

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOUVENEC

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Telefoni uredništva in uprave: 29-92, 29-93, 29-94, 29-95, 29-96 — Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ob 20 letnici smrti dr. Kreka

Danes se pominjamo vsi Slovenci brez izjeme in opredeljenosti smrti tistega našega slovenskega moža — »srca v sredini«, kakor ga je imenoval Župančič v svojem nekrologu — kateremu se je posrečilo ob koncu svetovne vojne združiti vse Slovence v en sam glas, v harmoničen ritem skupne težnje, ki je bila: svoboda! Ob njegovem imenu in njegovi smrti, ki ga je našla sredi ceste, kakor si je sam želel, se je zgrnil ves narod k njegovemu grobu, kjer sta speča stražarja že dvigala svoje glave, »kajti približalo se je odrešenje«. Kot Mojzes, ki pripelje svoj narod tik pred slavnostni vhod v obljubljeno deželo, je tudi Krek pripeljal svojo slovensko deželo v zarjo vzhajajoče svobode, skoraj do trenutka, ko se je sovražna sila zrušila in s tem ustvarila davni slovenski sen, za katerega je šla pravda tisočletja in gre še danes. Smrtni truden je vpregel zadnjikrat vse svoje sile, nategnil srčne mišice do skrajne napetosti, napel svoje moči, da jih da do zadnjega, da položi Domovini svoje življenje, če ji s tem koristi. »Za druge smo, ne zasek!« je zapisal na svoj prapor že v početku svoje poti in po njej se je ravnal do smrti, ki je postala simbol vseh slovenskih naporov, najširših in najglobljejših narodnih želja in postal za vedno zgled kulturnega in političnega delavca ter predstavnik ene cele dobe, ki je pripravljala in izpeljala osvobodjenje. Dobe naših očetov.

Sinom je Krek danes že skoraj legenda. Toda bolj kot kdaj smo potrebni prav sedaj živega Kreka. Potrebo čutimo bolj kot kdajkoli prej po njegovi pravi podobi in veselji bi je bili in vsa težnja dobe kopni po taki osebnosti, kot je našim predhodnikom bil Krek. Ne po strokovnjakih v katerikoli stroki: saj Krek ni bil v najvišji meri niti znanstvenik, niti bogoslovec, niti gospodarstvenik, še manj pesnik in pisatelj — bil pa je vse to in še več: bil je velika človeška osebnost, ki je imela v sebi moč, prekvasiti vse okolje, prenoviti obličje svoje zemlje. S svojo genialnostjo in svojo neizmerno delavnostjo, svojo izobraženostjo in svojim temperamentom je vzbudil vihar, ki je razveljal pleve, da je ostalo na dnu samo zrno, čisto zrno, kleno in zdravo, kot je bil on sam. Harmoničen sam v sebi je tudi ves svet skušal uglasti po svoji osnovni melodiji: ljubezni do bližnjega, do naroda in ljubezni do Boga. »Sebe organizuj, uglasti svoje življenje, potem boš sposoben za druge. Disakordi zasebnega življenja segajo v javno. Simfonije človeštva morejo organizirati le tisti, katerih življenje je harmonični uglastec. Veda, ki moli, te bo organizirala. Z njo si ohraniš trojni organski stik: z naravo, z ljudstvom in z Bogom! Tam izvira pravo narodno delo. Politični, socialni in kulturni ideali tvojega naroda, ki ga ljubiš ko zenico tvojega očesa, se tako vežejo v organsko celoto z ideali človeštva. Sebe vzgoji, da ne boš konglomerat atomov, marveč organizem, in prikolpi se s srčno gorkoto tesno organizmu naroda in človeštva. Pljuskanje krvi teh dveh večjih organizmov te bo oživljalo in drobčeno utripanje tvojega srca se bo ubrano čulo ob mogočnih udarcih narodovega in človeštvenega življenja.« (»Slovenec«, 13. septembra 1904.)

Tako je bil ves podrejen višjim vrednotam, da je pozabljaj na svojo osebo, ki si jo je tako razvil v harmonijo sub specie aeterni. Zato je razstrel trdno in visoko kot sam hrast, pa je tudi padel kot hrast, ki ga v najvišji rasti podere usoda. V gornjih besedah je skrivnost njegove ubrane osebnosti in osebnost je bilo največ, kar je čenil pri svojih učencih kakor tudi pri nasprotnikih. »Osebnosti in ne dresure!« je bil drug klic, ki ima polno veljavo prav sedaj, ko od leve in desne butajo ob naše duše le sovražne sape uniformiranih človeških edinic. Krek pa je veroval v demokracijo, katere navdušen pristaš je bil, veroval v pravičnost in v vrednost človeka, tudi najmanjšega: odtod njegovo gorko socialno čustvo, njegova legendarna dobrotita in njegovo veliko delo v socialnih ustanovah, ki potekajo skoro vse iz njegove zamisli, delo na gospodarskih, združnih zavodih, organizaciji delavstva, obrtništvu, kmečkih množic in izobražencev.

V vse panoge slovenskega javnega življenja je segel njegov osvežujoči dih, povsod je zrastle iz tal novo življenje, ki mu je bil Krek boter in rednik. Vsa prosveta in vsa kmečka kultura ter delavska kultura, ne samo v kolikor je zrastle iz katoliškega kroga, temveč tudi drugod, je delo njegove pobude ali njegovega zgleda. Prehitel je Krek svoj rod in ustvaril dela, ki so dobila opravičilo šele po njegovi smrti in to največ zaradi posnemanja nasprotnikov, ki jih je zvalil njegov začetek. »Začeti je treba!«, v tem je ves uspeh. In Krek je vedno začel na njegov uspeh je danes viden kot morda nobenega drugega slovenskega javnega delavca. Viden — to moramo prav ob Kreku podčrtati — zlasti zaradi sodelovanja katoliške duhovščine, ki je sledila Krekovemu klicu in žrtvovala vse za blagobit naroda, h kateremu se je sklonila z ljubeznijo in razumevanjem ter največjo pripravljenostjo z njim voditi borbo za socialni in narodni obstanek. In če postavljamo spomenik Kreku, ga postavljamo njegovi genialni sili za vedno nove pobude, njegovi osebnosti, svetli od jasnih bliskov, ki so prešinjali njegovo misel, da je bruhnila, zasvetila, pokazala pot in — takoj je našla delavce, ki so jo oživel v življenje. In Krek je šel in ustvaril novo zamisel, našel novo pot in prvi zedinil to ubogo našo Slovenijo in ji kot z bliskom pokazal pot, ki so jo izvedli drugi v njegovem imenu.

Ko se danes klanjamo njegovemu imenu, se klanjamo njegovemu delu in vsemu delu, ki je bilo ustvarjeno z njegovo pomočjo in njegovimi sodelavci, katerim je bil ves. Ni s kakšno diktatorom držal svojih ljudi v vedni delavnosti, temveč z močjo svoje širokogrudne osebnosti, svoje velike in čiste človečnosti, svojega božjega in uarodnega svečenstva. »Jasna in lepa je bila njegova misel«, je potrdil njegov naslednik doktor Korošec na grobu. Toda jasno in lepo in široko je bilo njegovo spoštovanje do človeka, do bližnjega, ki ga je ljubil iz najglobljejšega dna. Ljubil in ocenil osebnost v njem in ji pomagal

Potovanje dr. Stojadinovića v Pariz

vzbuja veliko zanimanje

Prijateljska pogodba bo podaljšana, sklenjena bo nova trgovinska pogodba

Pariz, 7. oktobra. TG. Pariško časopisje je z veliko opremo objavilo vest, da pride v kratkem tja jugoslovanski ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović, in sicer da napravi francoski vladi uraden obisk. Pri tej priložnosti bosta podpisani dve pogodbi. V prvi pogodbi bosta francoska in jugoslovanska vlada podaljšali prijateljsko pogodbo, ki je bila med obema državama prvič podpisana dne 2. decembra 1927, nato podaljšana dne 2. decembra 1932 in bo sedaj zopet podaljšana do 2. decembra 1942. Jugoslovanski ministrski predsednik bo nadalje v imenu vlade podpisal tudi novo trgovinsko pogodbo s Francijo, s katero so trajali razgovori že dalj časa in je bilo besedilo trgovinske pogodbe pred nekaj dnevi končno veljavno sestavljeno. Po podpisu obeh listin bosta jugoslovanska in francoska vlada izdali skupno izjavo, v kateri bosta slovesno potrdili, da se prijateljska pogodba podaljša za dobo petih let in da bosta obe državi še nadalje sodelovali v

dubu, v katerem je bila pred 10 leti sklenjena prijateljska pogodba, ki je dva velika naroda postavila v isto fronto borcev za mir in za ideale človečanstva.

Ker je bil pretekle dni tudi češkoslovaški zunanji minister dr. Krofta na uradnem obisku v Parizu in ker je verjetno, da bo prišel v Francijo tudi romunski zunanji minister Antonescu, seveda ni izključeno, da se bodo ob priliki bivanja ministrskega predsednika dr. Stojadinovića načela tudi druga vprašanja, ki se tičejo organizacije miru v Evropi, predvsem na prostoru srednje, odnosno podonavske Evrope.

Kakor je pri takšnih obiskih državnikov običajno, se tudi okrog dr. Stojadinovićevega potovanja že pletejo razne fantastične vesti, na katere ni treba odgovarjati, ker bodo dejstva sama vzpostavila resnico. Veliko ima povedati nemški tisk. A tudi po nekaterih srednjeevropskih državah je

mного nepotrebnega pisanja. Nepotrebnega za to, ker je neresnično. V Parizu se bosta prihodnje dni sestali dve stari prijateljici, ki vsaka na svojem prostoru uresničujeta ideale miru in ki sta vedno hodili skupno pot, kadar je bilo treba braniti blagor evropske skupnosti. Pariški sestanek bo to složnost potrdil in okreplil. Za to je izguba časa, če bi se kdo hotel pečati s fantazijami nekaterih motilcev miru, ki jim nikoli ni všeč, kadar se narodi zbirajo okrog mirovnih gesel.

Podaljšanje politične pogodbe in podpis nove, boljše trgovinske pogodbe, eno in drugo skupaj, pa je jamstvo, da bodo odnosi med obema državama ostali v bodočnosti isti, kot so bili v prelosti. V tem leži pomen Stojadinovićevega potovanja v Pariz, kjer jugoslovanskega ministrskega predsednika, ki je v kratki dobi dveh let umel odstraniti napetost okrog in okrog Jugoslavije ter tako služiti miru bolj kot katerikoli drugi državnik v isti dobi, z velikim veseljem pričakujejo.

času ne pride odgovor Italije, bosta Francija in Anglija ponovno poslali skupno noto v Rim, v kateri bosta odkrito naglasili, da je španski problem tako važen, da mora čim prej priti do odločitve v tem ali onem smislu.

Amerika obsoja

Washington, 7. oktobra. AA. (DNB). Uradno poročajo: Zaradi razvoja dogodkov na Daljnem vzhodu je vlada USA prisiljena ugotoviti, da japonska akcija na Kitajskem ni v skladu z načeli, ki naj vladajo v razmerju med narodi in da je ta akcija v navzkrižju z določili pakta devetih držav z dne 6. februarja 1922 ter z določbami Briand-Kelloggovega pakta z dne 27. avgusta 1928.

Sklepi ameriške vlade so zato v skladu s sklepi skupščine DN.

Dalje v tem uradnem poročilu USA obtožuje Japonsko, da je kršila pakt že v začetku spora na Daljnem vzhodu, in poudarja, da je vlada USA i Kitajsko i japonsko vlado resno opozorila, da se vzdrži sovražnosti, vrhu tega se je na ponudila, da aktivno podpre akcijo za miroljubno ureditev, sprejemljivo za obe stranki.

Hullove izjave dne 16. julija in 23. avgusta t. l. so jasno opredelile stališče vlade USA glede mednarodnih problemov in mednarodnih odnosov na vsem svetu, posebej pa glede sedanjih sovražnosti med Kitajsko in Japonsko. Med načela, ki naj po sodbi vlade USA vladajo v mednarodnem razmerju, če naj bo ohranjen mir, spadajo tudi načela o opustitvi sile pri izvajanju političnih namer, načelo nevmesavanja v notranje zadeve drugih držav, miroljubno urejanje mednarodnih problemov, spoštovanje pravic drugih narodov in spoštovanje do sprejetih obveznosti in naposled načelo o nedotakljivosti pogodb.

Nadaljevanje na 2. strani

Mednarodni značaj japonsko-kitajskega spora

Poizkus sklicati 9 velesil k mirnemu razgovoru

London, 7. oktobra. c. Večerniki objavljajo, da se bo konferenca držav podpisnic washingtonskega sporazuma kljub vsemu sestala, dasi menijo, da je zelo verjetno, da se je Japonska ne bo udeležila. Konferenca bi imela za cilj, da prouči, v koliko je kršila Japonska ta sporazum, ko je vdrla v Kitajsko.

Listi že razglabljajo o tem, kdo vse bo povabljen na to konferenco. Najpomembnejše je pač dejstvo, da je tudi sovjetska Rusija povabljena na to konferenco. Sovjetska vlada sicer nikdar ni podpisala washingtonskega sporazuma in tudi potemtakem ne bi mogla sodelovati na tej konferenci. Toda angleška in ameriška vlada sta se postavili na stališče, da bi naj sovjetska Rusija prišla na to konferenco kot članica Zveze narodov. Prav tako bodo povabili na to konferenco tudi Nemčijo, ki ni niti podpisala sporazuma o nedotakljivosti Kitajske in tudi ni članica Zveze narodov. Japonska bi bila povabljena kot sopolisnica tega sporazuma.

Vendar pa je usoda te konference odvisna še od mnogih okoliščin. Tako računajo s tem, da bi naj Italija vsaj do sobote odgovorila na angleško-francosko noto o španskem problemu. Danes sta angleški veleposlanik v Rimu in francoski odpravnik poslov obiskala zunanje ministristvo in znova terjala odgovor. Toda po večernih vesteh je malo verjetno, da bi Italija sploh odgovorila, kaj šele da bi odgovorila že do ponedeljka.

6 držav je že povabljenih

Zeneva, 7. oktobra. b. Agakhan je razposlal povabilo za sestanek na konferenco devetih držav, ki so leta 1922 podpisale washingtonsko pogodbo s Kitajsko. Povabil je Anglijo skupno z južno Afriko, Avstralijo, Novo Zelandijo, Kanado in Indijo, potem Francijo, Italijo, Nizozemsko, Belgijo in Portugalsko. Razen tega bo povabil še Bolivijo, Meksiko in Skandinavsko države. Ta konferenca bo po vsej priliki v Londonu. Kakor se čuje, se bodo Zedinjene države ameriške brezpogojno udeležile te konference. Predsednik Roosevelt je izjavil, da bo zahteval, da se skliče kongres k izrednemu zasedanju.

Nemčija obžaluje zastoi trgovine

Berlin, 7. okt. c. Nocojšnji listi poudarjajo, da boče nemška vlada v sporu med Kitajsko in japonsko ostati popolnoma rezervirana. Nemška vlada obžaluje dogodke, ki ovirajo gospodarske interese nemške trgovine v Tihem morju, vendar pa se nemška vlada ne bo politično izrazila za to ali ono stranko. To stališče bi naj baje že pripravljalo nemško odklonitev na vabilo, naj pride na londonsko konferenco, ki naj rešuje spor med Kitajsko in Japonsko.

Sovjeti na preži

London, 7. oktobra. TG. Angleško zunanje ministristvo je dobilo iz sovjetske Rusije vest, da je bila sovjetska vlada silno začudena, ko se je razneslo, da bo Rusija nastopila proti Japoncem in da je prav zaradi tega prišel Bogomolov iz Nankinga v Moskvo. V Moskvi nasprotno zatrjujejo, da bodo sicer pomagali Kitajski, toda pomoč v širo-

vsepovsod do polnega razmaha. In zato je postal »dobar kot kruh« tudi središče naroda v najtežjih dneh in je še danes edinstveni zgled velike politika, neutrudnega delavca, polnega dobrote in poštenosti do skrajnosti, lepe človečnosti, otroške vere in moške ljubezni do slovenskega naroda ter izredno plodne iniciativnosti, ki je v Sloveniji prinesla novo življenje. Kaj bi bila Slovenija brez njega?, naj si stavi vprašanje tisti, ki hoče do dna razumeti veliki pomen velikega Kreka, ki se mu tudi ob dvajsetletnici smrti klanjamo. In kdaj bomo Slovenci kot v Kreku spet eno?

Anglija: „Najprej Sredozemsko morje“

London, 7. oktobra. b. Po informacijah »Daily Maila« je Chamberlain v svojem govoru na kongresu konservativne stranke izjavil, da se popolnoma strinja z Rooseveltovo averzijo proti strahotam na Kitajskem. Vendar pa amatra, da je španski problem mnogo važnejši od dogodkov na Daljnem vzhodu. Chamberlain se je po Rooseveltovem govoru sploh odločil razpravljati o španekem vprašanju in je imel v to svrhu včeraj daljšo konferenco z Edenom. Pri tej priliki se je prepričal, da je danes najvažnejši problem Sredozemskega morja. Zato je imel Eden enoči daljšo konferenco s francoskim veleposlanikom Corbinom. Na tej konferenci se je sklenilo: Ako v najkrajšem

Po španskih bojiščih

Salamanca, 7. oktobra. AA. (DNB) Uradno poročilo nacionalističnega poveljstva pravi: Na asturskem bojišču kvari slabo vreme napredovanje naše pehote.

Na vzhodnem bojišču so naše čete napredovale v srednjem odseku in zavzele kraj Coral de la Tojora.

Tudi na leonskem bojišču je vreme zelo kislilo in gosta megla ovirala naše čete, da bi nadaljevale svoje operacije. Odbito je nekoliko nasprotnih napadov na odseku pri Sabinanigi.

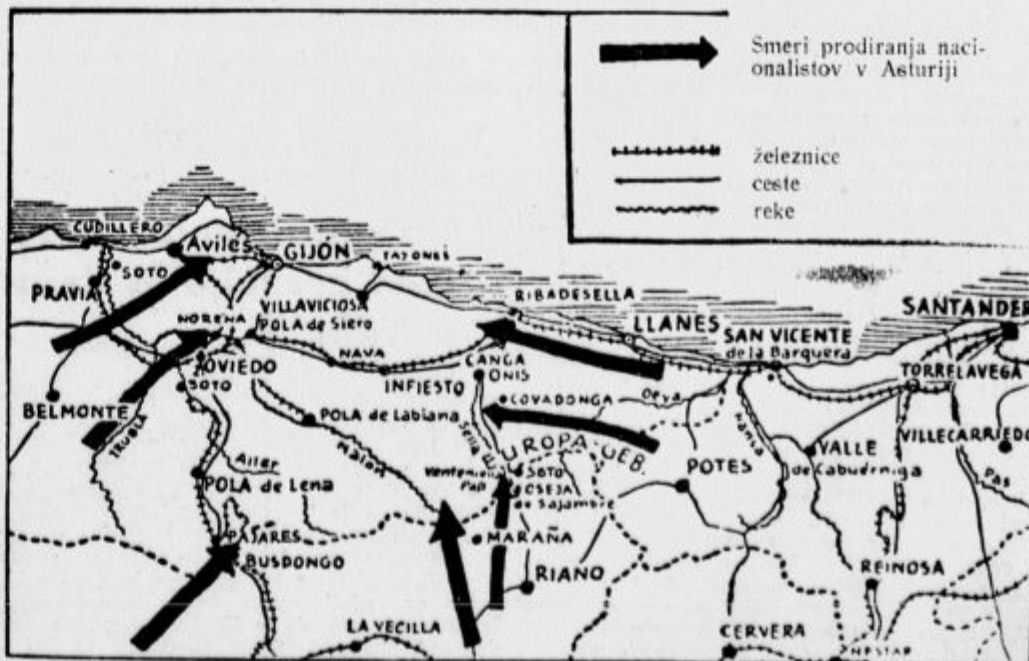
Z južnega bojišča poročajo, da so nasprotna letala metala bombe na nekatera mesta v Andaluziji. Ubilih je bilo tudi nekaj civilistov.

Rim, 7. okt. b. »United Press« javlja iz diplomatskih krogov, da se vrše dnevne velike ofenzive generala Franca na aragonski fronti. Ofenziva ima namen, prekiniti zvezo med Barcelono in Valencijo. Radi okrepiteve kopnene vojske je prišla zrač-

na pomoč, in sicer v prvi vrsti bombarderji »S 79«; eskadriji zapoveduje Mussolinijev sin Bruno.

Kardinal Verdier odobrava stališče španskih školov

Pariz, 7. oktobra. AA. (Stefani) Pariški nadškof kardinal Verdier je v odgovoru na pismo španskih školov poslal kardinalu Gomu, nadškofu Toleda in primasu Španije, pismo, v katerem odobrava energično stališče španskega episkopata v zagovor nacionalistov. Kardinal Verdier pravi v svojem pismu, da je španska državljanska vojna v svojem bistvu borba med krščansko civilizacijo in boljševiskim brezbožstvom.



(Nadaljevanje s 1. strani)

Japonci odklanjajo tuje posredovalce

Tokio, 7. okt. b. V posebnih izdajah objavljajo japonski javnosti proglas ameriške vlade, v kateri se Japonska obsoja radi kršitve pogodbe z dne 6. februarja 1922 in Briand-Kellogovega pakta z dne 28. avgusta 1928. Ze samo to dejstvo dokazuje, v kakšnih skrbeh so japonski politiki zaradi odločnega stališča ameriške vlade, kateremu sta se pridružili tudi Anglija in Francija, obsojajoč japonsko prodiranje na Kitajsko. Rooseveltov govor je imel velik odmev po vsej Japonski, da japonski službeni krogi poudarjajo svojo mirnost in hladnokrvnost. Večina japonskih državljanov izraža svoje začudenje radi izpremenjenega stališča Amerike in smatra, da je to stališče še ostreje kakor pa stališče Zveze narodov.

Pri pregledu Japonskega uradnega in poluradnega tiska se nedvomno pokaže, da se bo Japonska z vsemi silami svojega orožja uprla proti kakršnekoli vplivanju s tretje strani na japonsko-kitajski spor. Informirani politiki trdijo, da bo japonska vlada z enakimi ukrepi vračala vse, kar bo Zveza narodov storila proti Japonski.

Tokio, 7. okt. b. »Daily Mail« javlja iz Tokia, da so japonski vojni krogi pripravljeni razgovarjati se o miru.

in prodirajo vedno globlje na Kitajsko

Tokio, 7. okt. TG. Japonska poročila s kitajskih bojišč govorijo zopet o številnih letalskih napadih, ki jih je japonsko letalstvo napravilo na razna kitajska mesta, kot Nanking, Kanton, Hankav, Pukav, Hsuašav ter druga naselja okrog Sanghaja. Japonci priznavajo, da so kitajski letalci nekaj njihovih letal poškodovali.

Japonska poročila zatrjujejo nadalje, da prihaja vedno več letal iz sovjetske Rusije. Tako je japonski poslanik v Moskvi obvestil svojo vlado, da je sovjetskiemu poslaniku Bogomolovu, ki se nahaja sedaj v Moskvi, uspelo dobiti 260 težkih letal, ki so že odletela na Kitajsko.

Z bojišč samih danes ni bilo izdano nobeno podrobno poročilo. To je znamenje, da tekem včerajšnjega in današnjega dne Japonci niso imeli uspehov. Japonci samo zanikajo, da so neresnične vesti o kitajskih zmagah. Nadalje poročajo v Tokiu, da je poveljnik pokrajine Sansi general Jensišan zaprosil nankinsko vlado za pomoč in da je kitajska vlada takoj odpelala v to pokrajino 200.000 mož pod poveljstvom generala Paicungšija.

Od sanghajskega bojišča, kjer so bile odbite tri zaporedne ofenzive Japoncev, japonska poročevalna služba ničesar ne poroča.

Najstrašnejše orožje: letala

Sanghaj, 7. okt. b. Strahovito neurje z velikim deževjem in vetrovi je včeraj onemogočilo vse japonsko prizadevanje na sanghajskem bojišču. Vse bojišče je poplavila silno narasla Rumena reka s svojimi pritoki. Japonci so snoči skušali izvesti nov napad na prve kitajske črte v obsegu Lotjena in Ljhangana. Pri tem napadu je sodelovalo japonsko topništvo, konjstvo in motorizirani oddelki. Najhuje borbe so bile na srednjem sektorju pri Luciangu med Lotienom in Ljhangom. Kitajci trdijo, da so z uspehom odbili tudi snočnje napade in da so obdržali vse svoje obrambne položaje. Popoldne so japonska vođna letala z matične ladje bombardirala severno železniško postajo pri Capeju. Izstrelili so okoli 20 tisoč kilogramov eksploziva. Japonska poročila trdijo, da so Japonci napredovali na vseh bojiščih v pokrajinah Hopeja, Šiansija in Santunga. Temu pa oporekajo Kitajci, ki trdijo, da so ustavili napredovanje Japoncev v Santungu. Včeraj so Japonci zopet bombardirali Nanking. Trdi se, da je bilo pri tem mnogo ljudskih žrtev in da so bili poškodovani mnogi objekti v industrijskem delu mesta.

Iz zanesljivih virov se doznava, da je vrhovno poveljstvo japonskih sil v Sanghaju dobilo povelje, da brez ozira na intervencije tujih držav izvede bombardiranje vseh velikih mest v kitajskem ozidju. V zadnjih dveh dneh se pospešeno hitro vršijo priprave za račne napade na Nanking, Kanton in Sanghaj. Napadi bodo drug za drugim, pri vsakem napadu bo sodelovalo okrog 100 letal.

Občinski odbor v Sanghaju trdi, da je bilo meseca avgusta v okolišču sanghajskega mesta ubitih 1956 oseb, ranjenih pa 2456.

Sanghaj, 7. oktobra. AA. (Stefani). Po kitajskih poročilih je zavzela osma kitajska armada, ki se vojskuje v pokrajini Sansi, kraj Pinglo, ki leži 40 km severozapadno od Jednenlansija, ter kraj Takov, ki leži 25 km južno od Jemjena. Okoli 70 japonskih letal je bombardiralo kraj Kvantung. Pri novem letalskem napadu na Nanking se je neko japonsko letalo vžgalo in strmoglavilo na zemljo.

Nemčija bo vedno glasneje zahtevala kolonije

Berlin, 7. okt. AA. (Havas). Nemški listi so začeli kampanjo o kolonijah. To se sme smatrati za začetek velike propagande za vrnitev kolonij, ki jih je Nemčiji vzela versajska mirovna pogodba.

»Deutsche Allgemeine Zeitung« pravi, da misli nemška vlada v prvi vrsti pripraviti nemško javnost na to, da je vrnitev bivših kolonij Nemčiji tako rekoč pred vrati.

Listi opozarjajo na zadnje nemške govore o tem vprašanju in navajajo razloge, ki so se slišali zadnja leta in ki govorijo o tem, da so te kolonije Nemčiji kratko in malo ukradli. Kot važen razlog navajajo tudi to, da je vrnitev kolonij Nemčiji ne samo zadeva narodne časti, temveč tudi življenjska potreba.

London, 7. okt. AA. (Havas). »Times« priobčuje pismo, podpisano po več uglednih zastopnikih levicarskih strank, med njimi po Vernonu Bartletu, Gilbertu Murrayu in Noeliu Baxtonu o vrnitvi nemških kolonij. Pismo predlaga takšno ureditev: pod pogojem, da domačini po nobeni ceni ne bodo žrtvovani želji za obnovo boljše razmerja med evropskimi državami, bi bilo treba Nemčiji vrniti če ne vseh, vsaj del njenih bivših afriških kolonij, a tako, da bi jih upravljala kot mandatar država. Da se po drugi strani onemogoči Nemčiji pritožba, da je ona edina država, ki

Sporazum združene opozicije

Zagreb, 7. oktobra. b. Davi so prišli v Zagreb delegati združene opozicije: dr. Laza Markovič, Božidar Vlačić in Milan Gavrilović. Ze snoči so se prijavili vodstvu SDK, kjer so jih zaprosili, naj pridejo ob 9 v pisarno dr. Mačka. Ze pred tem določenim časom so se tam zbrali inž. Avgust Košutič, Jakob Jelašič, dr. Jurij Šutej, Večeslav Vilder in Sava Kosanović. Ob 9 se je začela konferenca in ob 11.15 je Sava Kosanović prečital časnikiarjem sledeče sporočilo:

Pod predsedstvom predsednika dr. V. Mačka je bil danes, 7. oktobra 1937, ob 9 dopoldne sestanek delegatov združene opozicije: dr. Milana Gavriloviča, dr. Laze Markoviča in Bože Vlačića z zastopniki SDK: inž. Košutičem, prof. Jelašičem, dr. Šutejem, Več. Vilderjem in Sava Kosanovićem. Na tem sestanku se je ugotovilo, da se je dosegel popoln sporazum. Besedilo sporazuma se bo objavilo v najkrajšem času. Nato so odšli politiki skupno s časnikiarji do »Esplanade« in dajali pri tem zelo optimistične izjave. Delegati belgrajske združene opozicije so se ob 1 popoldne odpeljali v Belgrad, kamor so prišli ob 8.10 zvečer.

Belgrad, 7. okt. m. Po prihodu v Belgrad so delegati združene opozicije obiskali svoje šefe ter jim poročali o doseženem sporazumu z dr. Vladkom Mačkom.

Kolikor se je moglo zvedeti, se v doseženem sporazumu biva SDK ter biva srbske demokratske in zemljoradniške stranke ter skupine Ace Stanojeviča zahteva ukinitve sedanje ustave, da bi se mogli oktroirati tako zvani politični zakon, predvsem pa volilni zakon, katerega besedilo so že sporazumno sprejeli. Kakor hitro bi bil izdan oktroirani volilni zakon, zahteva tako

zvana združena opozicija takojšnje volitve. Na tak način izvoljeno narodno predstavništvo bi se bavilo najprej s tekočimi zadevami, medtem bi se pa šele pričelo pravo sporazumevanje o notranji ureditvi države.

Glede notranje ureditve države, pravijo nekateri dobro obveščeni krogi iz vrst tako zvane srbske združene opozicije, da je skrivaj sprejeta federacija petih federativnih držav. Drugi, pravtako opozicijski krogi pa pravijo, da se o tem še niso sporazumeli in da je tudi to vprašanje prepuščeno še bodočemu sporazumevanju. Federativne države bi po doseženem sporazumu imele samo skupno mejo na zunaj, o vsem drugem se pa še lahko razpravljajo.

Od deklaracije, ki jo bodo opozicionalci izdali glede doseženega sporazuma, se v tukajšnjih političnih krogih ne pričakuje mnogo, temveč mislijo, da se bo gibal v splošnih frazah. Tukajšnji opozicijski krogi tudi zatrjujejo, da bodo Ace Stanojevič, Ljuba Davidović in Joca Jovanović zahtevali skupno avdience pri kraljevem namestniku, v kateri bodo prosili, nato pa zahtevali, da se jim čimprej izroči vlada.

Kakor je inž. Košutič v Splitu izjavil, je tako zvana belgrajska združena opozicija opustila idejo državnega in narodnega edinstva in dr. Mačka priznala tri narode. Kakor je iz vsega tega razvidno, je v teh sklepih, če te informacije odgovarjajo resnici, še mnogo nerealnega in nejasnega, tako da bo še dolgo trajalo do končnega sporazuma.

Edino, kar bi belgrajska združena opozicija rada takoj imela v svojih rokah, je oblast, s katero misli, da bi se z dr. Mačkom mogla vse drugače pogajati kakor pa sedaj iz opozicije.

Za novo uredbo o hranilnicah

Belgrad, 7. oktobra. m. Trgovinski minister je danes sprejel v svojem kabinetu zastopnike samoupravnih in občinskih hranilnic iz vse države. V deputaciji so bili dr. Kamušič, predsednik Mestne hranilnice v Ljubljani, dr. Erber, glavni ravnatelj zagrebske Mestne hranilnice, dr. Novaković, podpredsednik belgrajske Občinske hranilnice, in dr. Bogdanović, predsednik Banovinske hranilnice iz Novega Sada. Predsednik ljubljanske Mestne hranilnice dr. Kamušič je v imenu slovenskih hranilnic zahteval, naj se načrt uredbe o samoupravnih hranilnicah spremeni v tem smislu, da ostane neokrnjeno doseženo poslovanje slovenskih hranilnic. Naposled je od trgovinskega ministra zahteval, naj se vrne samoupravnim hranilnicam pupilarni denar. Minister je zastopniku slovenskih hranilnic dr. Kamušiču obljubil, da bo, še preden bo načrt uredbe o samoupravnih hranilnicah predložen v pretree ministrskemu gospodarsko-finančnemu odboru, v trgovinskemu ministru posebna konferenca zastopnikov slovenskih hranilnic in pristojnih načelnikov v trgovinskem ministru.

Belgrad, 7. oktobra. m. Te dni se je mudil v Belgradu župan iz Ribnice na Dol. In posredoval za pospešitev gradbe vodovoda v Ribniški dolini. Sprejet je bil pri ministru dr. Kreku, vojnemu ministru generalu Mariču ter gradbenemu ministru Stošoviču in referentih.

„Nemčija ni sredozemska država“

Pariz, 7. okt. AA. (DNB). Glede na italijansko zavlačevanje odgovora na skupno francosko-britansko noto izjavljajo v francoskih diplomatskih krogih, da London in Pariz nista voljna v nekončnost čakati na ta odgovor. Tu poudarjajo, da mislijo, če bi italijanska vlada še dalje zavlačevala svoj odgovor, nastopiti v Rimu z novo demaršo. Glede na hipotezo o konferenci med štirimi velesilami, izjavljajo v tukajšnjih političnih krogih, da Nemčija ni sredozemska država. Če naj bi bila pa Nemčija vendarle povabljen na to konferenco, bodo morale svedeti biti povabljene tudi druge države.

Kominternu Arabcem podtaknila morilca

Damask, 7. oktobra. AA. (Havas). Po poročilih iz zanesljivih iranskih virov se zatrjuje, da morilec angleskega policijskega komisarja v Nazaretu, katerega umor je povzročil znane stroge ukrepe britanske vlade proti Arabcem, sploh ni Arabec, kakor se je doslej smatralo. Morilec je neki armenski komunist, ki je nedavno prišel iz Amerike in ki je pred Arabci nastopal kot »armenski volke ali »armenski lev« in ki je bil v neposredni zvezi z Moskvom. Umor, ki ga je izvršil v arabski obleki s petimi sodelavci, je bil storjen z namenom, da se skalé odnošaji med Veliko Britanijo in arabskim prebivalstvom.

Za pomirjenje spora med cerkvijo in državo v Nemčiji

London, 7. okt. b. »Daily Telegraph« javlja, da so se nemški katoliški škofje zadnjakrat odločili, da poskusijo s pomirjitvijo z nemško vlado. Radi tega je münchenski kardinal Faulhaber odpotoval v Rim, da se o tem razgovarja z vatičanskim državnim tajnikom Paccellijem. Jutranji »Angriff«, ki je list Göbbelsa, ostro napada Vatikana radi tega, ker vatičansko glasilo »Osservatore Romano« ves čas Mussolinijevoga bivanja v Nemčiji ni pisalo o tem drugega kakor dve kratki notici na zadnji strani. »Angriff« ugotavlja, da je čisto naravno, da je Vatikani neugodno iznemenen radi obiska, kajti on vedno dela na črti London—Pariz—Dunaj—Praga.

Ob 20 letnici dr. Krekove smrti

Ljubljana, 7. oktobra. Nocoj ob 8. je bila v veliki dvorani »Uniona« veličastna akademija v spomin 20-letnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Akademije se je udeležila velika množica občinstva iz vseh slojev, ki je napolnila dvorano. Izmed odličnikov moramo omeniti g. bana dr. Marka Natlačenca s soprogom, mestnega župana dr. Adlešiča s soprogom, zastopnika g. škofa stolnega kanonika dr. Klinarja, predsednika apelacijskega sodišča dr. Vladimira Goljo, zastopnika rektorja, dekana teološke fakultete dr. Slaviča, predsednika Katoliške akcije dr. Žitka, predsednika in zastopnika Akademskega starešinstva dr. Viktorja Korosca in dr. Fabijana ter druge odličnike. Posebno častno pa je bila zastopana na akademiji naša vojska, katero so zastopali polkovnik

Ob tretji obletnici smrti Nj. Vel. kralja Aleksandra

Maribor: Na obletnico tragične smrti viškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja bo v soboto, dne 9. oktobra ob 10 dopoldne v stolni in mestni cerkvi slovesni žalni spominski obred, h kateremu so bile povabljene vse svetne oblasti in h kateremu se vabi prebivalstvo mesta Maribor.

Odlikovanja

Belgrad, 7. okt. m. Odlikovani so z redom Jugoslovanske krone IV. razreda: Franc Škof, šef postaje v Ljubljani, Rudolf Lavrič, šef kurilnice v Ljubljani, Franc Majer, šef postaje na Jesenicah, Ivan Bizjak, šef postaje na Rakeku. Z redom Jugoslovanske krone 5. razr. Tihomir Spasojevič, pomočnik šefa kurilnice v Ljubljani. Z redom sv. Save IV. razr. Dragoslav Jovanović, uradnik v mariborski železniški delavnici, z redom sv. Save 5. razr. Florjan Babnik, pomočnik vlakovodje, Golmir Pehani, uradnik kurilnice v Ljubljani, Srečko Razpotnik, šef postaje na Zidanem mostu. Z zlato medaljo za vestno službovanje Franc Lužar in Franc Petercel, prometna uradnika v Ljubljani, s srebrno medaljo pa Ivan Braune, prednik vagonov v Ljubljani.

Odlikovani so še nadalje z redom sv. Save 4. razreda Rudolf Kral, nadzornik inženjerjev na Bledu, Vinko Erben, upravnik pošte v Kamniku; z redom sv. Save 5. razr.: Rajko Koricki, uradnik radio-postaje v dvoru na Bledu, Maks Rems, višji tehnični kontrolor poštnega ravnanstva v Ljubljani in Albin Perkavec, šef postaje Lesce-Bled.

Lukan, poveljnik topničarskega polka kot zastopnik divizijskega generala, podpolkovnik Radojevič in sanitetni polkovnik dr. Dragotin Brus. Dalje so bili navzoči predsednik Prosvetne zveze dr. Lukan in predstavniki vseh važnejših slovenskih društev. Častno stražo je tvorila fantovska četa v svojih slikovitih krogih. Dvorana je bila okusno okrasena.

Prva točka je bil koral, ki ga je izvajal sekretet fanfar, zložil dr. Dolinar. Sledila je »Himna delu«, katero je na Krekovo besedilo zložil Franc Florjancič. Pel jo je moški zbor »Ljubljane« pod vodstvom dr. Dolinarja. Tenor-solo je pel Jože Francel, bariton pa Roman Petrovič. Slavnostni govor je imel dr. Brumen. Ob času našega poročila akademija še traja. (Celotno poročilo v drugi izdaji!)

Domači odmevi

„Jutro“ nima komentarjev

Tudi »Jutro« je objavilo preosnovno Stojadinovičeve vlade, pravi pa v včerajšnji številki, da se ta dogodek ni mnogo komentiral v listih, oziroma da takih komentarjev vsaj »Jutro« ni moglo zaslediti.

Toda pri količjak dobre volje bi moglo »Jutro« svoje bralce celo bogato informirati o komentarjih, posebno o onih v inozemskem tisku. Inozemski tisk je namreč zelo prostodušno poročal o velikanskem razočaranju, ki ga je zadnja preosnova vlade povzročila v jugonacijskih in polarskih krogih. Le-ti so namreč že mesece napovedovali skorajšnji padeč Stojadinovičeve vlade, besedili so o svoji moči in vplivu, gnali so strašni tam-tam, kakor da bi jih bilo kaj več kot par vagonov brezposelnih in od korit odstavljenih politikastrov in zgagarjev. Pošiljali so okrog okrožnice — še nekaj dni, — pa bodo orjunci in pofarji gospodarji Jugoslavije. Govorili so o razsulu JRZ, sklicevali se na pomoč boljševiske Rusije in ne vemo na koga še. V svoji politični brezposelnosti imajo časa dovolj, da knjejo laži in jih trosijo med svoje lahkoverne priistače. Od vsega jehnerskega pričakovanja pa ni ostalo drugega kot hud politični maček njihovih voditeljev in pri onih, ki so tako lahkoverni, da jim kaj verjamejo. Vlada dela po načrtu in gre svojo pot, ki jo politični kričaji in desperadosi ne bodo zaustavili. Dobro poučeni politični krogi so vsi soglasni, da je po novi rekonstrukciji, ki jo je vlada sama želela in iz svojih vrst izvedla, njen položaj še trdnjeji in kompaktnjeji.

»Jutro« bi dobro storilo, ko bi nam nekoliko komentiralo politično početje svojih zaplečnikov, in prebridko razočaranje svojih pripadnikov, ki se puste krmiti z različni pofarskimi okrožnicami in njihovo politično modrostjo.

Politični špekulanti

Ljubljansko glasilo JNS je mnenja, da ni prav, ker »Slovenec« piše o potrebah Slovenije, kakor n. pr. o zamenarjenem stanju slovenskih železnic, češ, saj je v njegovi moči — ker so njegovi ljudje zastopani v vladi, — da se vse pomankljivosti z eno potezo odpravijo.

Nad takim načinom politične polemike se nam ni treba razburjati, ker je politično gentlemanstvo Jutrovega kroga vsem Slovincem do dobra poznano. Vprašali bi le »Jutro«, čigar politični priistači so dolga leta z diktatorskimi pooblastili vladali nad Slovenijo: kaj so vendar ti njihovi politični geniji počeli v vladi, da Slovenija še nima do slehernega zelnika asfaltirane ceste in do zadnje vasi dvotirne železnice? Saj se take reči dajo doseči kar s potezo peresa! In gospodarske težave Slovenije se vendar niso pričele šele včeraj, ko je JNS zgubila oblast iz rok!

Priznamo pa po pravici, da tedaj, ko so bili Jutrovci zastopani v vladi in so vladali banovini, »Jutro« res ni nikoli pisalo o gospodarskih ali kulturnih potrebah Slovenije. Tedaj je bilo v vsakem pogledu vse odlično in prvostveno. Edino skrb, ki so jo Jutrovi državotvorci imeli je bilo preganjanje protidržavnih elementov in denunciranje slovenskega naroda. Tudi tisti je bil proglašen za protidržavni element, ki se je drznil opozoriti na gospodarsko in kulturno zapostavljanje Slovenije. Onemogočena je bila še tako pametna in stvarna kritika. Zato je pa tudi JNS s svojo absolutno nesposobnostjo privedla državo na rob propada.

V posebno mizernem stanju so ti centralistični državotvorci pustili Slovenijo. Saj oni niso nikdar ničesar zahtevali, bili so že do kraja presrečni, da jim je le Belgrad dovolil preganjati klerikalce. Več niso zahtevali in tudi ne dobili. Resnica je, da se danes v Sloveniji več gradi, kakor kdajkoli v novi državi. To je zasluga se-

danje vlade. Res je pa tudi, da je dolgoletno zanemarjanje Slovenije povzročilo na vseh poljih opustošenje in zastoj, kar je tudi državi sami v največjo škodo. »Slovenec« je tako svoboden, da kot glasilo slovenskega naroda oblast tudi nenehoma opozarja na naše gospodarske rane in druge potrebe in to s tem večjim pogumom, ker so resnični zastopniki Slovincem v vladi, o katerih smo prepičani, da bodo storili vse, kar je v danih razmerah storiti mogoče.

Jutro se kajpak temu čudi, ker ono ni kaj podobnega nikdar storilo. »Jutro« pozna naše slovenske gospodarske in kulturne potrebe vsakokrat šele tedaj, kadar ni več vladno glasilo. Slovenske potrebe so mu le dobrodošla prilika, da z njimi uganja demagogijo in politično špekulacijo — kadar je v opoziciji.

Slovenski umetniki v Belgradu

Belgrad, 7. okt. m. V petek bo v tukajšnji operi prva premiera letošnje sezone. V glavni vlogi opere »Ljubavi napoj« bo nastopila znana slovenska umetnica gđ. Anita Mezetova. Nocoj pa koncertira v Belgradu znani slovenski pianist Ivan Noč.

Osebnosti

Belgrad, 7. okt. AA. S kraljevim ukazom je na predlog finančnega ministra upokojen Alojzij Megl, glavni arhivar v 7. skup. na dravskem finančnem ravnanstvu v Ljubljani.

Belgrad, 7. okt. m. Na ljubljanskem vaeučilišču so napredovali: na filozofski fakulteti za lektorja V. skup. dr. Nikolaj Preobraženski, v VII. skup. pa uradnik iste fakultete Franc Juvan.

Z odlokom finančnega ministra so prestavljene za davčnega uradnika VIII. skup. na davčno upravo Maribor-mesto Josip Furman, davčni uradnik iste skupine na davčni upravi Maribor-okolič. Za pomožnega davčnega uradnika IX. skup. pri davčni upravi Maribor-okolič Marjan Bauer, pomožni uradnik iste skupine pri davčni upravi v Brežicah.

Z odlokom prometnega ministra so imenovani: pri ravnanstvu državnih železnic v Ljubljani za uradnike IX. skup.: Boris Rajšp, Anton Perk, Adolf Kunc, Alojzij Glajh, Franc Kač, Ivan Pogačnik, Milan Štok in Bogomir Lapajne, dose-danji uradniški pripravniki. V X. skup. je pomaknjen za pomožnega prometnika dose-danji uradniški pripravnik Franc Obrat. Upokojen pa je vlakovodja IX. skup. Anton Mihovec v Ljubljani.

Belgrad, 7. oktobra. m. Tu so se mudili zastopniki Zveze nesamostojnih zobnih tehnikov kraljevine Jugoslavije. Sprejeti so bili pri ministru dr. Kreku in dr. Vrbaniču in pri referentu socialnega ministarstva. Po vseh ministretvih so zobni tehnik prišli za spremembe zakona o zobnih tehnikih.

Sah

Amsterdam, 7. oktobra. b. Snoči ob 1930 se je nadaljevala šahovska partija Euwe-Aljehin. Igro je po poldrugournem boju dobil Euwe. Borba za prvenstvo je sedaj v stanju 1 : 0 v korist Euweja.

Dunajska vremenska napoved: Večinoma oblačno, temperatura malo spremenljiva, nove padavine na jugu in vzhodu.

Zagrebska vremenska napoved: Deževno in megleno vreme.

Zemunska vremenska napoved: Oblačno z dežjem od časa do časa, posebno v zahodnih predelih in na Primorju. Nekaj malega jasnega utegne biti prehodno v severovzhodnem delu. Temperatura se bo nekoliko dvignila.

„Bil je med nami mož kot zrno klen in zdrav“

8. X. 1917

Ob dvajsetletnici Krekove smrti

8. X. 1937

Iz spominov na dr. Kreka

Dr. A. Korošec:

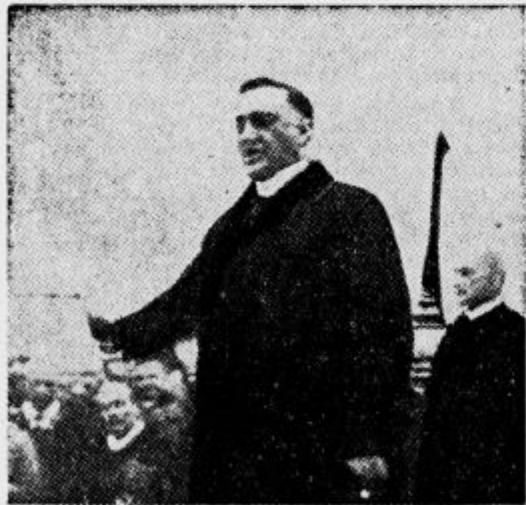
Mogoče mi bodo gospodje krekologi zamerili, ako iz svojih spominov na dr. Kreka povem tokrat nekaj vsakdanjih človeških črtic. Kar se je do sedaj pisalo o življenju dr. Kreka, se bo moralo itak podvreči še strogi kritiki in reviziji. Mislim, da sem od 1. 1907, izmed vseh njegovih prijateljev bil najtesneje zvezan z njim ter z njim preživel dneve parlamentarnega delovanja na Dunaju in različna politična in nepolitična potovanja.

Da začnemo! Dr. Krek ni znal ceniti svojega denarja. Profesorsko plačo je prepustil svoji sestri, da z njo živi in odplačuje dolg na vili. Spolanskimi dnevnici je živel on sam, seveda skupaj z mnogoštevilnimi dijaki in potrebnimi in nepotrebnimi prosilci. Denarnice nisem nikdar videl pri njem. Svoj papirnati denar je nosil včasih v svoji poslanski legitimaciji, največkrat pa je papirnati, srebrni, niklasti in bakreni denar nosil v desnem žepu telovnika. Iz tega žepa je jemal denar, ako ga je kdo prosil zanj, popolnoma nepreračunjeno: kakor je zagrabil, tako je bil prosilec obdarovan. Zato se ni redko dogodilo, posebno kadar smo nepretrgoma živeli na Dunaju, da sem moral postati njegov bankir. Toda dr. Krek je bil prava kranjska grča, ki se ni mogel zahvaljevati, še manj pa prositi. Kadar je bil popolnoma suh in hotel pri meni napraviti transakcijo mojega denarja v njegov žep, je navadno to storil na kakem sprehodu. Najprej me je zmerjal radi moje politične ali nepolitične nesposobnosti, nato pa brez prehoda nevljudno zahteval, da dam toliko in toliko. Ko se je to zgodilo, nisva nikdar več o tem govorila. Med vojno je bilo dijaško semenišče v Mariboru, kjer sem stanoval, spremenjeno v vojaško bolnišnico. Zaradi tega je bilo semenišče noč in dan odprto. Nekoč je začelo o polnoči hudo trkati na moja vrata. Pred menoj je stal dr. Krek. Za uvod me je ozmerjal, da grem tako zgodaj spat, potem pa mi je povedal, da je imel hudo smolo pri kartanju z našimi prijatelji v Mariborskem Narodnem domu, in da so ga do suhega obrali. Nevljudno je zahteval, da mu dam denarja, potem je pa kmalu izginil. Moral sem mu dati vendarle malo večjo vsotico, kajti čez par dni mi je poslal karto s Koroškega, češ, da on lahko potuje, jaz pa, da moram čepeti v Mariboru.

Dolgo časa sem ga nagovarjal, naj si naloži kako malo vsotico v hranilnico, da bi imel vsaj kaj za bolezen, operacijo itd. In res, s prvimi 100 kronami je šlo gladko, potem sem dobil še eno manj visoko vsoto, potem pa ni šlo več naprej. Naložila sva ta denar v Mariborsko posojilnico. Nekega dne pridrvi menda z Dunaja ter neprijazno zahteva ta denar nazaj, češ, da ga tožijo. Šele pozneje sem izvedel, da je nekemu dijaku podpisal menico, katere pa dijak ni plačal; česar mu pa Krek seveda ni zameril.

Dr. Krek je rad kartal in se je name hudoval, da se nisem nikdar v življenju naučil te obrti. Večkrat me je na voznjaki iz Maribora na Dunaj poskušal naučiti, a brez uspeha.

Najraj je igral tarok in sicer taper. V državem zboru so igrali navadno on, dr. Žitnik, dr. Fon, dr. Benkovič in dr. Sušteršič. Najlepše jih je bilo gledati, kako so se obnašali pri igri. Dr. Krek je bil vedno, v sreči in nesreči, dobre volje. Kadar je bil posebno dobre volje, je spremljal karte s petjem: če je dobil karo, je zapel: »Karolina v kloster šla«, ako je srce igralo kako vlogo, je začel: »Mein Herz ist im Hoch-

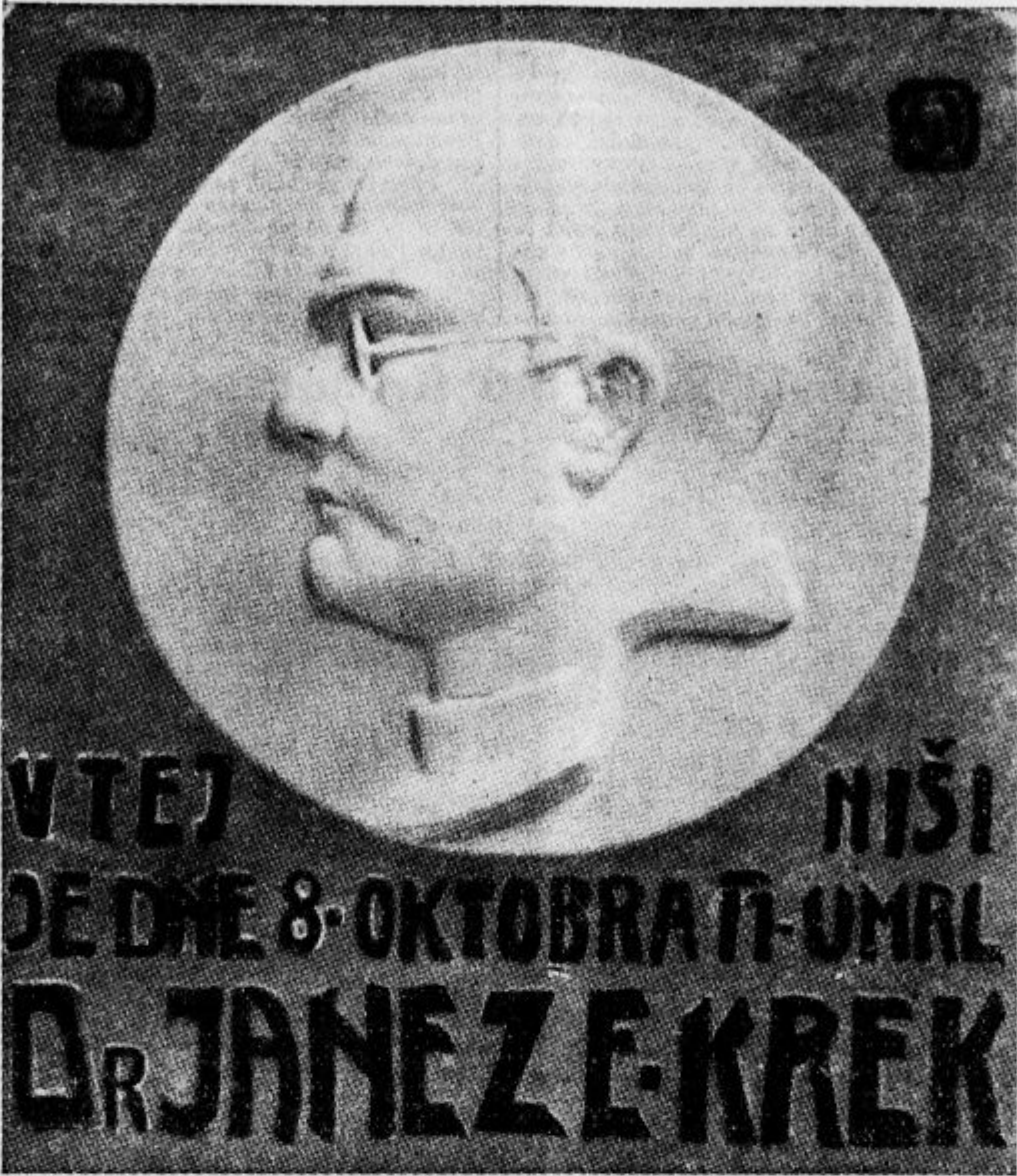


Dr. Korošec govori pri pogrebu.

land, mein Herz ist nicht hier, Mein Herz ist im Hochland im gold'nen Reviere, ako je dobil pik, se je nagnil preko mize in zarjovel proti dr. Žitniku: »Ti si byke, nakar je Žitnik navadno odgovoril: »E pust me no pr mir«. Pozabil sem že, kako je reagiral na tref. Dr. Sušteršič je bil strasten pri igri, ko da bi šlo za velike vsote, a ne za par vinarjev, kajti pri njih denar ni igral vloge, ampak čast, kdo bo dobil ali izgubil, dr. Fon je vedno molčal, dr. Žitnik se kregal, a dr. Benkovič kot advokat dokazoval še dolgo po končani igri, zakaj je moral dobiti ali izgubiti.

Dr. Krekove pesmi, s katerimi je spremljal kartanje, so mi napravile veliko neprijetnost. Moral sem govoriti v zunanje-političnem odboru v delegacijah. Na te govore sem se sicer pripravil, vendar ne tako detajlno, kakor na govore na javnih sejah. Govoril sem o zapostavljanju in krivicah, ki se gode jugoslovanskemu življu v Bosni in Hercegovini, ter ex abrupto dodal Krekovo pesem, rekoč, če Vi tako postopate z jugoslovani, potem se ne smiete čuditi, če jugoslovanski narod poje: »Mein Herz ist im Hochland, mein Herz ist nicht hier«. To se je v Belvederu popolnoma krivo razumelo, ko da sem povzdigoval veleizdajniški pokret za Črno goro. To so mi očitali knez Lobkowitz, Clam-Martinic, Berchtold, kar je seveda dr. Kreku napravilo velik »špase«.

Med poslanci je imel, mislim, najrajši očeta Pišeka. Večkrat sva bila tudi skupaj pri Pišekovi Slivnici. Pišek je imel zlato srce, zaradi česar ga je dr. Krek tako vzeljubil. V klub so navadno



Spominska plošča na župnišču v St. Janžu. (Kipar Dolinar.)

In narod, ki že sam je bil izgrešil sled pradednih, divnih sanj, ki jih je sanjal ded, ko vzrl je poveljčani obraz, pred mozem tem spoznal je: To sem jaz! V zrcalu vernem, možu tem kar bil, kar bom, vse vidim, vem.

Oton Zupančič

Ob Krekovem pogrebu

Ivan Cankar

Tisto uro, ko je presunil slovenski narod bolesten glas, da doktorja Kreka ni več, je zakravelo vsako srce, so se nam vsem orosile oči. Bili so trenotki globoke malodušnosti, grenke osamelosti, kakor da so popotniku ugasnile vse zveste luči vodnice na nebu ter se je zgrnila noč nad njim, tako da korak obstane in si ne upa nikamor več. Ali bili so le trenotki; že je zaplala v licih vesela kri, že so vzplamenele zvezde svetlejšje kot poprej in na jutranjem obzorju se je oznanila velika zarja, ob njenem svitu je od povsod zazvonilo vstajenje.

Le nekaj kratkih ur trpkosti, nato nič več obupavanja, nobenega strahu več. Ta pogreb nikakor ni bil žalna procesija ljudi, ki s povešeno glavo in potrtem srcem spremljajo na zadnjo žalostno pot svoje bogastvo, da se obubožani in osiroteli povrnejo na svoj zapuščeni dom; bil je slavnostni sprevod za vojskovodjem, ki je zmagal, ko je padel.

Nikoli še se niso vsi, ki resnično ljubijo slovenski narod in zaupajo v njegovo prihodnost, tako tesno strnili v eno vrsto, si tako toplo segli v roko, si tako verno in brez hinavščine pogledali iz oči v oči. Srca so govorila brez besed: »Nebratje smo si bili v ponižanju, bratje si bomo v poveljanju! In iz tihe sedmine se je rodila vesela svatovščina.

Kar je Krek z brezprimerno močjo snoval in stvaril dolga leta, je ustvaril ob svoji zadnji uri; česar niso še gledale njegove žive oči, je gledal njegov odprti grob. Ko se je narod poslavljaj od njega, dobrotnika, je bil neločena in neločljiva družba bratov in sester, ki so enega upanja in ene vere, ene misli in ene volje.

Ta črni praznik, ki nam je dal dovolj solza bridkosti in očiščenja, nam je obenem dodelil posebno dragocen dar: vrnil nam je spoznanje, ki nam je bilo v teh časih že skoraj izgubljeno, da more obroditi sočen sad le tisto delo, ki je bilo spočeto in izvršeno v čisti poštenosti. Vsako delo, ki je vzkliko iz kalne misli, je ob rojstvu mrtvo. Krek je dokazal z vsem svojim življenjem, da je laž tista beseda o dvojni morali, temveč da je morala povsod in vselej samo ena, doma za pečjo, na očitni cesti, na razburkanem shodu, na zaupnem sestanku in v državnem zboru. Dokazal je, da poštenost ni suknja, ki se jo da v prednji sobi zamenjati za svetli frak sebičnosti. Narod je kakor otrok: brez dolgega premišljevanja in brez omahovanja previdi bistro, občuti brž, kdo mu daje in kdo mu jemlje. Zato so vroče, naravnost iz srca privrele solze ob grobu moža, ki je dal svojemu narodu vse in edino, kar je imel: svoje življenje.

Izkazalo se je, kakor še nikoli: kdor daje ljubezen, mu je povrnjena tisočkrat. Ne z mečem, z ljubeznijo je zmagal Kristus. Sovraštvo je tiščalo naš narod ob tla, ljubezen ga bo povzdignila do solnčnih višav. Teža evangelija nam ni dal prazen sanjač, dal ga nam je izmučen delavec ob svoji smrti.

Nič žalosti ob tem grobu! Bolj nego kdaj zaupajmo v svoj narod, verujmo vanj in v njegovo slavo! Kajti njive, ki je imela take orače in take sejalice, ne pomori slana, ne pobije toča; in žetev bo obilna, ko pride čas! —

prišli prvi dr. Krek, dr. Fon, Pišek, Gostinčar in jaz.

Dr. Krek se je zjutraj v klubu bril in njegova specijaliteta je bila, da se je bril na suho. Kadar je teže šlo, si je pomagal s slino. Bril se je seveda na pamet, brez ogledala. Ogledala menda v življenju sploh nikdar ni imel. Hoteli smo mu nabaviti uro in nož, da bi ju vedno s seboj nosil. Seveda ju je imel samo nekaj dni in že je ostal brez njih, ker jih je nekemu daroval.

Pišek je pisal v klubu zjutraj pisma in to v tesni zvezi s Krekom, ki mu je posebno rad narekoval, da je vpletel kako šaljivko. Dr. Fon se je šetal po sobi, vihal svoje brke in nič govoril. Gostinčar in jaz sva se morala pripravljati za seje proračunskega odbora. Večkrat pa smo se zaklepetali v zanimive politične pogovore in pri takih prilikah je znal dr. Krek duhovito razvijati svoje nazore.

Pri jedi dr. Krek ni bil niti najmanj izbirljen. Ni sicer ravnal tako mehanično kot dr. Žitnik, ki se je za kak teden odločil, da bo jedel zaporedoma vse jedi na jedilnem listu, naj pride na red karkoli, čeprav je imel bolan želodec.

Ne morem pa reči, da dr. Krek ni imel nobenega smisla za kakovost tobaka. Zelo rad je vzel kako boljše cigaro, ako sem mu jo ponudil. Sam si je kupoval navadno le viržinke, včasih v zadnji dobi svojega življenja, tudi portorike.

Nisem vedel, da ima dr. Krek srčno bolezen. To mi je prikrival. Po smrti smo našli v njegovi miznici brošure o sklerozi in srčnih boleznih. Pač pa sem opazil, da hodi mnogo težje, ako je bilo količkaj navkreber. Kadar sva šla po Florianerci proti hotelu Hammerand, je vedno zastajal, jaz sem ga pa zmerjal, kako se je polenaril in mu priporočal, da gre na Prtove. Nikdar se ni branil. Radi počasne hoje sva se skregala, ko sem bil zadnjikrat z njim skupaj, ko sem moral na potovanje na agitacijo v Sarajevo in me je spremljal do Zagreba. Ko sva šla na kolodvor, je začel zastajati. Očitno sem mu lenobo in ga pustil ter sam odhitel na kolodvor. Prilezel je za menoj; mi dal roko in izročil pozdrave za dr. Jozo Sumariča, in jaz sem oddrdral proti Slav. Brodu. Tedaj sva se v življenju zadnjikrat videla.

Iz spominov na dr. Kreka

Dr. Ivo Benkovič:

Dolgoletni prijatelj in sodelavec dr. Jan. Kreka, član Jugoslovanskega kluba v dunajskem parlamentu dr. Ivo Benkovič, odvetnik v Ljubljani, je podal vašemu poročevalcu nekaj zanimivih spominov na velikega moža:

Dr. Janeza Kreka sem spoznal še kot dijak v Ljubljani, ko sem hodil obiskovat svojega pokojnega brata v ljubljansko bogoslovje. Dr. Krek je bil tedaj profesor bogoslovja (prej stolni vikar) v Ljubljani. Nas mlade dijake je čisto vabil na razgovore. Razpravljali smo o prosvetnih, agrarnih in delavskih vprašanjih; zlasti smo se tedaj dijaki zanimali za njegove epise, ki jih je pripravljaj. Dr. Krek, ozir. razgovori z njim so bili takrat za nas središče zanimanja in izvenšolskem življenju.

Poblize sem se seznanil z njim l. 1907, ko sem stopil v aktivno politiko. V privatnem življenju je bil ljubezniv, iskren prijatelj in družabnik, ni pa zmerom pravilno ocenjeval ljudi svoje okolice, ker je bil prezaupljiv. Ta njegova lastnost mu je bila celo večkrat v škodo.

Kot zlatega človeka sem ga najbolje spoznal leta 1915, ko sem odhajal na soško fronto. V takih trenutkih se loteva človeka nemir in razdvojenost. Takrat mi je bil dr. Krek velika uteha. Citiral mi je neke verze Ade Negri, ki vsebujejo klic k optimizmu. (Znano je, kako razgledan je bil dr. Krek po vsej svetovni literaturi.) Kot človeka sva se tisti dan najbolj zblížala, spoznal sem vso veličino njegove plemenite duše.

O političnih in klubskih zadevah je bil z nami poslanci precej strog in disciplina v klubu mu je bila prvo. V svojih idejah in načrtih ni bil nepristopen za druge misli in načrte. Bil je izredno prazen v mišljenju in je v vsakem položaju hitro našel rešitev. Do občudovanja je bil impulziven, vedno iniciativen, poln novih misli in predlogov. Baš radi njegove osebnosti, ki nas je vse vezala, je vladalo v našem klubu iskreno in prijateljsko razmerje: poslanci smo si bili kakor tovariši. V družbi je bil rad vesel in zabaven. Rad je metal tarok; na napake pri igri pa se je pošteno, prav po gorenjsko razhudil. Kljub svoji družabnosti pa je bil vedno delavec kot mravlja.

Ne vem, kaj bi vam mogel na hitro še povedati o njem — od njegove prerane smrti je zdaj že dvajset let in človek se v trenutku ne more domisliti, kaj bi vaše bralce utegnili še zanimati. Dr. Krekovo življenje, njegovo delo in osebnost sama je že tolikokrat opisana, da skoraj ničesar ni več dodati. Omenim naj še to: bral sem, da je bil dr. Krek »zdrav kot riba«. Teža vtisa o njem jaz nisem imel, prav gotovo pa ne med vojno. Očitno je bolehal že dalj časa na srcu. Toda mož, kot je bil dr. Krek, ni umrl, njegov duh bo živel večno med nami! Blag mu spomin!

Dekan Janez Hladnik:

Pokojni Krek je bil zelo družaben. Znal je zabavati. Bil je dovipen. Zato so dijaki tako radi k njemu zahajali. Njegova soba je bila zlasti ob večerih polna obiskovalcev. Kdor je enkrat prišel, se je kmalu zopet oglašil. Bil je zelo skromen. Od prijateljev ni zahteval nikakršne ugodnosti. Prišel me je obiskat, ko je bil v duhovniškem zavodu na Dunaju. Prišel je ponoči. S težavo sem je sklical. Ko sem mu ponudil svojo posteljo, ker dveh nisem imel, je odklonil, se zleknil na vrtni stol, ki je bil ob peči in kmalu zaspal.

Rad je koval pesmice — priložnice. V semenišču v Ljubljani, dasiravno ni bil izbirljen, je vendar naredil pesmico na vsako jed. Naj omenim nekatere: ob njegovem času so dobili semeniščniki opoldne tudi po en masele vina, ki je bilo iz Dolenskega in ki je včasih precej kislo. Na to vino je napravil tole pesmico:

»Oh milijonar in krajcarjar
podobna sta tako,
kakor naša vinska kislica
in vince iz Bordó.«

Fizol je pa takole opeval:

»Hud je lev in tiger,
strašen tud' je divji vol,
toda vseh strahot strahota,
dvakrat je na dan fizol.«

Včasih je tudi pesmico kar komponiral, dasi ni bil posebno muzikalen. N. pr.:

»Dva pujseka, dva pujseka,
sedela sta na vejici,
in pela sta, oh, pesemco precartano.«

To pesmico je učil peti tudi druge tovariše.

Zgodilo se je, da je prišel precej domišljav sošolec od raporta pri g. vodju z objokanimi očmi. Tovariši so to takoj opazili. In Krek je koj naprosil nekoga, ki je bil dober risar, da je napisal v hebrejskem jeziku besede: »dolina solza«. Ta napis se je hitro nalepil na steno sobe, kjer je zasoljeni tovariši bivali. G. vodja je kmalu napis opazil in ga dal odstraniti.

Krek je bil silno vnet za izobrazbo zlasti dijakov in delavcev. V Selcah je že kot šestoselec nastopil kot govornik. V semenišču se je udeleževal govorniških vaj z veliko vnemo. Njegov govor »O dvoboju« je takratnega semeniškega vodjo tako navdušil, da je hotel, naj bi se dal v tisk. Kot kaplan v Ribnici je čez 14 dni po svojem prihodu že zbral obrtnike okrog sebe. Koliko se je trudil pri delavcih, je znano.

Ko je bil v državnem zboru, je dajal vsaj nekaterim tovarišim nasvete, kaj naj v govoru, na katerega so se pripravljali, posebno poudarjajo. Skrbel je pa tudi, da so se dobro pripravili. Posiljal jih je v zborniško knjižnico, nasvetoval je, katere knjige naj posebno uporabljajo za govor. Ker je bil navadno zelo zaposlen, zato je naprosil tega ali onega tovariša, naj za njega poišče zaželjene podatke.

Za intervencije pa ni bil. Bilo je zlasti v vojni dobi treba pogostokrat intervirati za razne stvari, zlasti za dopust vojakov. Ako je prejel od svojih volivcev, oziroma od njihovih žen take prošnje, je navadno naprosil g. poslanca Gostinčarja, da je v njegovem imenu to izvršil.

Dr. Vinko Brumen:

J. Ev. Krek in ljudska izobrazba

Poleti 1892 je prišel Krek v Ljubljano in kmalu nato je začel zbirati pri sebi dijake. Prvič sta prišla dva, ki ju je predstavil tedanji trnovski kaplan Andrej Kalan, drugič jih je že bilo pet, kmalu je njih število naraslo na dvajset. Obiskovali so mladega, prijaznega, skromnega a učenega gospoda v stolnem župnišču, razgovarjali so se z njim in ga občudovali. On pa jim je pričevalno svetloval, naj bodo pridni in vztrajni pri učenju, priporočal jim je učenje slovanskih jezikov, zlasti pa filozofije oziroma psihologije in logike. Sam se je ponudil, da jim bo pri tem pomagal. V resnici jih je učil češčine, dijaki pa, ki so jih nazivali »ligase«, so se zbirali tudi pri nekem sošolcu, kjer so sami nastopali in si predavali. S Krekom pa so napravili tudi dvojce izletov; prvega k Sv. Katarini, drugega v Dol; prvega se je udeležilo 12, drugega kakih 25 ligasov.

Le dobrega pol leta je trajalo to sestajanje. Neki goreč duhovnik (Eržen) se je pritožil pri šolski oblasti, ker so nekateri profesorji in dijaki žalili s svojimi opazkami verski čut drugih. Šolska oblast je izvedla preiskavo, a krivice je poiskala na strani katoliških dijakov in je zlasti udarila »organizirane« ligase. Z obsodbo, karcernim in šolnino je napravila »ligi« konec, javnost pa je ligase razpila še za volune in ova-duhe. Krekov stik z dijaki sicer ni prenehal, skupnih sestankov pa ni bilo več.

Takoj jeseni 1892 je začel Krek predavati bogoslovcem vseh štirih letnikov filozofijo kot neobvezen predmet. Leta 1895 pa se je ustanovila na ljubljanskem bogoslovju profesorska stolica za fundamentalno teologijo in tomistično filozofijo in dobil jo je Krek. Tudi tu se mu je odprlo veliko torišče za izobraževalno delo. Učil je svoje predmete, obenem pa včasih kar neusmiljeno odločno oblikoval mlade ljudi pred seboj. »Pri Kreku je pridigovalo vse... obnašanje, obleka, pogled, beseda. Vse je reklo, naj človek živi nekemu idealu izven sebe...« Odstranjeval pa je napačno naziranje tudi smotno in preračunljivo. Iztegniti predsodke je smatral za eden glavnih nalog. Pri zasebnem občevarju je nežno, s katedra doli pa brezobzirno podiral zid in sekal zaraščeno mejo, ki je stala na poti temu, kar je on hotel zasaditi. »Kakor je na eni strani uporabil najmenalnostnejši moment, da kaj dobrega stori ter popravi značaj dostopnega človeka, s katerim ga je staknil trenutek, tako je na drugi strani odpravljaj, kar je bilo skupno slabega. To seveda še bolj — Najbolj je navajal učence gledati na bistvo, ne na videz...« »Ko je rahljal prst in pulil plevel, se sejal hkrati misti, tiste osrednje, ki bi imele postati... vodnice, načela. Ni se omejeval na predpisano, ampak kar je videl, da ... je potrebno.« »Veliko je bilo število idej, za katere bi rad, da bi goreli. Obenem je hotel, da bi vzori bili strnjeni v enem. Opozarjal je, kako duh želi gledati vse, kar je, v eni formuli.« (Ob 50 letnici J. E. Kreka, 55, 58, 59, 60). Tako ga je označil eden izmed njegovih učencev (Komlanec). V duhovščini si je vzgojil glavne pomočnike pri izvedbi svojih neštevitih načrtov in neutrudnega prizadevanja.

Ko je postal državni poslanec, ni mogel več predavati v bogoslovju. Brez stika z mladino, ki je v nji gledal nosilce narodove bodočnosti, pa ni mogel ostati. S svojim vplivom je zadel slovenske akademike na Dunaju in v Graecu, ki so bili njegove pomoči še posebno potrebni. S težavo so si že ustanovili svoja društva, s težavo so jih obdržali pri življenju. Prav ko je prišel Krek na Dunaj, je bila »Danica« v najkritičnejši dobi svoje zgodovine. Članov je bilo malo, pa še te so ločila nasprotja. Na obnem zboru je predsednik priznal, da društvo propada. Tedaj je vstal Krek in je v temeljitem govoru pojasnjeval namen društva sploh in povdarjal, da se vsako društvo nahaja vedno v nekem »fieri procesu«, ono ni nikdar dovršeno že po svojem bistvu ne, ker dovršenega društva sploh ne more biti. Da se društvo zopet okrepi, je svetloval pogoste sestanke, kjer naj člani pridno proučavajo razna vprašanja, zlasti še posebno zanimivo socialno vprašanje. (Ob 50 letnici, 46.) Tudi je Krek nešteto prišel v društvo. Udeleževal se je dijaških političnih sestankov in pozneje je sam prijel posebne tečaje najraje pri Sv. Joštu. Udeleževali so se jih slovenski akademiki in bogoslovci, pa tudi Hrvatje. Razgovarjali so se o najrazličnejših vprašanjih, ki so jih zanimala in terjala od njih rešitve. Tako si je Krek obenem tudi tu pripravil čete sodelavcev pri svojem prizadevanju.

Glavno pažnjo, če smemo tako reči, pa je Krek posvečal delavstvu in vobče delavskim stanovom, kakor jih je on nazival. Do prvih tisočih stikov s temi mu je pomagal nekak slučaj. Ljubljanski predilniški delavci so imeli vsako pomlad skupno mašo na Rožniku ali pozneje na Smarni gori. Leta 1894 so za nedeljo 24. junija povabili tedanjega škoflavškega vikarja dr. E. Kreka, da bi šel z njimi na Smarno goro in jim tam maševal. Krek jim je ustregel. Po maši so se sestali v Zibertovi gostilni na Brodu in tedaj je Krek v razgovoru sprožil misel, da bi se v Ljubljani ustanovilo katoliško delavsko društvo. Delavci so se za predlog navdušili; čez štiri dni se jih je zbralo kakih 70 na Krekovem stanovanju in izvolili so pripravljalni odbor, ki naj bi sestavil in vložil pravila. Tudi nadalje je šlo vse v red in 22. julija 1894 se je že vršil ustanovni občni zbor »Slovenskega katoliškega delavskega društva« v Ljubljani.

»To društvo in podobna drugod po Sloveniji so bila politične organizacije, ki so se med drugim borile tudi za uvedbo splošne in enake volilne pravice. Člani so jim mogli biti samo moški, ki so dovršili 24. leto. Zato je bilo treba še novih organizacij. In v resnici se je Krek potrudil, da se je že 13. oktobra 1894 ustanovilo tudi »Katoliško društvo za delavce v Ljubljani«, kateremu je pridobil za predsednika škoflavškega župnika Rozmana. Za mladeniče je ustanovil »Poučno in zabavno društvo«, ki se je kmalu preselovalo v »Katoliško mladeničsko društvo«, namenjeno obrtniškim vajencem. V začetku l. 1896 se je ustanovilo ob Krekovi navzočnosti v Ljubljani tudi »Slovensko katoliško delavsko pevsko društvo« Zvonc.

Podobna društva so vznikla tudi drugod po Slovenskem. In že shod delavskih stanov 15. avgusta 1896 je sprožil misel, da bi se vsa ta nepolitična društva povežala med seboj po neki osrednji organizaciji. Naslednje leto se je sestavil poseben pripravljalni odbor in 14. novembra 1897 se je vršil ustanovni občni zbor »Slovenske kršćansko-socialne delavske zveze«. Na shodu bi bil moral govoriti Krek, a ni mogel priti, zato je to namesto njega storil dr. Debevec, Krek pa je pisмено poslal Zvezi svoj pozdrav in željo, naj bi imela v začetku mnogo težav, da se ta po

lepše razvijala. Krek ni postal odbornik, vendar se je že druga odborova seja vršila v njegovem stanovanju in ob tej priliki so sklenili, da bodo pisмено povabili k pristopu vsa slovenska kršćansko-socialna društva. Mnoga od teh so se vabilu odzvala kaj kmalu, vendar pa je delovanje nove organizacije kot osrednje zveze ostalo še dalj časa le na papirju, zato pa je postala ognjišče in središče vsega ljubljanskega kršćansko-socialnega gibanja, zlasti v izobraževalnem oziru. Ustanovila si je tamburaški zbor, čitalnico, knjižnico, dramatično in govorniško šolo, začela je prirejati predavanja, gledališke predstave, veselice in družabne večere. Ker se v njej niso zbirali le delavci, temveč je hotela vedno bolj postati voditeljica vsega ljudskega izobraževalnega prizadevanja med Slovenci, je že prvi redni občni zbor (30. januarja 1898) izpustil iz naslova oznako »delav-

letu 1906 toliko preuredila, da so se po posameznih pokrajinah namesto dotedanjih podoborov ustanovile samostojne zveze in prevzele podrobno delo. Dotedanja osrednja zveza pa si je še nadalje obdržala neko prvenstvo in skrb za ureditev skupnih zadev, prireditve itd. Razbremenjena pa se je hotela razgledati še dalje po svetu in stopiti v zvezo s sorodnimi organizacijami, zlasti s hrvatskimi kršćanskimi socialci, z »ljudskim društvo« za katoliški Nemčijec in s katoliško organizacijo ameriških Slovencev.

Poleg vsega tega pa je bila Zveza še vedno tudi navadno ljubljansko izobraževalno društvo ter je prirejala predavanja in tečaje, zabave in izlete. Tudi v tem oziru je prednjačila vsem društvom in predsednik Krek je lahko naglašal, da se v Zvezi »dela ves teden: v ponedeljek stenografija, v torek predavanja, v sredo pevske iz-

gih zborovanjih, pa v najrazličnejših društvih in odsekih, zadržanih in organiziranih po vsej slovenski zemlji. Koliko predavanj je imel, seveda ni mogoče povedati, vemo pa, da je n. pr. za volitve leta 1907 govoril čez 60krat na raznih političnih shodih.

Govoril in predaval je Krek o vsem mogočem: o političnem položaju in o boju za splošno in enako volilno pravico, o starostni preskrbi in o varčevanju, o važnosti delavskega združevanja, o delavskih stanovanjih in o gojitvi vzajemnosti med delavci in delavkami, socialni demokraciji, o marksizmu in o kršćanskem socialnem gibanju, o pitju žganja in posledicah, o izobraževanju fantov in deklet, o davkih, o smotnosti v naravi, o teizmu in materializmu, o animizmu, o svobodi volje, o pomenu tujk, o čutu za lepoto med ljudstvom, o Silvinu Sardenku in o Adi Negriju, o koristi izobraževalnih in bralnih društev, o branju listov, o poslanstvu žene v rodbini, o političnih pravicah in dolžnostih kršćanskega ženstva, o kmečki izobrazbi, o zahtevah in potrebah kmečkega stanu, o ljudski izobrazbi, o psihologiji in psihiatriji, o civilnem zakonu in o reformi avstrijskega prava, o socialnih organizacijah prvih kristjanov, o preroku Danijelu in o Marijini pesmi Magnificat, o nastanku in pomenu rožnega venca — skratka o vseh mogočih vprašanjih, ki so koga zanimala. Pri vsem tem pa je še vendar lahko naglašal, da vedno uči le eno. Vse bogastvo njegovih idej in nazorov je bilo namreč tako strnjeno v enoto, da je celo govorilo iz njega, četudi se je lotil kakega posebnega in specialnega vprašanja. Prav to je hotel tudi od svojih učencev. »Veliko je bilo število idej, za katere bi rad, da bi goreli. Obenem je hotel, da bi vzori bili strnjeni v enem. Opozarjal je, kako duh želi gledati vse, kar je, v eni formuli.« (Ob 50 letnici, 60.)

Oglejmo si primer njegovega predavanja! Dne 10. junija 1905 je govoril v SKSZ o pomenu tujk. Splošna želja udeležencev po predavanju je »jako dobro obiskano, kakor vedno, kadar predava g. dr. Krek. G. predavatelj je v petčetrurnem govoru razlagal pomen tujk, koje pogostoma čitamo v knjigah in časopisju. Zlasti zanimivo je bilo, ko je gospod profesor pozval navzoče, naj nanj stavijo vprašanja o pomenu tujk, kojih pomen posamezniku ni znan. Končno je g. doktor pristavil, da je pripravljen imeti posebno predavanje, na kojem bi reševal »uganjke«, koje bi mu stavili zborovalci v obliki manj znanih tujk. Splošna želja udeležencev po predavanju je bila, naj bi gospod doktor to storil že prihodnji terek in osnula se je med udeleženci cela zarota, kako spraviti s kako tujko gospoda profesorja v zadrego, kar bo pa pri znani vsestranski zmožnosti g. profesorja ostala najbrže le pobožna želja.« (»Slovenec«, 12. januarja 1905.) Naslednji terek pa tega sestanka najbrž ni bilo, tudi pozneje ne, vsaj poročila o njem nisem mogel zaslediti. A primer dobro kaže, kako je Krek znal iz ogromnega svojega duševnega bogastva najti zanimivo poglavje, s katerim je ljudi pritegnil in užgal, obenem pa jih je čisto neopazno mogel poučiti o tistem samo enem, kar je vse življenje učil. Saj je z razlago različnih tujk lahko sejal v duše poslušalcev najzlahtnejša semena. Tako je on stavl temelje pravi ljudski izobrazbi, tako je on krčlil pot naši ljudski visoki šoli, ki je danes še nimamo, ki pa bi morala učiti naše ljudstvo prave življenjske modrosti, ne pa prinašati le razredčene izsledke življenju čisto prav tuje znanosti.

To svoje delo je hotel Krek tudi organizirati, izraz tega naj bi bili socialni tečaji, ki naj bi si jih ustanovila vsa društva. Ti tečaji namreč niso hoteli biti le to, na kar bi morda po njihovem imenu sklepali, namreč nekaka učilišča za sociologijo in sorodne vede. To so hoteli biti občeizobraževalni tečaji, ki pa so hoteli zajeti vsakogar kot člana celote, občestva. Krek je sestavil in priobčil za nje poseben program, ki nam to dokazuje. Obravnava drugačnih vprašanj je hotel na kmeth, drugačnih pri delavcih, poseben program je sestavljal za dekleta. Ti tečaji zares lahko veljajo kot prvi poskus in prva oblika naših ljudskih visokih šol, to je ustanov, ki bi pomagale vsemu ljudstvu reševati sicer visoka, toda čisto življenjska, praktična vprašanja.

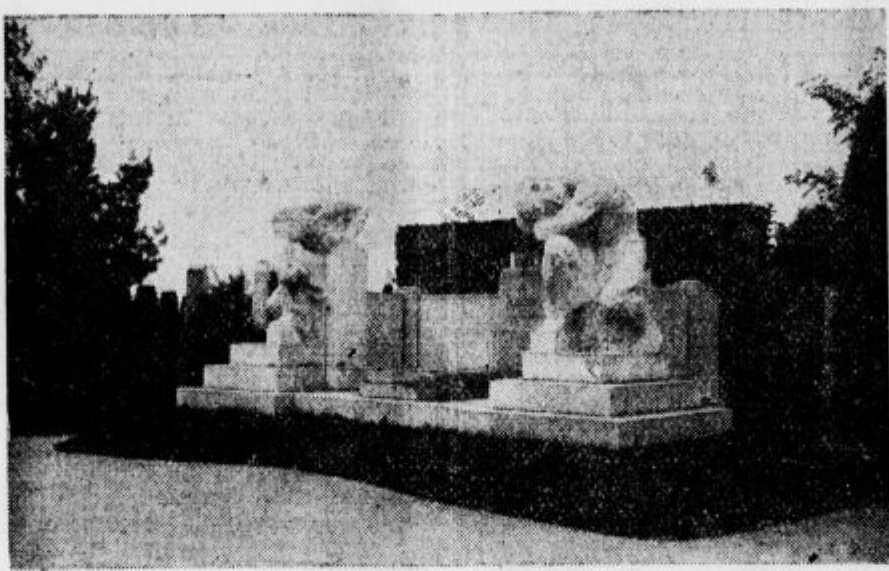
Vendar tisti Krek, ki mu je bolj ugajal v tla gledajoči modrijan Aristotel, kakor pa v nebo strmeči Platon, tudi ob tem prizadevanju ni pozabil, da smo sicer ustvarjeni za nebesa, zaslužiti pa si jih moramo na zemlji (prim. »Knjižnica SKSZ« II, 17), ali da je treba najprej živeti, potem je šele mogoče modrovati. Ne spada v naš današnji program, da bi govorili o vsem njegovem delu in prizadevanju za gmojni in gospodarski dvig našega ljudstva. Pri razpravljanju o njegovih skrbih za ljudsko izobrazbo pa vendar ne moremo mimo onih ustanov, ki so imele služiti bolj praktični, če hočete poklicni ali zemski izobrazbi našega človeka, katere itak tudi v socialnih tečajih ni zanemarjal. Na Krekovo pobudo se je ustanovila v Ljubljani slovenska trgovska šola, po njegovem prizadevanju se ji je priključila združena šola, ki je bila prva te vrste v Avstriji in druga v Evropi, njegova stvaritev je bila gospodarska šola, ki je bila nekaj čisto izvirnega, on je hotel podpreti družinsko življenje s tem, da bi dvignil gospodinjstvo in kuhinjsko kulturo slovenskega doma ter je širil misel gospodinjstvih tečajev in šol. Razen gospodarske šole še danes pričajo zanj ti spomeniki njegovega truda in uspeha. Naša vest naj bodo, pa klicar k nadaljevanju in izpopolnjevanju!

Dveh obletnic se spominjamo danes. Ob prvem spominu smo žalostni. Dvajset let je minilo, kar ni več med nami našega Evangelista. Drugi spomin je veselejši. Stirideset let že širi in vodi izobrazbo našega ljudstva Evangelistova Slovenska kršćanska socialna zveza, sedaj Prosvetna zveza. Evangelist je legel k počitku, njegovo delo pa je še živo in priča o njem.



Dr. Krek v dež. zboru pred vojno. (Karikatura ured. Terseglava.)

Slovenski fantje na Krekovem grobu



Slovenski fantje škofjeloškega okraja so v štafeti, pri kateri je sodelovalo dvesto fantov, prinesli na predvečer dvajsetletnice Krekove smrti v posebni žari prst z groba matere v Selcih in jo izročili predsedniku Prosvetne zveze s sledečo zborno deklamacijo:

Pojmo hvalnico, fantje, slovenskim materam v čast
in njej, ki rodila je Kreka, klic naš v živo rasti!
Z rôko, vklejnjeno v molek, z besedo kot pesem sladkô
vodi slovenska mati sinu čez slovensko zemljô —
in mi smo fantje slovenski!

Pojmo hvalnico, fantje, ki materi poje jo sin:
roža sem tvoje krvi in trn srca bolečin,
v duši tvoji rastoč v ljubezen in žalost rodô
sem ljubil vse, kar je v Tebi — in s tvojo prstjo je vse tu —
in tu smo fantje slovenski!

Pojmo hvalnico, fantje, spev naše slovenske rasti:
iz matere raste sin, iz sina milijon se rodi
v eni misli drhteč in v enem ritmu: naš Krek!
Od matere do središča je z narodom šel naš tek —
mi smo fantje slovenski!

Pojmo hvalnico, fantje, slovenski zavesti spev:
nismo več vklejnjeno rob in nismo več speči lev,
dvigamo glave v svobodo in k nebu vihtimo rokô:
naša je zemlja slovenska, ta grob tu — je naše srce
in mi smo fantje slovenski!

skac in se je nato do leta 1923 imenovala »Slovenska kršćanska socialna zveza«, nakar se je preimenovala v »Prosvetno zvezo«. Predsedniki so se ji prva leta naglo vrstili, na tretjem rednem obnem zboru 11. februarja 1900 pa je prevzel predsedstvo Krek, ki je potem ostal na tem mestu nad 17 let, do svoje smrti. Še vedno pa je Zveza bila le bolj nekako izobraževalno društvo za Ljubljano, kakor pa matica vsega ljudskega izobraževalnega dela na Slovenskem. Le nekaterje njene storitve so spominjale na naloge, ki si jo je zadala takoj pri ustanovitvi. Medtem pa so se vedno bolj širila bralna in izobraževalna društva tudi po deželi, posebno še po drugem slovenskem katoliškem shodu leta 1900, ki jih je močno priporočal. Na Štajerskem se je vzbudilo zlasti močno gibanje med mladino, po prizadevanju dr. Koroška, dr. Hohnjeca, Gomilška in drugih so se hitro množile »mladeničke« in »dekliške zveze«. Zato je postajalo vedno bolj potrebno, da se SKSZ zares preuredi v osrednjo organizacijo. Odbor je začel spomladi 1902 ponovno razmišljati o tem, za 7. in 8. septembra istega leta pa je sklical v Ljubljano sestanek zastopnikov vseh katoliških nepolitičnih društev, kakor so bila delavska, izobraževalna, pevška... društva. Prišlo je 215 delegatov, ki so zastopali 78 društev (med temi je bilo 34 delegatov za 16 društev na Štajerskem, 16 delegatov za 6 društev na Primorskem in 1 delegat za 1 društvo na Koroškem). Razen teh se je udeležilo shoda kakih 300 gostov, ki so deloma zastopali mladeničke Marijine družbe, deloma pa so prišli iz krajev, kjer še ni bilo izobraževalnih društev, pa bi jih želeli imeti. Prisostvovali so zborovanju tudi štirje Hrvatje. Predsedoval mu je Krek. Poleg mnogih predavanj se je sklenila osrednja organizacija, izvolili pa so se tudi posebni pomožni odbori za Primorsko, Štajersko in Koroško, nakar je Krek zborovanje zaključil s pozivom, naj gredo vsi na delo in naj uresničijo vse, kar so sklenili. Naslednje leto je Zveza nameravala prirediti glavno zborovanje v Mariboru.

Vendar leta 1903 ni bilo nikakega večjega shoda, leta 1904 pa se je ta vršil na Brezjah, obenem s shodom mladeničev in vseh slovenskih pokrajin; zbralo se je nad 8000 udeležencev. Šele naslednje leto (1905) se je vršilo glavno zborovanje v Mariboru (3. in 4. septembra). Predsedoval mu je zopet Krek. Mariborsko okrajno glavarstvo je shod sicer dva dni prej prepovedalo, češ da Zveza nima pravice do zborovanja na štajerskih tleh, odboru pa je vendar uspelo, da je bila prepoved na dan prihoda preklicana. A na ulicah so zborovalci doživeli nemške demonstracije in Nemci so tudi pregovorili vse večje nemške gostilne, da niso hotele posoditi miz in stolov Narodnemu domu, kjer se je zborovanje vršilo.

Ker se je število društev in s tem tudi tehnično delo v Zvezi zelo pomnožilo, se je ta po

kušnje, v četrtek govorniške vaje, v petek socialni in knjigovodski tečaj, v soboto pevške izkušnje, v nedeljo shodi. Ščasoma pa se je delo še pomnožilo. Nastajali so novi odseki, z njimi je prišla nova skrb in novo delo. Ze dalj časa se je na. pr. naglašala potreba po uvedbi telovadbe v društva, razvoj pa je še pospešila strankarska borba na Kranjskem. Prvi telovadni krožek so ustanovili na Jesenicah, kjer je vzniklo tudi ime »Orele«, prav tako pa tudi psovka »kuke«. (Tako se je pisal takratni jeseniški kaplan, sedaj župnik v Kranjski gori.) V Ljubljani je SKSZ najela novo telovadnico v Unionu. Odprl jo je 18. novembra 1906 Krek, ki je povedal, da je vesel, ker se bo telovadba zanesla med širše sloje, saj mora postati del vsega naroda. Telovadni odsek je bil samostojen, Zveza je le poslala vanj enega odbornika kot svojega zastopnika. Število telovadcev je hitro raslo; telovadile so tudi ženske. Ljubljanski in šentvitski telovadni krožek sta že 26. maja 1907 priredila prvi javni telovadni nastop in pol leta pozneje (10. novembra 1907) se je ustanovila še »Zveza telovadnih odsekov«. Spomladi 1908 je dobila ta zveza svoje glasilo »Mladost«, poletni je na mladeničkem tečaju v Škofji Loki (27. julija 1907) dobila dober idejni temelj, spomladi 1909 pa je na obnem zboru v Bohinjski Bistrici sprejela ime »Orele. Tako je vzniklo naše orlovstvo.

Prav tako so izobraževalna društva snovala še posebne abstinencijske odseke in krožke. Tudi pri organizaciji teh je Krek sodeloval kot »pripran pianec«, kakor se je sam nazival. Pozival je člane izobraževalnih društev na treznostne shode, pomagal je oživiti »Društvo treznosti«, ustanovil je agno društvo »Abstinenci«. Iz Krekovega prizadevanja v tej smeri se je pozneje razvila (po združitvi z »Društvo treznosti«) »Sveta vojska«.

Pod Krekovim vodstvom se je v SKSZ splošela še marsikaka druga akcija, ki se je pozneje izselencev nastala »Rafaelova družba«, iz skrbni za obmejne Slovence pa »Slovenska Straža«.

Duša vsemu temu delu je bil Krek. On ga je začel in organiziral, on je s silo svoje osebnosti pridobival vedno nove pristaje in sodelavce, on je največkrat govoril in predaval, on sam je bil najpridnejši in najmarljivejši agitator za vsako dobro stvar. Medtem ko je bil deželni in državni poslanec, ko je gradil delavcem domove, ko je pisal neštete članke in večje spise (Crne bukve, Socializem, Zgodbe), je še nešteto nastopil na zborovanjih in shodih. Predaval je pri SKSZ, pri Leonovi družbi, pri Abstinencu, v Slovenskem katoliškem delavskem društvu in v Katoliškem društvu za delavce. v Podpornem društvu delavcev in delavk tobačne tovarne, na shodih Katoliške narodne in pozneje Slovenske ljudske stranke, na dijaških, delavskih, kmečkih, ženskih in dru-

Drobne novice

Tretja obletnica smrti kralja Aleksandra

Ljubljana, 7. oktobra.

Banska uprava razglaš:

Dne 9. t. m. se obhaja tretja obletnica smrti blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Po odredbi predsedništva ministrskega sveta bodo ta dan po vseh cerkvah v državi cerkveno komemoracije za blagopokojnega kralja, ki jim morajo prisostvovati vsi državni in samoupravni uradniki. Državni in samoupravni uradi tega dne ne uradujejo na vseh državnih in samoupravnih poslopih se izobesijo državne zastave na pol droga. Trgovine in obrtni obrati morajo biti 9. t. m. med žalnimi bogoslužjem zaprti.

V Ljubljani je tega dne žalno bogoslužje v stolnici sv. Nikolaja ob 10, v pravoslavni cerkvi ob 11, v evangelijski župni cerkvi ob 10 in v starokatoliški kapeli ob 8.30.

Župnim uradom ljubljanske školije!

V soboto 9. oktobra t. l. na dan tretje obletnice smrti kralja Aleksandra I. se opravi v vseh župnih cerkvah ob določeni uri komemoracija po obredu, kakor je predpisani v Ljubljanskem škofijskem listu 1934 na str. 68. Obred se opravi v višjičini barvi, sine missa et tumba.

Škofof. ordinariat v Ljubljani, 7. X. 1837, št. 4895.

Koledar

Petek, 8. oktobra: Brigita, vdova; starček Simone.

Novi grobovi

† Franciška Žužek. Včeraj dopoldne je dobro pripravljena za odhod v večnost umrla v Kranju po dolgi in mučni bolezni gde. Franciška Žužek, bivša kuharica v Vodicah, teta kaplana g. Mateta in tukajšnjega kateheta g. Josipa Žužka, katerega je gospodinja bila let. Umrla je v starosti 70 let, doma pa je bila v Strmci pri Velikih Laščah. Pogrebne blage pokojnice bo danes popoldne ob petih na tukajšnje pokopališče. Naj v miru počiva! Sorodnikom naše iskreno sožalje.

Osebnosti

— Iz banovinske službe. Vršilec dolžnosti šefa kirurškega oddelka v banovinski bolnišnici v Slovenjgradcu dr. Strnad Stane je napredoval za asistenta v VII. položajni skupini. Sekundarij banovinske bolnišnice v Celju dr. Aleksič Sava je napredoval v VII. položajno skupino. Administrativni uradnik pri banovinski bolnišnici v Celju Grobeljšek Ivan je napredoval v VI. položajno skupino. Za banovinskega uradniškega pripravnika pri banovinski vinarski in sadjarski šoli v Mariboru je bil postavljen Kunštelj Vinco. Banovinske arhive, uradnika Kovač Marija pri banski upravi v Ljubljani je napredovala v IX. položajno skupino.

— Iz policijske službe. Policijska uradnika Klemenčič Franc in Rigler Feliks sta premeščena od uprave policije v Ljubljani k obmejnemu komisariatu v Maribor.

— Po pogosti nosečnosti morejo žene z dnevno redno uporabo pol kozarca naravnih »Franz-Josefov« grenke vode, zavžite na tešče, z lahkoto doseči izpraznenje črev in urejeno delovanje želodca »Franz-Josefova« voda je davno preizkušena, najtopleje priporočena in se dobiva povsod. Ogl. reg. S. št. 30474/32.

— Sole za obletnico smrti kralja Aleksandra. Prosvetni oddelek banske uprave razglaš: Za obletnico smrti viteškega kralja Aleksandra Zedinitelja dne 9. oktobra bodo zadušnice in komemoracije na vseh solah v banovini kakor druga leta. Zastave se razobesijo na pol droga. Ta dan je pouka prost.

— Staroslovensko liturgično petje pri svetem očetu. Ko se je mudil katedralni Ciril-Metodov zbor iz Zagreba na turneji v Rimu, kjer je pred izbranim občinstvom z največjim uspehom odpel spored staroslovenskih liturgičnih pesmi, je bil posebej povabljen pred sv. očetom in mu je na izrecno željo odpel nekaj najpreknejših pesmi programa. Sv. oče se je o zboru posebno laskavo izrazil in s posebno radostjo poudaril plemeniti namen zbora, ki z rajresnejšo voljo goji najlepšo umetnost, ki smo jo podedovali od vekov in prav s tem najlepše in najpustojnejše dela za pomirjenje in zedinjenje po božjem izreku »da homo nekdanj vsi eno«. Z istim poudarkom bo nastopil zbor v ponedeljek, 11. t. m. v Unioinu. Vstopnice so že pri blagajni kina v Unioinu.

— Elektrifikacija Savinjske doline. Ker so občine med Braslovčami in Vranskim že preskrbele denar za kritje za elektrifikacijo določene enkratnega prispevka, bodo banovinske elektrarne v najkrajšem času začele graditi daljnovod za 20.000 voltov, na katerega se bo priključil ta del Savinjske doline. Prav verjetno je, da bo močnejše prizadete kraje priključiti na električno omrežje še pred zimo ali pa vsaj v teku zime.

— »Slovenska Beseda« in popravki ljubljanskega g. župana. Odgovorni urednik »Slovenske Besede« je bil včeraj pred okroglim sodiščem v Ljubljani obsojen na 300 din zaradi prestopka člana 29 in 29 tiskovnega zakona, ker ni objavil v zakonitem roku 7 popravkov ljubljanskega županstva glede raznih, v omenjenem listu objavljenih novic. Plačati ima tudi takse sodbe, povprečno 250 din in po pravomočnosti sodbe objaviti vse popravke. Odgovorni urednik dr. Stanek Jug se je skliceval na to, da popravki niso vsebovali dejanskih činjenic, marveč so bili polemičnega značaja in so novice le pojasnjevali. Sodnik g. Fran Gorčan pa je v sodbi naglašal, da gre tudi za javno oblastvo, ki ima po tiskovnem zakonu pravico v časopisih objavljene zadeve pojasniti in oblastvo ne zadenejo določila o popravkih za privatne osebe. Odgovorni urednik je imel še to smolo, da bo moral vse popravke še enkrat objaviti, ko jih je drugače julija kar skupno na prvi strani objavil, toda ne v zakonitem roku.

— Pri zaprtju molitvah v prebavi vzemite zjutraj na prazen želodec kozarec naravnih »Franz-Josef« grenčice.

— Deklica se je smrtno ponesrečila pri igri. Iz Stične: 16letna Bregar Marija se je v četrtek dopoldne 7. oktobra smrtno ponesrečila na skednji, kamor se je večkrat hodila z drugimi otroki učitati.

— Vknjiženi in izbrisani dolgov. Zemljiška knjiga okrajnega sodišča je septembra na 76 posestev odnosno hiš v mestu in okolici vknjižila razna posojila v znesku 12.162.878 din, avgusta je bilo pri 123 realitetah vknjiženo 10.489.635 din. Letos do konca septembra pa pri 905 realitetah 103.604.082 din. Septembra so bila vknjižena prav visoka posojila, tako posojilo zagrebškega Suzorja, dano mestni občini ljubljanski v znesku 2.500.000 din, dalje na 3 zasebna podjetja in poslastva po 1.000.000 din. Nasprotno pa je bilo septembra pri 40 realitetah izbrisano za 3.768.204 din posojil. Najvišje izbrisano posojilo je bilo 2.500.000 din pri nekkih hišah v mestu. Najnižji dolg je bil izbrisan v znesku 194 din, pa tudi še od 1. 1850 izvrajoči dolg 400 starih goldinarjev.

— Knjižne novosti zadnjih mesecev: Kranjec Silvo: Med Napoleonom in Leninom — sto let Evrope 1814—1914 (Kosmos), vezan din 120; Bevk: Človek proti človeku, roman (Zbirka domačih pisateljev), din 70; Rahmanova - Stanek: Tovarna novega človeka, roman (Ljudska knjižnica), vezan din 48; Weiser - dr. Lovrenčič: Najmlajši poročevalec (Zbirka mladinskih spisov), vezano din 45; Kšister: Pika in Tonček — poslovenil Mirko Kunčič (Zbirka mladinskih spisov), vez. din 36; Kalan: Kristus kralju! din 10; Kronika slovenskih mest IV. leto 1. številka din 30; Bojc Etbis: Struktura psihologija in pedagogika, din 10; Automobilske priročničke za dravsko banovino, vez. din 150; Kušej: Zakonsko pravo, nevez. din 15; Goljar: Pravni svetovalec, II. del, Kmetiška zaščita, vezan din 40; dr. Rupeš: Sacrum promtuarium Janeza Svetokriškega, vez. din 92; Profilaksa raka maternice, din 1; Smerau: Zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, din 2; dr. Kotnik: Slovensko francoski slovar, vez. din 80; Izlet na Himalaje, din 3; Lotosov cvet, din 3; Kri mučenec, din 3; Günther-Rihteršič: Dušica Rožmarin, roman, din 130, vez. din 150; dr. Korošek-Krek: Rimsko pravo II. del, nevez. din 212, vez. din 232; Rakusa R.: Esperantska slovnica, din 16; Sič: Knjigovodstvo III. in IV. del, vez. po din 65; dr. Steska: Organizacija državne uprave, din 68; Zwitter: Koroško vprašanje, din 18; Vozni red »Ekspress«, din 10; Mali žepni vojni red, din 5; dr. Matko: Vitamini in njih pomen za človeško telo, din 12. Vse knjige ima na zalogi Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

— Spavajte v Bogu, junaki! Padlim vojakom v spomin. Po ruskih motivih za moški zbor harmoniziral Danilo Cerar, skladatelj na Ježici pri Ljubljani. Besedilo spenil J. Pucelj, župnik istotam. Cena partituri po 2.50 din, glasovi po 2.50 din. Samozaložba. Veličastno skladbo bodo naši moški zbori z veseljem pozdravili. Saj je polna resnega in cerkvenega značaja, iz katerih njenih mnogih akordov veje pobožen in resnoben duh in slog, v kakršnem naj bi bile zložene naše grobnice. Kdor je kdaj čul večglasno petje pri grško-katoliškem ali pravoslavnem bogoslužju (v svetovni vojni smo imeli večkrat priliko slišati to krasno, v pravem cerkvenem slogu zloženo petje), ta bo takoj izsledil iz priučujoče skladbe ruski koralni motiv. Škoda, da se besedilo glasi sama na padle junake in ne na splošne pokojnike. Skladba bo še posebno dosegla svoj namen ob priliki postavitve in blagoslovitve spomenika padlim vojakom. Pa tudi na praznik Vseh svetnikov bo nam osvežila logo zapeta pesem spomin ubogih mrtvih vojniš žrtve. Gospod Cerar je bil sam v ruskem ujetništvu, kjer je slišal ta napet in ga gotovo originalno harmoniziral. Vse naše moške zore na to lepo skladbo — biser nagrobnic — še posebno opozarjamo in jo prav toplo priporočamo. Zbori bodo dosegli z njo najlepši in največji uspeh; dobi se tudi v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

— Klub esperantistov v Ljubljani javlja, da sprejme še nekaj tečajnikov za večerne tečaje esperantskega jezika. Začetek tečaja danes ob 8. Novi prijavljenci naj pridejo ob pol 8 na Cankarjevo nabrežje 7, I.

— »Putnik«, Ljubljana, priredi dvodnevni avtobusni izlet v Trst od 10. do 11. t. m. Cena vožnje 120 din. Informacije v biljetarnicah »Putnik«.

Na Krekov prosvetni labor v St. Janž

V spomin na dvajsetletnico smrti največjega Jugoslovana in Slovence ste vabljivi vsi častilci pokojnega dr. Kreka v nedeljo na tabor v St. Janž na Dolenjskem. Izletniški vlak bo izjemoma še vozil to nedeljo, tako da imajo obiskovalci najboljše zveze. Ogledite si ob tej priliki »biser« Dolenjske, mirenško dolino. Pridite, na bo vam žal! Spored je bil že večkrat objavljen v časopisu.

Torej vsi, ki ste Krekovci in res Slovenci, v St. Janž!

Gornja Radgona

Katoliško prosvetno društvo proslavi smrt dr. Janeza Ev. Kreka. Katoliško prosvetno društvo v Gornji Radgoni proslavi v nedeljo 10. oktobra 20 letnico smrti enega največjih slovenskih mož, našega Evangelista, dr. Janeza Ev. Kreka. V farni cerkvi bo ob pol 10 dopoldne sv. maša. Ob 3 popoldne pa bo v posejilnični dvorani predavanje o življenju dr. Janeza Ev. Kreka ter njegovem velikem delu za narod. Po predavanju pa nam bodo naši diletantri zaigrali »Hlapec Jernej«. Opozorjamo posebno na igro, ki bo močno ponazorila življenje našega viničarja. — Vabimo k obilni udeležbi.

Vas Mele pod Gornjo Radgono. Z odlokom g. notranjega ministra je Vas Mele priključena občini Gornja Radgona. Gospodarsko je kraj vezan na Gornjo Radgono. Vaščani so prav zadovoljni.

Padla, pada in pada. Lelošnja trgatve je pač žalostna. Če se vreme v najkrajšem času ne izpremeni, se nam obeta, da Mura v drugič prestopi bregove.

Žalostna smrt uboge starke v dimu

Maribor, 7. oktobra.

V Brebovniku pri Sv. Tomažu pri Ormožu se je zgodila žalostna nesreča, ki je odrešila ubogo staro ženko dolgoletnega trpljenja. 68letna Ana Lesničar je po smrti svojega moža kot bolhna in siromašna starica padla v breme občanov ter je od leta 1935 živela pri svojem nekaku posestniku Jakubu Zalarju v Brebovniku. Stanovala je v mali kleti tik hleva, preživljala pa se je s tem, kar je naprosila pri dobrih ljudeh. Zadnje čase pa jo je bolezen priklenila na bomo posteljo iz slame ter je ležala več tednov v svoji mrzli kleti.

V torek zvečer ji je prinesla njena sestra večerjo ter si je svetila pri tem s svečo. Bolnica jo

Ljubljana

1 Somečani! Povodno tretje obletnice smrti blagopokojnega viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja bodo državni in samoupravni uradi na svojih zgradbah razobesili državne zastave na pol droga. Vabim ljubljanske prebivalce, da počasti spomin blagopokojnega kralja in izobesi na svojih hišah žalne zastave. — Predsednik mestne občine: dr. Adlesič Juro, I. r.

1 Salezijanska prosveta — moški odsek — ima drevi svoj prvi seestanek v petek 8. oktobra ob 8 zvečer v društvenem prostoru v Mladinskem domu. Pridite zanesljivo vsi!

1 Prosvetno društvo Ljubljana-mesto. Drevo ob 8 redni seestanek za vse članstvo v Gospodarski zvezi. Na sporedu je proslava 20letnice dr. Krekove smrti. Spominjski govor bo imel g. dr. Josip Voršič. Pridite polnoštevilno in točno.

1 Fantovski odsek Trnovo priredi drevo ob 8 Krekov večer, na katerem bo predaval ravnatelj g. dr. Capuder o dr. Janezu Evangelistu Kreku. Članstvo je pozvano, da v čim večjem številu prisostuje predavanju. Novi člani dobrodošli! Odbor.

1 Narodnoobrambna dneva 9. in 10. oktobra naj bosta izraz naše solidarnosti z zamejnimi brati! Bran-i-bor, Ljubljana.

1 Neprevozna cesta. Mestno poglavarstvo v Ljubljani sporoča, da je Cesta dveh cesarjev v dolžini med Hrastarjem in opekarno Stavbne družbe do nadaljnjega neprevozna, ker jo je preplavila narazla voda Malega grabna in v omenjeni dolžini razdrila cestišče.

Zimsko perilo. Karničnik, Nebotičnik.

1 Prav hladno vreme. Včeraj zjutraj je nastopilo prav hladno vreme. Jutranja najnižja temperatura je znašala +7°C, to je minimum, ki je bil letošnji jesen dosežen. Po planinah je zapadel sneg. Ker je včeraj zjutraj je dalj časa prenehalo deževati, se je nekoliko zjasnilo in Krim se je pokazal na vrhu z belo kapo.

Če se nisi, takoj naroči

Lutz-peči, Ljubljana-Šiška

1 Vode na Barju. Zaradi nalivov položaj Barjanov še ni kritičen. Teren v Crni vasi in okoli Lip je pač tak, da se Ljubljana tam takoj po večjem deževju razlije. Včeraj dopoldne je šla voda na nekaterih mestih tudi čez črnovalsko cesto, toda promet se ni oviral. Voda stoji tam 5—10 cm visoko. Po raznih barjanskih travnikih stoji voda, čemur je vzrok, ker so se razni jarki in potoki razlili čez bregove. Škode pa v splošnem ni nobene, ker so že vsi glavni poznojesenski pridelki pod streho. Na njivah so stale še buče, živinska pesa in zelje, ki je letos zelo slabo obrodilo.

1 Župnik iz cvetočega vinograda, je naslov igri, katero bo šempetrek prosvetno društvo igralo v nedeljo 10. oktobra ob 8 v franciškiški dvorani kot prvi del slavnosti za društveno 30letnico. Originalna scenerija, ki je narejena samo za to igro, bo pripomogla do popolnega uspeha in bo to za vse gotovo svojevrednostni umetniški užitek. Vstopnice se dobe v pisarni Pax et bonum.

1 Boj med mitničarjem in tihotapcem. Na ljubljanskih mestnih mejah je že nekaj let v teku srdit boj med tihotapci, ki hočejo spraviti mestno občino ob trošarino in uvoznino ter med mitniškimi pazniki. Mitniški pazniki imajo prav trdo delo in morajo pogosto prevoziti po več kilometrov vsak dan in vsako noč, da kontrolirajo mejo in da preprečijo tihotapcem njihov donosni, pa tudi riskantni posel. V noči na včeraj je mitniški paznik Mihael Muršek zasačil blizu Stranske ulice na Viču nekega tihotapca, ki je hotel poln nahrbtnik blaga vtihotapiti v mesto. Muršek je ustavil tihotapca z revolverjem v roki ter pričel klicati na pomoč. Tihotapec pa je naglo udaril mitničarja po roki, tako da se je revolver sprožil in je krogla predrila mitničarju stegno, k sreči pa ni zadela kosti. Tihotapec je nato naglo pobegnil. Mitničar je bil prepeljan v bolnišnico, za pobeglim tihotapcem pa poizveduje policija.

1 Kino Kodeljevo. Od petka do ponedeljka zvečer dva filma: »Izdajalec« (Lida Barova, Willy Birgel) in »Beštija«.

1 Obrtnike in njih nameščenice opozarjamo na večerni trgovski in izobraževalni tečaj pri Christofomem učnem zavodu. Ljubljana. Domo-branska cesta št. 15. Brezplačni prospekti na razpolago!

1 Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62 in mr. Gariš, Moete.

Gledališče

Drama. Začetek ob 20:

8. oktobra, petek: Zaprti. (Gostovanje v Celju: »Maturac«.)
9. oktobra, sobota: »Julij Cezar«. Red B.
10. oktobra, nedelja: ob 15 »Maturac«. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.
Ob 20 »Beraška opera«. Izven.
11. oktobra, ponedeljek: Zaprti.

Opera. Začetek ob 20:

8. oktobra, petek: Zaprti.
9. oktobra, sobota: »Evangeljnik«. Red A.
Gostovanje tenorista gosp. Josipa Gostiča.
10. oktobra, nedelja: Ob 15 »La Boheme«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20 »Amaconce«. Premierski abouma.

Poizvedovanja

Izgnubljena je bila otroška galoša od Bafe do Krisperja in se naproša najditelja oddati jo v naši upravi.

Naše dijaštvo

Odbor Slovenskega katoliškega akademškega društva »Zarja« sporoča vsem svojim članom ter članom tovariških društev, da bo v soboto, dne 9. oktobra t. l. sveta maša za našega, pred letom dni umrlega člana Gezo Grabarja. Sveta maša bo ob 7 v frančiškani. cerkvi pri stranskem Marijinem oltarju. — Odbor S. k. a. d. »Zarja«.

**Kava Hag Vam da, kar ob-
gublja. Ona jamči za vred-
nost najplemenitejših zrna-
lih kav, dragoceno aro-
mo in močen okus, kot ga daje
jo samo najboljše višinske
vrste kave.
Oplemenjuje jo ljudi skozi
30 let preizkušeni Hag-po-
slopek. Žalo posevni prija.**

Maribor

m Dravski stolp bodo popravili. Stari dravski stolp v Pristanu, ki ga je nedavno uničil požar, bo njegov lastnik g. Reiser zopet popravil ter obnovil, da bo dobil svoj prejšnji izgled s karak-teristično streho. Čez zimo bodo zidovje prekrili, da ga vremenske prilike ne bodo kvarile, na pomlad pa bodo začeli s popravili. Zgodovinska posebnost ostane na ta način Mariboru ohranjena še v bodoče.

m Za izobrazbo gasilskih častnikov. Mariborska gasilska četa namerava prirediti čez zimo tečaj za izobrazbo in strokovno izvežbanost funkcionarjev in častnikov podeželskih gasilskih čet s področja žup ob severni meji. Pozimi bi se na ta način v Mariboru izšlo okoli 600 gasilcev. Inicijativnost mariborske gasilske čete je na vsak način pohvalna ter bo velikega pomena za napredek podeželskega gasilstva.

m Odsek za obvezno telesno vzgojo po že davno uveljavljenem zakonu se snuje sedaj pri mariborski mestni občini. O tem bo odločal občinski svet na eni svojih prihodnjih sej. V vodstvo odseka prideta dva člana občinskega sveta, vse posle pa bo opravljal strokovni referent, ki ga bo morala mestna občina nastavit. V Mariboru bo okoli 800 obveznikov, ki pridejo v poštev pri obvezni telesni vzgoji. Vsi bodo najprej zdravniško preiskani, potem pa se jih bo razdelilo na skupine, v katerih bodo vežbali. Tečajji se bodo vršili ob nedeljah.

PRIMARIJ DR. LUTMAN

zopet ordinira.

m Drevo bo cerkveni koncert v frančiškanski baziliki. Nastopijo znana domača umetnica violinistka Brandlova, organist Blaž Arnič iz Ljubljane in moški zbor »Jadrana«.

m Prodajalnice mesa bodo v nedeljo zaradi nove banske naredbe o zapiranju in odpiranju trgovinskih in obrtnih obratovnih zaprte. Združenje mesarjev opozarja občinstvo, da se oskrbi z mesom za nedeljo že v soboto popoldne in bodo ta dan prodajalnice mesa odprte do 19. Naredba velja le za zimski čas.

m Mariborski vlomilec aretiran v Nemčiji. Mariborska policija je dobila obvestilo, da je bil v bližini Leipziga v Nemčiji aretiran Avgust Kolar iz Maribora, ki je bil zapleten v znani drzni vlom v Bizjakove zlatarne v Gosposki ulici.

m V Dravo je hotel skočiti. Na dravski brvi so v sredo zvečer pasanti komaj zadržali nekega Franca Robiča iz Studencev, ki je hotel skočiti z brvi v samomorilnem namenu v Dravo. Vzrok so družinske razmere.

m Klub koroških Slovencev v Mariboru je imel v sredo zvečer pri Novem svetu redno skupščino, ki jo je vodil predsednik, industrialec Hochmüller. Poročal je o položaju Slovencev na Koroškem in omenjal tudi letošnjo obletnico nesrečnega plebiscita. Poročila sta podala še tajnik Brandner in blaginjak Zablacan. V odbor so bili izvoljeni: predsednik Hochmüller, odborniki: prof. dr. Kotnik, ravnatelj Zupanc, mag. uradnik Brandner, žel. uradnik Hanžur, poštni uradnik Zablacan, poštni ravnatelj v pok. Kramer, akademik Ogris, oskrbnik Vrulih; nadzornika sta: mešč. šol. učitelj Mlačnik in upokojenec Podobnik. Dne 16. in 17. t. m. bo skupščina osrednjega društva koroških Slovencev v Celju.

m Prodajalnik ukradel in zopet prodal. Zanimivo tatinsko zgodbo so razkrinkali orožniki v Marenbergu. Trgovcu s kožami Juriju Vrenčurju je prodal neki Rudolf 60 ovčjih in kozjih kož. Ko pa so se kože pred Vrenčurjevim skladiščem sušile, je nekdo ukradel. Čez nekaj dni pa je prinesel Rudolf Vrenčurju na prodaj zopet 60 kož, ki jih je Vrenčur kupil. Preiskava je dognala, da je Rudolf ukradel Vrenčurju prav iste kože, katere mu je poprej prodal, potem pa mu jih je še enkrat prodal nazaj.

m Ljudska univerza odvarja svojo novo sezono. Drevo ob 20 bo predaval znani zagrebški akademski slikar prof. Lj. Babič o slavnem španjskem slikarju Franciscu Goyu. Predavanje bodo spremljale skopične slike.

m Dve težki nesreči. V bolnišnico sta bila včeraj prepeljana dva mlada ponesrečenca, ki ju je oba zadela ista nesreča. 29letnemu Stefanu Starčku je pri žaganju drv cirkularka zagnala kos lesa v brado ter mu je zdrobila spodnjo čeljust. 17letnega hlapca Hermana Dajčmana pa je udaril konj ter mu je zdrobil spodnjo čeljust.

m V azilski fond profituberkulozne lige so darovali izven dinarske akcije: gospa Ida Sticker 100 din, uradniki davčne uprave Maribor okolica 170 din, Zadruga mesarjev 100 din, g. Pestl iz Bistrice pri Rušah 50 din, streška družina v Mariboru mesto venca na grob dr. Robiču 100 din.

m Na obletnico koroškega plebiscita bo v nedeljo dopoldne ob pol 11 v Narodnem domu manifestacijsko zborovanje, ki ga priredi narodnoobrambne organizacije in Koroški klub. Ob pol 12 je v frančiškanski baziliki sv. maša za padle koroške borce.

m Galanterija, torbice, papir. — Riharič, Rotovž!

Gledališče

Petek, 8. oktobra: Zaprti.
Sobota, 9. oktobra: ob 20: »Marija Stuarta«. Red C.

Vrhnika

Igra »Tiseček« v telovniku je prav dobro uspeła. Zato je društvo sklenilo igro ponoviti v nedeljo 10. t. m. ob pol osmih zvečer v dvorani Rokodelskega doma. Občinstvo naj prihaja točno ob napovedani uri, ker igralci čakajo, sicer bomo začetek preložili na poznejši čas. — Vstopnice se dobe v predprodaji v Rokodelskem domu. Nabavite si jih pravočasno!

Občni zbor Prosvetne zveze v Ljubljani:

Izobraževalno delo med slovenskim narodom

Ljubljana, 7. oktobra. Matica slovenske kršćanske prosvete, Prosvetna zveza v Ljubljani, je imela danes svoj 38. občni zbor, na katerem je polagala račune o uspešnem delu v preteklem društvenem letu ter dajala smernice in gesla za dela v bližnji in daljni bodočnosti. Račun je ugoden in iz splošnega razpoloženja se je poznalo, da je skoraj že zaceljena rana, ki jo je zadal Prosvetni zvezni prejšnji, ljudstvu sovražni režim; vsa društva so oživljena in vstajajo nova, in kar je nam v največje veselje in radost, je to, da se oklepajo Prosvetne zveze predvsem mladi in pogumni ljudje, fantje in dekleta, ki krepko prevzemajo iniciativo za prosvetno delo na vasi. Moramo reči, da je bil današnji občni zbor Prosvetne zveze pretežno v znamenju mladine in da so starejši sodelovali z modrimi nasveti, ves živahni vzpon novih idej vžigajoči predlogi in krasni načrti za prihodnost so pa sprožili sami mladi sodelavci.

Občni zbor se je pričel ob 9 dopoldne v beli dvorani hotela »Union«. Na zborovanju je bilo zastopanih 106 društev po 140 delegatih. Zborovanje je vodil predsednik univerzitetni profesor g. dr. Fran Lukman.

Prvi del zborovanja je obsegal tri zanimiva predavanja. Ravnatelj Fran Gabrovšek je predaval o socialnih in kulturnih potrebah v vasi, ravnatelj higijskega zavoda dr. Ivo Pirč o asanaciji naše vasi, gimnazijski ravnatelj dr. Karel Capuder pa o zakonu o telesni vzgoji. Vsem predavateljem so prisostvovali vsi delegati, ki so s polno pozornostjo sledili temeljitim izvajanjem vseh govornikov.

Nato je sledil redni del občnega zbora. Predsednik dr. Lukman je pozdravil vse delegate, nato pa zastopnike: škofijskega ordinariata dr. Zerkava, zastopnika g. bana z banske uprave inspektorja prof. Dolenc, predsednika Katoliške akcije dr. Zitka, predsednika Katoliškega starešinstva dr. V. Korošca, zastopnika Prosvetne zveze v Mariboru g. Camplina, zastopnika mestnega župana g. Vomerbergerja ter druge zastopnike. Spomnil se je nato smrti škofa dr. Jegliča, katerega pomen za slovensko katoliško prosveto je obdal z lepimi besedami, spomnil pa se je tudi 20 letnice smrti pokojnega dr. Ev. Kreka, ki bo jutri. Obema voditeljema slovenskega naroda so delegati po trikrat vzklili »Slava!«

Govor predsednika dr. Lukmana

Nato je prečital udanostne brzojavke Nj. Vel. kralju Petru II., Nj. Vis. knezu namestniku Pavlu, posebej še z zahvalo za njegov visoki obisk na prosvetnem taboru v Kranju, ter Nj. Vis. kraljeviču Andreju, pokrovitelju Zveze, dalje pozdravni brzojavki dr. Antonu Korošču kot častnemu predsedniku Zveze, njenemu dobrotniku in pospeševalcu, ter dr. Mihi Kreku z zahvalo za do sedaj izkazano pomoč. Vse brzojavke so bile z navdušenjem sprejete.

Predsednik dr. Lukman je imel nato daljši predsedstveni govor, v katerem je naglašal, da je to 38. občni zbor, da bi pa bil sedaj že 41. občni zbor, če ne bi vmes neprijetni moči zavirale dela PZ. To jesen bi moral redni občni zbor družiti tudi spomin na ustanovitev Slovenske kršćanske socialne zveze pred 40. leti.

Pred 11. meseci smo se sešli k 37. občnemu zboru PZ. Takrat smo sklenili ureditev prosvetnih okrožij z okrožnimi odbori. To je že do sedaj rodilo lepe uspehe. Osrednji odbor je s sodelovanjem okrožnih odborov izdelal program in pripravil gradivo za prosvetno delo v jesenski in zimski sezoni 1937-38. S posredovanjem osrednjega odbora so okrožni odbori priredili okrožne prosvetne tabore, ki so bili krepka afirmacija, da smo in hočemo ostati katoličani Slovenci po svojem prepričanju in z vsemi močmi delati za blagor naroda in jugoslovanske državne skupnosti. Lepo uspeli tabori nam morejo biti pogon, da prosvetno delo čim bolj poglobimo.

Delo Prosvetne zveze

Med delegate je bilo razširjeno tiskano poročilo z referati o delu Prosvetne zveze.

Prosvetna zveza more z mirno vestjo pokazati na tako lepe uspehe, kakršnih gotovo v svojem 40 letnem obstoju ni doživela. Zimska doba je bila nekaka visoka šola, v kateri se je zlasti naša mladina seznanjala z najbolj perečimi vprašanji današnjega časa, to je boj za slovenstvo in boj proti komunizmu. Osrednji odbor je ustanovil 17 dekanjskih prosvetnih odborov.

Kar je Prosvetna zveza sklenila na lanskem občnem zboru, to je tudi izvedla. Nad 160 društvenih predavanj s slikami je bilo in 21 zborov, na katerih je bilo navzočih 120.000 oseb, kjer so govorniki obravnavali slovenstvo. V boju proti komunizmu je bilo organiziranih 121 velikih javnih predavanj. Tudi na vseh taborih so govorniki obravnavali to vprašanje. O isti stvari pa so razpravljali še fantovski in dekliški krožki na svojih tečajih in sestankih. PZ je izdala posebno brošuro v obrambo slovenstva, ki jo je spisal podpredsednik dr. Ivo Cesnik. Za študij socialnih vprašanj so se ustanovili posebni socialni krožki po društvih. Zveza je za stanovsko kmetsko vzgojo organizirala in financirala 20 kmetijsko-gospodarskih tečajev in sicer povprečno vsaj šestdnevni. Lepi uspehi so se pokazali tudi na higijskih razstavah in tečajih. Takih je bilo 8, ki so trajali po 7 dni. Predavanj se je udeležilo nad 28.000 ljudi. V glavnem odboru vodi to akcijo ravnatelj Higijskega zavoda dr. Ivo Pirč. Zveza je dosegla takšno prostoto za društvene prireditve, pri čemer je posredoval minister dr. Krek, ki je s tem rešil mnogo denarja naših prosvetnih organizacij. V Ljubljani je PZ priredila 22 predavanj, ki se jih je udeležilo okoli 4000 oseb. Velikostno je Zveza organizirala pogreb nadškofa dr. Jegliča. Našim izseljencem je poslala 8 velikih zabojer knjig. Poročilo nato navaja delo dekanjskih prosvetnih odborov in pa zveznih svetov ter poročilo o številnih taborih, razstavah.

Program za prihodnje

Tretji zvezni svet je sklenil, da morajo vsa prosvetna društva v bodoči jesenski sezoni obdelati s svojimi predavanji naslednje predmete: dokazi slovenske samobitnosti, tako v zgodovinskem, jezikovnem in etnološkem pogledu, dalje obdelati slovensko ozemlje in njene pridobitne sile in končno pomen slovenskega naroda za Jugoslavijo. Iz socialnega vprašanja morajo obdelati korporacijski sistem na podlagi »Quadragesimo anno« in rešitev sodobnega socialnega vprašanja v smislu okrožnice sv. očeta. Dalje bo treba obdelati vprašanje delavske družine. Iz zdravstva sta nujni temi »Zdrav dom« in »Treznost med našo mladino«. Iz kmetskega stanu sta važni vprašanji: kmečka družina v sedanjosti in kako ohranimo umetnostne spomenike in običaje na kmetih.

Dalje je določen program za prosvetne večere v Ljubljani v zimski sezoni, ki jih bo 22 in ki bodo obravnavali tekoča važna vprašanja, zanimivosti, pa tudi potovanja.

Prirejani bodo v zimski sezoni tudi razni tečaji za posamezne odseke, krožke in za kulturne delavce v naših društvih. L. 1938 bo PZ praznovala svojo 40 letnico, mladinska organizacija pa svojo 30 letnico ter bo velika skupna zvezna prireditev od 26. do 29. junija v Ljubljani združena z velikimi nastopi in prosvetno razstavo.

Poročila organizacij

Poročilo dalje navaja delo v zvezi fantovskih odsekov. Fantovskih odsekov je sedaj že nad 200. Načrt za delo v bodočem letu ima pri prosvetnem delu nalogo, da bo po papeževi okrožnici o komunizmu usposobil naše fante za boj proti komunizmu. V tisku je že nova »Zlata knjiga«. Zveza dekliških krožkov je marljivo prirejala predavanja in tečaje. Samo tečajev iz gimnastike in prostih vaj so se udeležile zastopnice iz 20 krožkov.

Slovenska kršćanska zveza je prirejala zanimive tečaje in predavanja, tako prosvetna, zdravstvena, gospodinjstva, kuharska in šivalna. Tudi za letošni slovenski kršćanski zvezni večer predavanj in tečajev v načrtu. Katoliško ženstvo je izdajalo svoj list »Vigred«, ki je izvrstno urejvano.

Poročilo o »Ljudskem odruc« je sestavil prof. Niko Kuret. Iz poročila je razvidno veliko delo in globok kulturni program tega važnega dela naših prosvetnih organizacij.

Iz poročila radijske postaje je razvidno, da se število radijskih naročnikov v Sloveniji bliža sedaj številu med 14.000 in 15.000.

Skoro 24.000 organiziranih članov

V Prosvetni zvezi je včlanjenih 250 društev, ki štejejo skupaj 23.600 članov, in sicer 11.372 moških ter 12.228 žensk. V l. 1937 je bilo 62 tečajev, 2360 skupnih predavanj, 678 sklopičnih predavanj, 312 filmskih predavanj in 1080 gledaliških predstav. Pevski odseki so priredili 116 koncertov, godbeni krožki pa 130 godbenih nastopov. Ljudskih knjižnic je bilo 204, ki so izposodile 52.918 knjig. Podrobno delo se vrši v 748 društvenih odsekih. Na novo sta bila sezidana prosvetna doma v Zasipu pri Bledu in Boštanju ob Savi.

Zelo razvito je tudi časopisje PZ, tako »Vestnik«, »Mentor«, »Kres«, »Vigred«, »Ljudski odrec« in »Radio«. Ljudska knjižnica PZ pa šteje sedaj 13.900 zvezkov ter je imela lani 9697 obiskovalcev, ki so si sposodili 18.196 knjig, od teh dobro polovico slovenskih.

Blagajniško poročilo izkazuje okoli 447.000 dinarjev prometa. Aktiva in pasiva znašata po 1.338.000 din.

V imenu odbora preglednikov je podal poročilo urednik dr. Tine Debeljak, ki je predlagal odboru razrešnico, kar je bilo soglasno sprejeto.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen ponovno dosednji odbor, na novo pa je bila izvoljena v odbor še gđe. Kristina Hafnerjeva kot zastopnica ženskih odsekov.

Avtorske centrale

Sledile so slučajnosti. Delegatje so obravnavali skrajne nevedčnosti, ki jih tako imenovane avtorske centrale povzročajo kulturnemu delu, zlasti uprizorjanju iger in koncertov, z roko v roki z njimi pa gre naša birokracija. Obširno poročilo je o tem podal g. Miloš Slare, v debato pa so posegli še drugi govorniki, ki so vsi grajali neupravičenost avtorskih central, da v mnogih primerih izterjajo previsoke tantieme. Člani prosvetnih društev niso proti pravičnim nagradam in tantiemam avtorjev, pač pa so proti temu načinu, ki ovira na eni strani živahno kulturno delo, na drugi strani pa ostane skoraj ves denar za kritje režije, to je v žepih posredovalcev. Pisatelj g. Janez Jalen je navedel, da je avtorska centrala prišla za tantieme, ko je režiral sam svojo lastno igrano »Grobovic«, čeprav ta centrala ni imela

Brežiška okolica elektrificirana

Ljubljana, 7. oktobra.

Banovinske elektrarne so letos nadaljevale sistematsko elektrifikacijo Dolenjske, pri čemer so dogradile daljnovid od Krškega do Brežic ter v glavnem dokončale daljnovid, ki vodi od Drnovega mimo Kostanjevice do St. Jerneja. Na tem odseku je treba le še pogniti žico, nakar ne bo nobene ovire več za priključek krajev in občin, ki naj bi jih ta daljnovid oskrbel s elektriko. Tudi transformatorske postaje so vse že dograjene in so v njih napravljene potrebne inštalacije. Prebivalstvo že težko pričakuje elektriko in je s svoje strani pripravilo vse potrebno za priključke svojih hiš na omrežje banovinskih elektrarn. Ni je skoraj več hiše, v kateri ne bi bila že dovršena električna napeljava in v prihodnjih tednih se bodo druga za drugo začele priključevati vasi in občine, tako da bo do zime že večina vasi na Krškem polju elektrificirana.

Prvi od teh priključkov bo 8. t. m., ko se bo priključila brežiška okolica na banovinsko omrežje. Ob tej priliki bodo dobile elektriko vse vasi v bližini kolodvora v Brežicah, zlasti pa cesta od kolodvora do Brežic. V Brežicah samih bo priključena na omrežje banovinskih elektrarn le banovinska bolnišnica, čeprav bi se nekatere hiše v

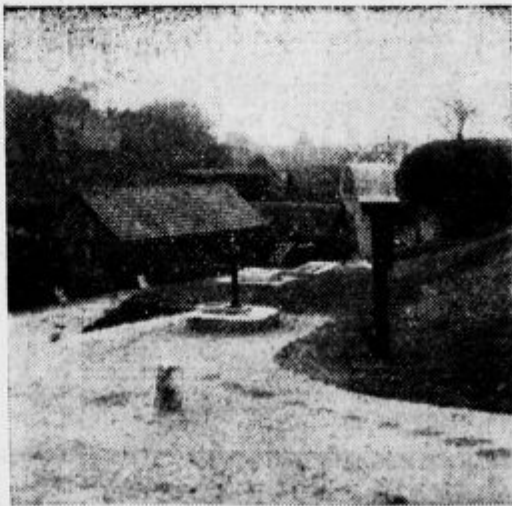
Vodovod v Černeči vasi

Kostanjevica, 4. oktobra.

Morda niti ne veste, kje je ta vas? V stari zgodovini pravijo, da je bila na Hrvaškem, zdaj in že več stoletij pa je v občini Kostanjevica; njeni prebivalci so vrli Slovenci, četudi v medsebojni govorici še marsikako po hrvaško pomeglejo. Pa tudi politično so vsi odločno naši somisljeniki; niti ene izjeme ni med njimi. Kakor en moč so vsi z velikim veseljem in pogumom ob zadnjih občinskih volitvah oddali svoj glas našemu županu g. Likarju. Zato ni čuda, če jim je župan posvetil tudi posebno skrb.

Vas je bila nekdanj zelo zanemarjena, tako da je rekel neki tukajšnji veljak, da je to najbolj zanemarjena vas v banovini. A za izboljšanje vasi se ni v vseh letih prav nič naredilo. Sedanji župan pa se je lotil dela z vso vnemo. Izvedla se je kanalizacija, vaška pot se je razširila in nadela tako, da je dobila vas kar drugo lice.

A voda, voda! Pri kraju vasi, poleg banovinske ceste, je bila grda mlakuža, ki je razširjala emrad. Uboga živina, ki je morala uživati tako nesnago! Za ljudi je bil nad vasio majhen studenček, a je bilo treba imeti potrpljenja, preden si nastregel, da je bilo vredno nesti. In prav ta studenček je postal ljudem v blagoslov. Pri njem se je s pomočjo higijskega zavoda in banovine napravil nabiralnik, ki oddaja vodo v vas v moderen rezervoar. Krasno je izpeljano. Namesto nekdanje mlakuže je danes



Rezervoar v Černeči vasi

lepo izdelan rezervoar in v njem bistra studenčnica. Ni čuda, če so ljudje silno veseli, ko vidijo izvršeno delo, četudi jim je stalo mnogo truda in dela.

V nedeljo 3. oktobra popoldne je bila lepa zaključna slovesnost. V okrašenih vasi, ob lepih mlajih, se je nabralo ljudi nele iz bližnje okolice, ampak tudi iz oddaljenejših vasi kriške in kostanjeviške župnije. Domačin vsi so bili navdušeni pozdravili navzoče. Župan g. Likar je najprej izročil pozdrave g. bana ter nato v navdušenem in zanočnem govoru — kakor le on zna — vzpodbujal ljudi k slogi in ljubezni; le v skupnosti je moč, le v vzajemnem delu, ki ga ožarja ljubezen, se ustvarjajo velike reči. G. župnik iz Sv. Križa je na podlagi



Samoprodaja za Ljubljano: Franc Golob za Maribor: Pinter in Lenard

pravice izdajati se za zastopnico g. Jalna. Drugič je zopet avtorska centrala zahtevala tantiemo za vpriporitev dram Gogolja, ki je umrl že pred skoraj sto leti.

Sklenjeno je bilo, da izdela PZ v prihodnjih dnevih spomenico o vprašanju avtorskih central in avtorskih tantiem ter jo predloži g. banu ob enem s prošnjo, da jo tolmači g. prosvetnemu ministru.

Prav tako živahna debata se je razvila tudi o vprašanju ožje sodelovanja med dramskimi odseki in o potrebi obojnega članstva mladine v dramskih in fantovskih oziroma dekliških odsekih. O tem vprašanju pa bo sklepal še prihodnji zvezni svet.

Lepo uspeli občni zbor je bil zaključen okoli 1 popoldne.

Prešite odeje, svileni brokat

Ia Ia bela vata Din 258'—

Prešite odeje, klot, ročno delo Din 85'—

Manufaktura, kom. družba, Mestni trg 17

Smrtna vožnja

na osi vlaka

Maribor, 7. oktobra. Brezposelni 25 letni pekovski pomočnik Anton Ljubec v Mariboru se je hotel odpeljati z vlakom čez mejo v Avstrijo. Ker ni imel denarja ne potnega lista, se je skrivaj spravil na večerni osebni vlak št. 616, ki odhaja iz Maribora ob 20.50 in sicer se je vlegel na vagonsko os. Res je srečno prispel čez mejo, v Spilju pa je hotel zapustiti svoje neudobno ležišče nad kolesi ter se pred postajo skočiti z vlaka. Srečno se je izmuznil iz tesnega prostora ter se je povzpela na stopnišče, pri skoku z vlaka pa se mu je suknja zapela v stopnišče. Drveči vlak ga je nekaj časa vlekel s seboj, potem pa ga je vrgel med kolesa. Ljubeca so našli nezvestnega, v krvi ležečega, s štrlim prsnim košem ter so ga umirajočega prepeljali v bolnišnico rdečega križa v Wagni.

Izjava siromaka, ki mu je voda vse uzela

Z ozirom na članek, ki smo ga prinesli 26. septembra pod gornjim naslovom, nam g. dr. Drnovšek iz Brežic pošilja tale popravek:

»Ni res, da Stigar ni pobiral darov za sebe po Brežicah, pač pa je res, da je njegova žena darove po Brežicah pobirala in da je nabirala darove v denarju, obleki in obuvalu. Ni res, da bi bil jaz za Stigar Franceta nabrane darove odposlal Sokolu v Sv. Križu, ampak je res, da svoji obljudi, da bom za Stigar Franceta nabiral darove, nisem mogel v večji meri zadošiti, ker mi je Stigar Franc klub mojemu pozivu svojo nabiralno polo, potrjeno po župne muradu v Sv. Križu, prepozno odposlal tako, da je med tem časom za poplavljenice v Sv. Križu započela že svojo zbirko občina mesta Brežice, obenem pa tudi Sokolsko društvo v Brežicah. Res pa je, da sem klub temu storil vse, kar je bilo v moji moči in da sem nabral in Stigar Francetu doposlal različne obleke, čevlje in perila, obenem pa, da sem mu sporočil tudi, da naj pride do mene, da mu dam iz lasnega tudi še znesek po 30 din v gotovini. Ni res tedaj, da bi bila moja zbirka odposlana Sokolu v Sv. Križu, ampak je res, da je bila dostavljena Stigarju Francetu naravnost.

Brežice, dne 6. oktobra 1937.

Pajdaš Gustave.

Vode do skrajnosti napete

Ljubljana, 7. oktobra.

Položaj je danes postal kritičen. Vode so do skrajnosti napete. Na videz ponekod upadajo, toda nadaljno deževje lahko povzroči večje povodnji. Vreme se je davi nagibalo na boljše. Pojavil pa se je nov vrtnec deževnih oblakov, ki znova zlivajo nad mestom in okolico množice vode.

Stanje Ljubljane se od večera ni bistveno spremenilo. Vodomer pri Fužinah je sicer zaznamoval ob 14, da je Ljubljana upadla za 2 cm, toda drugače je njeno stanje neizpremenjeno.

Reke in potoki po raznih krajih Slovenije so dosegli najvišje stanje in na mnogih krajih je velika nevarnost za povodnji.

Naglo naraščanje Sore.

Po dvadnevem hudem deževju je Sora od Škofje Loke nizdol začela prav naglo naraščati. Na mnogih krajih se je razlila po poljih, tako je prestopila bregove pri Retečah nizdol kopališča. Po poročilih iz Škofje Loke je Sora že pri prvih nalivih močno narasla. V torek ob 17 je vodomer v Škofji Loki zaznamoval 1.70 m nad normalo, v sredo ob 7 jutraj že 2.10 m in ob 13 celo 2.40 m. Sora je proti Medvodam valila ogromne množice vode. Še huje je besnela Poljanščica. V Zmuncu

je g. Urška Kovač opazovala naraščanje Poljanščice. Strahotno je drvela. V sredo ob 7 jutraj je bilo stanje Poljanščice 2.30 m, ob 11 dopoldne že 2.80 m. nato pa je ob 14 upadla za 10 cm.

Poročilo o naraščanju Save.

Včerajšnja poročila o naraščanju Save od Litije nizdol prav primerno osvetljujejo, kako se vale vodne mase iz gorenjih krajev proti Zagrebu. V Radečah je Sava večer ob 7 jutraj narasla na 3.10 m nad normalo, ob 11 dopoldne že na 3.25 m. Pri Krškem pa je bilo stanje Save večer ob 12 razmeroma nizko, namreč 1.52 m in ob 14 je narasla še za 7 cm. Catež pa je javil prav veliko stanje Save odnosno Krke. Tam so se vode močno razlile. Vodno stanje je bilo večer ob 10 že 3.20 m, ob 13 se je dvignilo na 3.58 m in ob 15 je doseglo vrhunec 3.68 m ta dan. Nato so se vode nekoliko ustabile, pa še vedno naraščajo. H koncu naj omenimo, da je Sava v gorenjem toku danes zelo naglo upadala. Vodna opazovalnica pri Tacnu je večer zaznamovala, da je Sava tako popoldne dosegla 3.20, danes ob 14 popoldne pa je padla na 1.80 m nad normalo.

Tudi Savinja je izredno narasla. Pri Laškem je vodomer pokazal stanje Savinje 1.84 m nad normalo ob 7, nato pa ob 10 že na 2 m nad normalo.

Povišanje prejemkov državnim uslužbencem

Velikopotezni ukrepi za zboljšanje v gospodarstvu

Belgrad, 7. oktobra. m. Danes popoldne ob 3 je sprejel finančni minister g. Dušan Letica v svojem kabinetu častnike ter jim dal izjavo glede zvišanja plač aktivnim državnim uslužbencem, o ukrepih za povišanje pogojskih sredstev za motorje in o pospeševanju motorizacije ter izjavo o

novih olajšavah hipotekarnim dolžnikom Državne hipotekarne banke ter o odkupu dolarskega posojila iz leta 1928 (tako zvanega švedskega, vžigaličnega posojila). Glede zvišanja uradnih plač državnim uslužbencem je finančni minister izjavil naslednje:

Zvišanje osebnih doklad uslužbencem

»Teško stanje, v katerem so se znašle naše državne finance za časa gospodarske krize, je primoralo kr. vlado, da je meseca septembra 1935 znižala prejemke državnim uslužbencem. Obtole državne finance je bilo treba sanirati ter najti za to poti in sredstva. Ker je pokazalo naše narodno gospodarstvo močno nazadovanje, je bilo treba sebi po vsestranskih sistematičnih ukrepih za njegovo olajšavo. Znano je naši javnosti, kaj vse, v kakšni meri in koliko se je v tem pogledu storilo. Uspehi teh ukrepov kr. vlade so se pokazali šele pozneje, mnogo pozneje in državno gospodarstvo ni moglo, čakajoč na uspeh, izvrševati svoje obveze v polnem obsegu. To je državnim financam škodovalo. Zato je bil skrajni čas, da se ta proces ustavi, da se državne finance osvobodijo enega dela obveznosti, ki so jim bile naložene in ki jih niso mogle v redu izvrševati.

Stoječ tako pred neodklonljivo nalogo ozdravitve državnih financ je kr. vlada, ustvarjajoč na eni strani osnove za ozdravitev narodnega gospodarstva, istočasno morala reducirati tudi velike obveznosti državnih blagajni glede osebnih prejemkov državnih uslužbencev za ves čas, dokler

se po ozdravitvi narodnega gospodarstva tudi samo znova ne osposobi, da bo lahko preneslo tudi večje izdatke te vrste. Kr. vlada je morala izbrati med redukcijo državnega uslužbenstva in med redukcijo njihovih prejemkov. Zaradi težje socialne strani redukcije osebja se je kr. vlada odločila za drugi ukrep. In če se ne bi redukcija izvršila, bi aktivno državno uslužbenstvo kmalu potem pričelo prejemati svoje prejemke neredno, kakor so jih že prejimali invalidi in državni upokojenci. Ne bi se dolgo čakalo in bi izplačila prejemkov državnih uslužbencev bila v zaostanku za več mesecev.

Ukrepi, podzeti zaradi znižanja osebnih prejemkov septembra 1935, so bili težka žrtev, ki jo je morala naše državno uslužbenstvo doprinesiti, toda samo s to žrtvijo se je moglo priti do ozdravitve državnih financ. Materialne žrtve, ki so jih doprinesli državni uradniki v zadnjih dveh letih, so ustvarile skupno že celo vrsto ekonomskih in finančnih ukrepov, ki jih je v tem času izdala kr. vlada, in gotovo možnost, da kr. vlada spet prevzame izvrševanje odprtih nujnih javnih potreb v gotovih mejah.

Vrnitev doklad za otroke

V takem položaju si kr. vlada šteje v prvo svojo dolžnost, da državnim uslužbencem zviša reducirane prejemke. Toda stanje državne blagajne tudi še danes ni tako močno, da bi moglo prenesti breme polnega in istočasnega regresa onega, kar je bilo državnim uslužbencem in upokojencem pred dvema letoma odvzeto. Stanje dohodkov samo po sebi in v primerjavi z letom 1935 bi moglo nuditi tudi to možnost, če ti večji dohodki ne bi bili angažirani za druge potrebe državne skupnosti, katerim se mora vedno dajati prvo mesto. Zaradi tega sedaj obstoji možnost zboljšanja prejemkov samo za aktivne državne uradnike. Pa tudi zanje se ni moglo ustvariti zboljšanje vseh onih vrst prejemkov, kar jih je vzela redukcija septembra 1935. Predvsem se je kr. vlada odločila, da poveča osebne doklade na višino, na kateri so bile pred redukcijo doklad septembra 1935. Toda povečanje osebnih dodatki se nanašajo samo na one državne uradnike, ki v lestvici uslužbenških prejemkov zavzemajo srednje, nižje in najnižje stopnje. Na uradnike IV/1 in one v višjih skupinah se zvišanje ne nanaša.

Kar se pa tiče družinskih doklad, je kr. vlada sklenila, da se vsem državnim uradnikom in upokojencem brez razlike položaja nudi za vzdrževanje njihovih otrok ona podpora, ki so jo imeli

pred znižanjem septembra 1935. Družinski dodatek za ženo topot ni mogel biti obnovljen. Zvišani prejemki bodo izplačani pričenši z mesecem novembrom.

Ministrski svet je z istim odlokom pooblastil tudi samoupravna telesa, da lahko tudi ona po svojih finančnih možnostih izvedejo odgovarjajoča zvišanja prejemkov pri svojih aktivnih uslužbencih.

Gotovo je, da bodo ti, pa četudi delni ukrepi zboljšanja prejemkov državnim uslužbencem okrepili kupno moč in bodo povod za močnejše kroženje v našem gospodarskem življenju. Državni uslužbenci so v zadnjih dveh letih, ko so morali živeti z znižanimi prejemki, bili prisiljeni, da so svoje potrebe krili s krediti, katerih odplačevanje jih teži že dalj časa. To zvišanje prejemkov jim bo sedaj nudilo možnost, da bodo mogli z nekoliko povečanimi prejemki odplačevati prevzete obveznosti in jih preje likvidirati.

Meseca septembra 1935 izvršene redukcije uradnih plač so državni blagajni prinesle prihranke pri izdatkih za 380 milijonov din. Skupen efekt zvišanja, ki znaša okrog 240 milijonov din, je znesek, ki bo po naših uslužbencih prišel v naše gospodarstvo in ki bo nedvomno nanj blagodejno vplival.

Olajšave dolžnikom DHB

Glede novih olajšav hipotekarnim dolžnikom Državne hipotekarne banke je finančni minister izjavil:

»Ministrski svet je na svoji seji 6. oktobra sklenil, da lahko Drž. hipotekarna banka za vsa hipotekna posojila, ki so bila odobrena od konca vojne do zaključno 1. aprila 1931, za katere je prej znižala obrestno mero 10%, 9%, 8% in 7%, zniža obrestno mero na 6%. Podrobnosti izvedbe znižanja obresti kakor tudi primere, v katerih se bo izvajal ta odlok, bo odločil upravni odbor DHB, ki bo na ta način dolžnikom nudil po možnosti podaljšanje roka za amortiziranje posojil do zakonskega roka in vkapitaliziranje zaostalih obresti. S to važno olajšavo, ki se daje hipoteknim dolžnikom v duhu ukrepov, ki jih kr. vlada podvzema za zboljšanje narodnega gospodarstva s povenitvijo kreditov, se bodo posluževali oni dolžniki DHB, ki so zašli v težji položaj zaradi spremenjenih cen delovnih moči in materiala ter zmanjšanja rente za poslopja, ki so bila zgrajena iz posojil, sklenjenih pri te banki pred nastopom krize, v času konjunktura.

Ta ukrep pomeni znatno izgubo pri bodočem dobičku banke in zaradi tega tudi znatne letne žrtve za državno blagajno in državni proračun. Kr. vlada gre čez te žrtve, ker ima pred očmi težko stanje mnogih bančnih hipoteknih dolžnikov, katerim bo znižanje obrestne mere, podaljšanje roka amortizacije in vkapitaliziranje dolžnih obresti olajšalo njihove dolžne obveznosti.

Odkup vžigaličnega posojila

Namesto 1.200 bomo dali le 215 milij. din

Glede odkupa dolarskega monopolskega posojila je finančni minister častnikom dal naslednjo izjavo:

»V vrsti podzetih ukrepov za saniranje in okrepitev gospodarskega in finančnega položaja države v teku zadnjih nekoliko mesecev zavzema eno najvažnejših mest tudi odkup 6.25% monopolskega posojila iz leta 1928. To posojilo je bilo sklenjeno pri švedskem koncernu Kreuger & Toll v nominalnem znesku 22 milijonov ameriških dolarjev in se je uporabilo za likvidacijo raznih višjih dolgov državne blagajne. Pogoji ob njegovi sklenitvi so bili preveč neugodni za državo, ker je poleg obrestne mere 6 1/4% in emisijekega tečaja 90% bila država prisiljena odstopiti posojilodajalcu za ves čas trajanja odplačila posojila, to se pravi vse do leta 1958, tudi pravico eksploatacije vžigaličnega monopola in je s tem en del svojih rednih monopolskih dohodkov odtujila v korist inozemskemu kapitalu.

Razumljivo je, da se je pri takih emisijskih pogojih tega posojila, sklenjenega leta 1928, po-

kazala izredna težava za državno blagajno in da se je kr. vlada že od leta 1935 pod režimom objavljenega moratorija za zunanje dolge trudila, da bi vračanje omenjenega posojila likvidirala v čim krajšem roku. Kr. vlada je šla s etališča, da je posojilo iz leta 1928 že od samega najeta, odnosno zaradi izrednih težav njegove emisije, zavzelo čisto posebno mesto v naši inozemski zadolžitvi, in je zato odklonila, da bi omenjeno posojilo regulirala za čas moratorija na način in pod pogoji, ki so določeni za ostale državne inozemske dolge, ter je s primernim postopanjem skozi vse leto 1936 in 1937 delala pri upnikih na to, da pristanejo na posebno ureditev novih terjatev namram naših držav. Ti napor kr. vlade so naposled rodili pozitiven in zelo zadovoljiv rezultat. Kanadska družba, na katero so prešla vsa aktiva in pasiva Kreugerjevega koncerna, je pristala, da naši državi odstopi paket obveznic 6.25% posojila v imenski vrednosti 22 milijonov dolarjev skupno z vsemi zapadlimi, a še ne plačanimi obrestnimi kuponi od 1. decembra 1932 do danes v znesku 6.875.000 dolarjev, to je skupno 28.875.000 dolarjev, za skupno 4.400.000 dolarjev ali za okoli 215 milijonov din, računajoč dolarje po njihovem najnovšem dnevnem tečaju v svobodnem prometu. Kr. vlada je sprejela to ponudbo upniške družbe in je zbrala z gotovo naslonitvijo na tuje tržišče na finančnem trgu potrebna finančna sredstva za odkup po isti obrestni meri, kakršno je nosilo tudi samo posojilo iz leta 1928. Odkupno ceno smo položili upniku v dogovorjenem roku, na kar je upnik tudi vse obveznice posojila z vsemi kuponi poslal v našo državo in jih je dobila gl. drž. blagajna, da jih uniči.

Mislím, da ni posebno potrebno poudarjati finančne ugodnosti tako izvedene operacije in njene pomena za dokončeno zboljšanje državnega kredita v tujini. Državna blagajna je dobila s posojilom iz leta 1928 zlatih dolarjev 19.800.000, kar je takrat predstavljalo vrednost 1.122.660.000 etabiliziranih ali okoli 1570 milijonov današnjih din. Od 1. decembra 1932 je državna blagajna ustavila vsako izplačevanje obresti tega posojila, tako da je bilo dne 1. junija t. l. dospelih, a neplačanih kuponov za 6.875.000 ameriških dolarjev, ali za 337 milijonov din. Za to bi bilo treba izdati, če bi bili moratorni plačilni pogoji sprejeti, okoli 1.700.000 dolarjev v gotovini in okoli pet milijonov dolarjev v funding obveznicah. To se pravi, da smo ves ta naš dolg odkupili samo s 15,2%, to je torej s približno 84,8% za državno blagajno. Celotna državna zadolžitve na podlagi posojila iz leta 1928 v glavnici in obrestih v višini 20.875.000 dolarjev smo odkupili za samo 215 milijonov din. To ne predstavlja niti dveh tretjin samih dospelih obrestí in omogoča državi blagajni ogromen prihranek celih 1200 milijonov din.

Niž manj ugodnega pomena nima izvedena operacija tudi za utrditev državnega kredita v tujini, čemur posveča kr. vlada neprestano svojo največjo pozornost. Z odstranitvijo tako velike povratke s seznama državnih zunanjih posojil se višina naše zadolžitve v tujini občutno zniža in omogoča ugledni ureditvi drugih tujih obveznosti hitro opustitev moratornega režima plačil, uvedena zaradi še nedavnih gospodarskih in finančnih težav dolžnikov.

Pospeševanje motorizacije

V vrsto naših najbolj perečih vprašanj spada tudi motorizacija naše države. Mnogo drugih držav je v ureditvi tega vprašanja bolj ali manj pred nami.

Leta 1929, ko je znašala trošarina na bencin 4 din za kg in se je to čutilo neznosno in škodljivo za razvoj motorizacije, se je razpravljalo o postopnem znižanju te visoke dajatve. V prvi etapi smo to znižanje takrat tudi izvedli. Trošarino smo spustili za 25%, na 3 din za kg bencina. Toda z uredbo iz leta 1933 je stopila trošarina na motorno pogonsko silo v nasprotno smer. Zvišala se je za mešanico špirta in bencina na 3,50 din, za bencin pa na 5 din. To povečanje se je takrat uvedlo zato, da se dobe sredstva za sklad za javna dela. Kolikor se je v tem pogledu na eni strani storilo, prav toliko, če ne več, se je po drugi strani napravilo škode vsem tistim našim koristim, ki so združene z ureditvijo motorizacije države. Z uvedbo posebnega visokega davka na promet z luksuznim blagom je prišel v seznam tega blaga tudi avtomobil. Tako smo poleg povišanja davkov ustvarili leta 1932 še novo veliko zapreko za motoriziranje države.

Imeli smo tudi še letno pristojbino za avtomobile. Njo je ukinil dr. Stojadinović že l. 1935, ko je prevzel resor finančnega ministra v vladi Bogoljuba Jevtiča, prepričan, kako zelo škodljiva je ta pristojbina za motoriziranje države.

Znižanje uvoznih carin za automobile

Prvič se zniža uvozna carina na avtomobile in njihove rezervne dele s 30% na 15% vrednosti, odnosno iz pogodbenih držav: Avstrije, Italije in Francije z 20% na 15% vrednosti. Drugič se popolnoma ukine visoki luksuzni davek na avtomobile. S tema dvema ukrepoma se omogoči tudi manj imovitim ljudem nabava motornih vozil.

Znižanje trošarine na bencin

Na drugi strani so ukrepi, ki jih izdajamo, da se nam poceni motorno pogonsko sredstvo, kom-

Industrijski odsek Zbornice TOI

V četrtek popoldne je bila v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani seja industrijskega odseka. Sejo je vodil predsednik odseka, glavni ravnatelj gosp. Rih. Skubec, ki je tudi predsednik upravnega odbora. Poslovno poročilo o delu Zbornice od zadnje seje odseka do danes je podal glavni tajnik zbornice gosp. Ivan Mohorič. Iz njegovega poročila je posneti, da je bilo zadnje čase kaj živahno zakonodajno delo, ki je zadevalo v veliki meri industrijo. Med drugim je za vse naše gospodarstvo važno, da se izdeluje v železniškem ministrstvu nov predlog za blagovne prevozne tarife. Poročal je nadalje o novih podjetjih za izdelovanje potrebnih za tekstilno industrijo o osnovanju industrijske zadrugice itd. Potem so razpravljali o proračunu Zbornice za leto 1938, kjer bo industrijski odsek še enkrat imel sejo glede tega še pred sklicanjem finančnega odbora. Na anketi o ustanavljanju posebnih industrijskih gasilskih čet je večina podjetij odgovorila, da take posebne čete niso potrebne, večja podjetja pa imajo itak že svoje čete in dobro organizirano varnostno službo in naprave. Glede pravilnika o odpadnih vodah je industrijski odsek ugotovil, da ta pravilnik nima prave zakonite podlage, ker nasprotuje zakonu o splošnem upravnem postopku ter bo v tej zadevi zbornica poslala ministrstvu trgovine in industrije posebno spomenico. Nadalje so razpravljali o predlogu nekaterih obrtnih zbornic, da naj se omeji poslovanje in delo rokodelskih delavnic pri industrijskih podjetjih. Ker pa delajo industrijska podjetja s profesionalisti dela izključno le za domačo rabo, za predmete, ki so v obratu tako potrebni, da se morajo neposredno in takoj izvršiti, so industrijski mnenja, da tega ne kaže omejevati, so pa tudi oni za to, da ta podjetja ozir. njih delavnice ne sprejemajo naročil od tretjih oseb. O minimalnem družabnem davku je poročal gosp. Zagar in je industrija mnenja, da naj se zopet glede tega davka uveljavijo one določbe, ki so bile v veljavi pred novelo v letošnjem finančnem zakonu. Končno so razpravljali tudi o izrednem prispevku za prekomerno porabo cest, glede katerega so mnenja, da naj se pritegnejo k plačili teh prispevkov oni interesi, ki stvarno največ izkoriščajo ceste. Izdeluje se že nov tozadevni uredbeni načrt kakor je izjavil pomočnik prometnega ministra inž. g. Josifovič. Industrija je končno mnenja, da je treba poskrbeti za to, da bodo sredstva za ceste in njih vzdrževanje primerno razdeljena med faktorje, ki imajo skrbeti za ceste.

Slovenska trgovina proti podaljšanju uredbe o prepovedi veleblagovnic. Kot znano, poteče dne 27. oktobra letos veljavnost uredbe, po kateri je prepovedano v naši državi ustanavljanje veleblagovnic. Ker smatrajo trgovci v Belgradu delovanje Ta-ta, veleblagovnic v Belgradu, za škodljivo trgovskim interesom, so jim je v boju proti tej tvrdki in veleblagovnicam sploh priključila tudi trgovina v vsej ostali državi. Tudi po Sloveniji bodo prirejene širše konference naših trgovcev, ki se bodo poleg tega vprašanja bavile tudi z ostalimi potrebami in zahtevami trgovstva. Ljubljansko Združenje trgovcev sklicuje za torek dne 12. t. m. širšo konferenco članstva ob 20 v Trgovski dom, kjer bodo podana poročila o aktualnih zadevah.

Produkcija Trepče in Kopanika v septembru 1937. V mesecu septembru 1937 je Trepča predelala 53.188 (54.703) tone rude ter je pridobila iz rude 5591 (5961) ton svinčenega koncentrata, ki vsebuje 78,97% svinca in 26,1 unč srebra na tono, nadalje pa 5726 (6174) ton cinkovega koncentrata s 50,26% čistega cinka. — V rudniku Kopanik so predelali septembra 8666 (8879) rude, pridobljeno pa je bilo 819 (723) ton svinčenega koncentrata s 77,01% svinca in 29,5 unč srebra na tono. Produkcija cinkovih koncentratov je znašala 1020 (855) ton z 48,28% cinka.

binirani v več smereh. Predvsem so tu na prvem mestu fiskalne žrtve; te zadenejo ne samo interese države, temveč tudi koristi banovinskih, občinskih in mestnih proračunov. Državna trošarina na mešanico bencina s špiritom se zniža s 3,50 din na 2,50 din za kg, skladu za javna dela gre pa od tega petina. Banovinska trošarina na mešanico se zniža od 1 din na 0,35 din za kg. Občinska trošarina na mešanico pa ne sme biti višja od 15 par za kg; doslej se je gibala med 6 in 60 par za kg. Tako bo celotna trošarina na mešanico znašala za državo, banovine in občine največ 3 din, doslej pa je znašala samo državna trošarina 3,50 din, z banovinsko pa je poskočila na 4,50 in z občinsko je ponekod prekosila celo 5 din za 1 kg mešanice. S tem znižanjem trošarinskih postavk se bo celotna obremenitev mešanice po vseh javnih telesih znižala na nivo, na katerem je bila leta 1929 še sama državna trošarina na bencin, to je na 3 din.

Da se ne prepusti trgovini s pogonskimi sredstvi, da bi sama določila čas in višino znižanja cene mešanice, se z uredbo določi 29. dan po objavi uredbe kot dan, ko ima dobiti veljavno znižanje cen. Višina znižanja cene je določena z 1,75 din za kg glede na spremenljivost občinskih trošarinskih stopenj na mešanico. Nižje stopnje trošarine bo trgovina izrabila takoj deveti dan po objavi uredbe, in tako se bo regresiral izguba v višje plačani trošarini za obdobje, a se ne prodane količina bencina in mešanice.

Popust pri ceni za 1,75 din pa še ni ves. V svojih posledicah se bo povečal celo za 2 din za kilogram, a o tem bom malo pozneje govoril.

Obvezna potrošnja mešanice

Z gospodarskega in valutnega vidika je velpomembna določba, s katero se mešanica bencina in alkohola uvede kot obvezno motorno pogonsko sredstvo. Ze danes uporabljamo mešanico za pogon motorjev, toda njena poraba je samo fakultativna.

Z uvedbo obvezne rabe mešanice bomo produkcijo naših špirtitnih tovarn povečali za 500 do 600 vagonov dehidriranega špirta za ustrežajočo količino bencina, s čimer bomo prihranili devizo in jih porabili za uvoz motornih vozil. Zahtevali bomo tudi od tovarnarjev špirta, da z nižjo ceno dehidriranega špirta takisto sodelujejo pri znižanju cen pogonskega sredstva. Ko bodo tudi te cene odrejene, se bo določilo nadaljnje znižanje cen mešanice.

Poleg teh ukrepov, ki jim je namen pocenitev pogonskega sredstva za motorje in povečanje številca motornih vozil v državi, je ministrski svet obenem sklenil tudi znižati carino naftinih destilatov pri uvozu.

Da se državi blagajni vsaj delno olajša izguba dohodkov te trošarine, se poviša postavka za plinsko olje z 20 na 40 par. Ta postavka je znašala do leta 1935 cel dinar za kg olja.

Borza

Dne 7. oktobra 1937.

Denar

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt na naših borzah neizpremenjen: v Ljubljani in Belgradu na 238 denar, v Zagrebu na 237,20 do 238,80.

Avstrijski šiling se je v Ljubljani okrepil na 8,50—8,60, v Zagrebu je popustil na 8,445—8,545, v Belgradu na 8,464—8,564.

Grški boni so beležili v Zagrebu 29,65—30,35, v Belgradu 29,40—30,10.

Nemški čeki so ostali na naših borzah neizpremenjeni na 13,65—13,85, nadalje so beležili v Zagrebu za sredo novembra 13,485—13,585, za konec novembra 13,50—13,70, za konec decembra 13,425—13,625.

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 1,846.408 din.

Ljubljana — tečajji s primom.

Amsterdam 100 h. gl.	2394.66—2400.25
Berlin 100 mark	1738.02—1751.90
Bruselj 100 belg.	729.70—734.76
Curih 100 frankov	996.45—1008.52
London 1 funt	214.15—216.21
Newyork 100 dolarjev	4298.50—4334.81
Pariz 100 frankov	142.46—143.90
Praga 100 kron	151.73—152.83
Trst 100 lir	227.75—230.83

Curih. Belgrad 10, Pariz 14,315, London 21,5275, Newyork 434,50, Bruselj 73,225, Milan 22,93 Amsterdam 240,25, Berlin 174,50, Dunaj 80,20 (81,75), Stockholm 111,—, Oslo 108,20, Kopenhagen 96,125, Praga 15,23, Varšava 82,25, Budimpešta 86,25, Atene 3,95, Carigrad 3,50, Bukarešta 3,25, Helsingfors 9,52, Buenos Aires 130,50.

Vrednostni papirji

Ljubljana. 7% investicijsko posojilo 98—95, agrarji 53—55, vojna škoda promptna 412—414, begluske obveznice 77—78, 4% sev. agrarji 51 do 53, 8% Blerovo posojilo 92—94, 7% Blerovo posojilo 84—86, 7% posojilo Državne hip. banke 100—101.

Zagreb. 7% invest. pos. 98 denar, agrarji 53 do 54, voj. škoda promptna 412—412,50, begluske obvez. 77,50 denar, dalm. agrarji 75,25 denar, 4% sev. agrarji 52,50 denar, 8% Bler. pos. 92—98,50, 7% Bler. pos. 84—85, — Delnice. Nar. banka 7350 denar, Priv. agr. banka 197 denar, Nar. šum. 18 blago, Trboveljska 240—250, Gutmann 45—60, Isis 30 blago, Sladk. tov. Bečkerek 650 blago, Osi. sladk. tov. 195 blago, Osi. liv. 200 blago, Dubrovacka 425—440, Jadranska plova 425 denar, Oceanika 275 denar.

Belgrad. 7% invest. pos. 93,50 denar, agrarji 53,25—53,75, vojna škoda promptna 411,50—412,25 (411,50), begluske obveznice 77,75—78, dalm. agr. (75,75), 8% Blerovo posojilo 94—95, 7% Blerovo posojilo 84,75—85,50, 7% posojilo Drž. hip. banke 100,25 denar. — Delnice: Narodna banka 7,500 do 7,580, Priv. agr. banka 201,50 denar.

Dunaj. Po začetnem izboljšanju je prevladovalo v nadaljnjem poteku borze mirno in slabo razpoloženje. V kulisi je večina delnic izgubila v nadaljnjem poteku borze začetne tečajne dobičke v primeri z včerajšnjim dnem. Znatneje so popustile obligacije Donavsko-savsko-jadranske železnice, nadalje Rima in Wagner. Tudi v Zagradi so bili končni tečajji nižji kot začetni. Znatneje so nazadovale nekateri kovinski, tekstilni in slavnjani papirji. Beležili so: Donavsko-savsko-jadranske obligacije 62,05, delnice: Creditanstalt-Bankverein 269 (270), Narodna banka 165, Donavsko-savsko-jadranska 19,80, Steg 27,52, Stewag 28,60, Magnesit 90,50, Trboveljska 27,20, Alpine 46,85, Berg-Hitten 652, Rima Murany 86,50, Leykam 75, Steyr-Daimler-Puch 329, Semperit 79,50.

Žitni trg

Novi Sad. Vse neizpremenjeno. — Tendence neizpremenjena. — Promet srednji.

Kitajščina . . .

Evropski trgovec pride na poti po Južni Kitajski v majhno vas. Na polju zagleda starega kitajskega kmeta, ki pobira velike kamne po njivi in jih meče v potok. Evropejec se približa in ne more lastnim očem verjeti: kamni niso kamni, ampak je lep, najboljši premog, ki ga srečni Kitajec pobira po svojem polju! A kaj, da ga meče v potok?

»Ali veš, kaj je to?« nagovori Kitajca. Ta ga pogleda.

»Seveda vem,« pravi mirno, »to je premog.«

»No — in? Zakaj ga ne zbiraš in prodajaš?«

Kmet ga pogleda in se nasmehne: »Gospod,« mu pravi očitajoče, »jaz sem vendar kmet, ne pa knap!«

★

Evropejec, ki že dolgo živi na Kitajskem, pripoveduje: »Nekoč sem prišel v majhen kraj med Peipingom in Tienčinom in sem videl pri nekem košarju prekrasne košare. Ze več let zbiram izredne košare in imel sem torej priliko, da svojo zbirko povečam z nekaterimi krasnimi košarami. Vstopim v trgovino in vprašam za ceno.

»Stiri košare lahko dobiš,« je dejal košar, častljiv Kitajec z dolgimi brki in je povedal prav beraško ceno.

»A jaz bi rad vseh osem, ki so tu.«

Odkimal je rekoč: »To ni mogoče.«

Vprašam ga, ali je obljubil košare kakemu drugemu kupcu? Ne, ni jih! — Ali pa mogoče še

niso storjene? So, kakor one štiri. — Zakaj jih pa potem noče prodati? Saj se ne nudi vsak dan taka prilika, da bi kar na lepem prodal osem košar!

Nasmehljaj se je z onim kitajskim, gosposkim nasmehom, ki te koj razoroži in ki ne trpi ugovorov: »Gospod, jaz naredim osem košar na teden. Teh osem košar me preživlja, ker jih večinoma prodam. Danes se je teden začel, mogoče bi za teboj prišel še kdo po košare. Kako naj vseh osem dam tebi?«

★

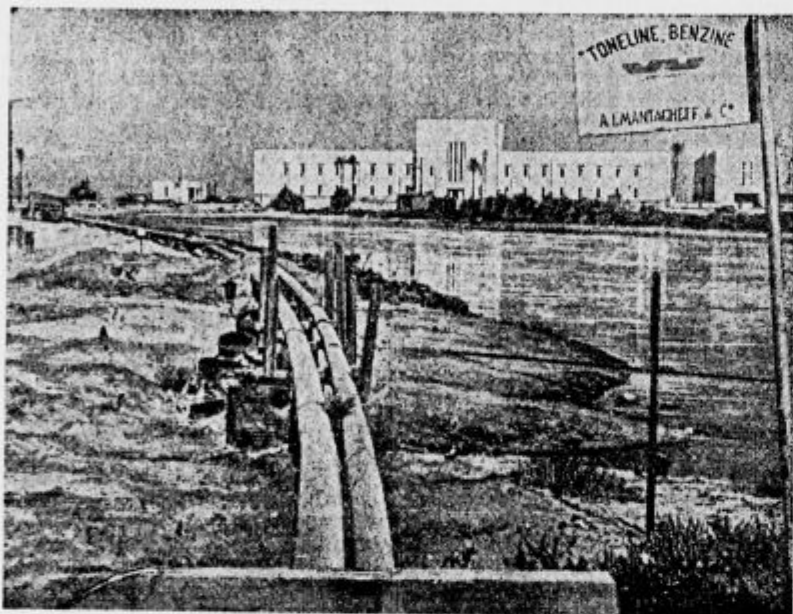
Neki misijonar iz nekega srednjekitajskega mesta ima navado, da vsako jutro, ko pride mimo vodnih vrat, podari beraču, ki sedi ondi, po dva novca, vsak dan enako, mesec za mesecem. Čez nekaj časa pa misijonar zboli in mora osem dni ležati v postelji. Devetega dne pride spet do vrat in hoče dati beraču dva novca, a berač odkloni dar, rekoč:

»Dobiti moram denar za osem dni,« pravi vljudno in prijazno. »Jaz sem zaman čakal nate. Saj vendar veš, da računam s tem denarjem in da mi manjkajo tvoji novci.«

»Toda jaz sem bil bolan,« se oprostja misijonar, »ostati sem moral doma.«

Berač žalostno zmaje z glavo, ko da mu je žal, da se belemu gospodu ne da nič dopovedati.

Saj bi bil lahko kulija k meni poslal,« pravi nato prav tiho.



V Palestini je radi aretacij številnih arabskih upornikov vse v nemiru. To dokazuje poročilo iz Mammana v Transjordaniji, kjer so arabski uporniki razstrelili petrolejsko napeljavo, ki odvajala petrolej od Mosula (v Iraku) v Hajjo na obrežju Palestine. — Na sliki je konec napeljave v Hajji



Olimpijski zmagovalec Ewry. V Njujorku je v starosti 62 let umrl R. C. Ewry. Na olimpiadah l. 1900 in 1908 je Ewry zmagal v skoku brez zaleta in je prejel l. 1900 v Parizu in 1904 v St. Louisu in l. 1908 v Londonu zlate kolajne, ki jih je skupno dobil osem.

Dve anekdoti

Slikar van Dyck je slikal angleško kraljico, ki ni bila lepa in ni bila rada imela, da bi jo slikar naslikal lepšo, kakor je bila v resnici. Van Dyck pa tega ni storil in ko je izgotovljena slika stala pred njo, ga je kraljica vprašala, zakaj ji je roke lepše naslikal, kot so, in zakaj ni rajši obraza polepsal. »Ker mi bodo roke izročile honorar,« je odvrnil van Dyck.

★

Nekoč je neka slaba pevka vprašala režiserja: »Kaj naj pa po petju storim? Ali naj plešem, ali naj počasi odhajam z odra?« — »Kaj?« je dejal režiser, »ali ne znate teči?«



Ogorčenje: »To so pa res nesramni ljudje, da jih le sram!« Pri odprtem oknu se slatičijo.

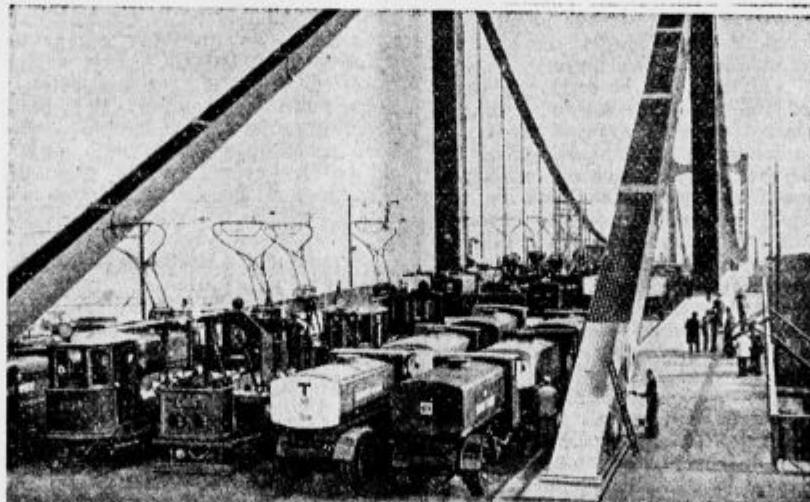
Anatori - mesto mrtvih na Kavkazu

Iz Moskve poročajo: Na meji Hevsuretijske in Ingušetije, kjer se stekata reki Argun in Argoni, stoji na strmi pečini mrtvo mesto Anatori. Pred več desetletji je prebivalstvo tega mesta pomrlo za neznano boleznijo. Podatke o izumiranju mesta Anatorija je dal sovjetskemu tičku 82letni kmet Gigil Cinvarauli iz vasi Satili, ki je tri kilometre oddaljena od Anatorija.

Nekega suhega leta je v Anatoriju izbruhnila nalezljiva bolezen. Bolniki so že čez nekaj dni umirali v strašnih mukah. Prebivalstvo je postavilo krog mesta straže, ki niso nikogar pustile ne v veso ne iz mesta. Meščani so bili brez vsakršne pomoči in sklenili so, da bolnike izolirajo. Na drugi obali Arguna so sezidali sedem koč iz kamna. Vsak bolnik je moral takoj iz mesta v te koč. Kdor bi ušel iz koč, bi bil takoj usmrčen.

Zdaj pa zdaj so bolnikom prinašali hrano in jim jo dajali skozi edino odprtino v stavbi, ki je bila za okno in vrata. Toda ljudje, ki so prinašali hrano, so sami zboleli, zato niso hoteli meščani nič več preživljati bolnikov.

Bolniki so ležali v kočah na kamnitih klopih ob steni. Mučile so jih strašne bolečine. Epidemije ni hotelo biti konec. Koče so bile že prenapolnjene. Novi bolniki so pometali mrljice na tla, da so imeli prostora na klopih. Čez nekaj mesecev je mesto



Most dela maturo. — Nedavno so dogotovili most čez Donavo in so ga morali obtežiti s tramvajem, avtomobili in drugimi vozili, da so preizkusili, ali more most vzdržati breme 1.304.000 kg. Most je maturo napravil z odličnim uspehom

rali v strašnih mukah. Prebivalstvo je postavilo krog mesta straže, ki niso nikogar pustile ne v veso ne iz mesta. Meščani so bili brez vsakršne pomoči in sklenili so, da bolnike izolirajo. Na drugi obali Arguna so sezidali sedem koč iz kamna. Vsak bolnik je moral takoj iz mesta v te koč. Kdor bi ušel iz koč, bi bil takoj usmrčen.

Zdaj pa zdaj so bolnikom prinašali hrano in jim jo dajali skozi edino odprtino v stavbi, ki je bila za okno in vrata. Toda ljudje, ki so prinašali hrano, so sami zboleli, zato niso hoteli meščani nič več preživljati bolnikov.

Bolniki so ležali v kočah na kamnitih klopih ob steni. Mučile so jih strašne bolečine. Epidemije ni hotelo biti konec. Koče so bile že prenapolnjene. Novi bolniki so pometali mrljice na tla, da so imeli prostora na klopih. Čez nekaj mesecev je mesto

Od povsod

39 brodolomcev so požrli morski volkovi. Na vožnji iz Veracruz v Villo Hermoso se je motorna barka »Vicente Antonio« prevrnila. Petnajst potnikov je moglo priplavati do čer, a 39 oseb je izginilo in pravijo, da so jih požrli morski volkovi, ki jih je ondi izredno veliko.

Vožnja z letalom — zoper oslovski kašelj? Tako pravi francoski zasebni letalec J. Plancheault iz Le Havra. Njegova 3letna hčerka je imela tako hud oslovski kašelj, da ni nobeno zdravilo in ne oskrba nič pomagala. Plancheault je slednjič vzel hčerko s seboj v letalo in je križaril eno uro 2400 metrov visoko v ozračju. Drugi dan ni imela hčerka nič več oslovskega kašlja.



Tudi slepci bodo mogli čitati imena na zemljevidih. Zemljevid, ki ga je iznašel neki Norvežan za slepce. Zemljevid so kot »električni zemljevid« razstavili v Oslu. Slepce more na karti imena krajev tudi prebrati. Slepce tipa s kontakti. Z levim kontaktom si na reliefu karte izbere kako mesto ali reko, z desnim pa tipa po seznamu imen. Če je našel dotični kontakt, zazvoni zvonček in slepec more prebrati na seznamu s pisavo za slepce napisano ime dotičnega mesta, reke in drugo

Tiha gradnja

Nič več ne bo ropota pri zidanju

Sele nedavno so v razne gradbene predpise mesta Njujorka sprejeli dovoljenje, da smejo pri gradnji hiš jeklene dele spajati z varjenjem.

Čudno je, da je prišlo to dovoljenje tako pozno, saj je tehnika varjenja vprav v Ameriki v raznih industrijskih panogah razvita in razširjena. Razvita je tudi pri gradnji hiš, saj poudarjajo strokovnjaki, da je varjenje prav tako trpežno, kakor zakovičenje.

Zgled za izvrstno uporabo električnega varjenja za visoke zgradbe in zaeno za razvoj novodobne gradnje, ki se more izvajati šele z uporabo varjenja je zgradba novega dela tovarne »Lincoln Electric Company« v Clevelandu, Ohio. Ko so začeli delati to stavbo, so zlasti pazili na to, da bo delo čim bolj tiho, saj ni skoraj nobenega dela, ki bi potekalo tako brez hrupa in šuma, kakor je varjenje pri visokih zgradbah. Novi del tovarne meji namreč s tremi stranmi na golčiče, kjer igralci nočejo biti moteni. Za ogrado stavbe so 1314 ton jekla na ploskv 18.600 kvadratnih metrov zvarili skupaj, ne da bi med delom, ki je tra-

jalo samo štiri tedne, en sam udarec s kladivom razburil živce igralcev golfa. To je bil pač rekord »tihe« gradnje! Navzlic brezšumnemu delu, kljub najkrajši dobi, navzlic uporabi novih gradbenih delov, so bili gradbeni stroški vendarle manjši, kakor če bi bili delali tako, kakor so doslej postavljali jeklene stavbe.

Pri tej dvonadstropni stavbi so prvič uporabili stebre, ki so podobni drevesom in ki jih je izdelala clevelandška družba »Austin«. Delo je tako naglo napredovalo, da so v 8 urah na dan postavili in zvarili 93 ton jeklenih delov. Nič ni bilo težko, ker so bila pripravljena dela že prej v tvornici z največjo točnostjo izvršena, tako da so se vsi deli stavbe lepo skladali in ujemali. — Za varjenje so porabili 5 in pol tone elektrod za 9000 metrov dolgo zvariko. A od te 9000 metrov dolge zvarke so na stavbišču izgotovili samo 1400 metrov; večji del, 7600 metrov, so izvršili že v tvornici »Austin«. Vsa varilna dela so izgotovili z Lincolnovimi elektrodami. Stavba sama pa bo služila nadaljnjemu proučevanju in spopolnitvi varilne tehnike.



Maršal Badoglio v Budimpešti. Italijanski maršal Badoglio je prispel v Budimpešto, kjer ga je sprejel vojni minister Röder

Dva zakona in preveč denarja

Iz Londona pišejo: Bivši 64letni egiptovski ministri predsednik Tefvik Nesim paša se je zaljubil v 17letno Dunajčanko Marijo Hübner. Svatba naj bi bila že pred tednom, vendar se je stvar spremenila, ker se Marijin oče ni mogel sporazumeti s pašo glede na denarne zadeve. Zenin se je radi tega tako razburil, da je zbolel in je poslal po svojo sestro. Tej se je posrečilo spor poravnati in mlada Dunajčanka in egiptovski državnik se bosta vendarle poročila. Paša bo spremenil 150 tisoč funtov (okrog 40 milijonov dinarjev) v poseben sklad, ki ga bo užival do smrti, a po njegovi smrti ga podeduje Marija in če bo kaj otrok, pa pritiče otrokom. V znak sporazuma je poslal na Dunaj svojo dragulje.

Denar ima pa tudi v neki drugi aferi veliko besedo. London se pravkar ukvarja z zanimivo tožbo, ki jo je filmska igralka Judita Allen vložila zoper gospo Delfino Dodge Godde. Judita Allen je žena irskega boksarja Jack Doyla in zahteva od gospe Godde, ki je vdova in dedinja milijonarja, 90 milijonov dolarjev odškodnine radi vmešavanja v njen zakon z boksarjem. Baje mu je za rojstni dan poslala več ko milijon dinarjev. Tako bogata pa ona ni, zato jo toži, ker ji odtujejo moža z denarjem.

Izreži!

ZA BOLNIKE Z LEDVICNO BOLEZNIJO

Ohrovt s kostanjem.

Zeljnatu glavo (ohrovtovo), ki je šele pravšna, če malo ozebe, očistiš na debelo seseklaš in opraviš s čebulo na presnem maslu; priliča malo vode in dušiš. Kostanje skuhaš v lupini, jih olupiš, razrežeš na rezine, dodaš k ohrovtu in vse skupaj dobro prekuhaš.



Caballero odstavljen. — Iz Valencije sporočajo, da je bivši rdeči ministrijski predsednik Largo Caballero, ki je obenem voditelj španskih socialistov, kot predsednik rdečih delavskih zvez odstavljen

Spominska slovesnost ob 20 letnici Krekove smrti

Na Krekovem grobu

Slovenski fantje so prinesli iz Selc prsti z matrinega groba

Ljubljana, 7. oktobra.

Danes se je ob pol 4 popoldne v Selcih s pri-
srčno slovesnostjo pričela šteta, ki naj bi ponesla
prsti z groba Krekove matere na grob njenega ve-
likega sina dr. Janeza Evangelista Kreka. Po teht-
nem govoru, ki ga je imel selški župnik g. Sušter-
šič na grobu Krekove matere o materni ljubavi,
so zapeli pevci žalostinke, nakar je selški župan
g. Matija Megušar vzel prst z groba in jo našel
v bakreno posodo, ki jo je poslal v lesen ročaj.
Izročil ga je prvemu tekaču Krekovega prosvet-
nega okrožja, ki je razpostavilo tekače po vsej
Selški dolini do Škofje Loke in naprej do Ljubljane.
V Škofji Loki na glavnem trgu je tekač izročil lepo
okrašeno posodo škofoškemu županu g. Matevžu
Ziherlu, ki je v prisotnosti okrajnega načelnika
g. Kalkija, mestnega župnika g. Podbevška, vsega
občinskega odbora in številnih meščanov izročil
prst škofoškemu tekaču z besedami: »Sprejmi in
nosi velikemu sinu slovenske matere prst z nje-
nega groba!« In zopet so si predajali tekači drago-
ceno zemljo.

Po dveh urah je prešla 160 rok in nekaj minut
čez pol šesto jo je poslednji prinesel do Kreko-
vega groba na pokopališču pri Sv. Križu, kjer jo
je sprejel predsednik Prosvetne zveze g. prof. dr.
Lukman. Tu so se zbrali ban g. dr. Marko
Natlačen, ljubljanski župan g. dr. Adlešič,
sestra velikega pokojnika gđ. Cilka Krekova,
zastopniki drugih prosvetnih, kulturnih in delav-
skih organizacij. Sedem slovenskih fantov v krogih
je nato deklamiralo zbornico deklamacij, ki jo je
episal profesor g. dr. Tine Debeljak. Profesor
g. dr. Lukman je nato vložil bakreno posodo,
v kateri je bila prst, v marmornato žaro, postav-
ljeno ob levi strani grobnice. V beli marmor po-
krova žare je z zlatimi črkami vklesan napis:
»Prst z matrinega groba«, na žari sami pa: »Pre-
nesli slovenski fantje Krekovega prosvet. okrožja«.
Ob lepo okrašenem grobu je spregovoril nato pro-
fesor g. dr. Lukman.

Naš Janez Evangelist! Že drugi smo letos
v večernem mraku pri tebi, ki počivaš v tem gro-
bu. Obakrat ob dvajsetletnici, ki je brez tebe
obhajati ne moremo.

Ko se je poslavljaj māj, smo prvič prišli
semle, ob dvajsetletnici naše slovenske in jugo-
slovsanske besede, katero je spočel tvoj duh in
svetu razglasil tvoj tovariš in prijatelj.

Nocoj smo drugi prišli ob dvajsetletnici,
ko se je tvoja duša ločila s sveta trpljenja in
boja in splavala v svet božjega pokoja, ob oblet-
nici, ko so tvoje truplo položili v tale grob in
je isti tvoj tovariš in prijatelj potrtil in žalu-
jočim ob tvojem odprtem grobu zaklical: »Vzdigi-
nite glave, zakaj vaše odrešenje je blizu!«

Naš Janez Evangelist! Nocoj je prišla k tebi
na grob slovenska katoliška prosvetna organiza-
cija.

Nismo prišli obnavljati in oživljati spomin
nate, kajti spomin nate je med nami zmeraj
mlad in živ. V naših prosvetnih domovih in dru-
štvenih sobah je tvoja podoba, ki mladi rod spo-
minja, da si ti pred štirimi desetletji v Slovenski
krščansko-socialni zvezi položil slovenski kato-
liški ljudski prosvetni temelj, katerega ni oma-
jala ne vihra svetovne vojne, pa tudi nedavnih
časov neprijazna sila ne.

Prišli pa smo obnavljati in oživljati sebe v
tvojem duhu, kajti vemo, da bi bil spomin nate
v nas hladen in neploden, če bi v nas ne živel
tvoj duh, tvoja nesebičnost in požrtvovalnost,
tvoj pogum in tvoja podjetnost, tvoja vesela de-
latnost, tvoja vdanost božji resnici in Kristusovi
cerkvi, tvoje navdušenje za slovensko skupnost
in slovensko bratstvo, tvoja ljubezen do trpečih
in pomoči potrebnih, tvoja gorečnost za resnični
umski, нравni in gospodarski napredek sloven-
skega ljudstva.

Na tvojem grobu sveti noč in dan lučka, nas
vse pa, ki nadaljujemo, kar si ti zasnoval, naj
vodi tvoj duh, da bo stavba, ki jo na tvojih te-
meljih gradimo, močna in trajna.

Ti si velik, ker si ves služil veliki ideji. »Moč
katoliške ideje je veličastna!« si nekoč zapisal.
V tej zavesti in iz te zavesti delal. Sebi in vsem,
ki hočejo po tvoji poti za teboj, pa si za vzpod-
budo dejal: »Mi pa se zavedamo, da smo nepre-
magljivi, dokler ostanemo odkriti načelniki in
dosledni na svojem temelju.«

Naš Janez Evangelist! V marcu leta 1905 si
v Selcih pokopal svojo mater. Sam si štiri leta
kasneje udom katoliških slovenskih društev na
Dunaju povedal, da je bila izguba matere naj-
bridkejši udarec, ki te je bil kdaj zadel. Po na-
navnih postavah ti je mati dala na pot v življe-
nje blago srce, po krščanskih postavah te je na
potu v življenje spremljala materina molitev.
»Saj znaki se žive, da me je mati križala, si
zapel, ko si zorel v moža. Z matrinega groba v
Selcih so ti nocoj naši fantje prinesli prsti na
tvoj grob. Prst z matrinega groba na tvojem
grobu bodi simbol ljubezni, ki je vezala tebe z
materjo in mater s teboj in vaju veže v večnosti.

Naš Janez Evangelist! Ob tvojem grobu sta
orjaka s sklonjenima glavama. Mi pojdemo s
tvoje groba z vzdignjeno glavo na delo, kajti
tvoja naročila je: »Narod naš je narod dela.«

Slava ti, naš Janez Evangelist!

Zatem je zapel moški zbor »Ljubljane« žalo-
stinko »Beati mortui« pod vodstvom prof. g. dr.
A. Dolinarja. Zastopniki Zveze združenih de-
lavcev in Zveze združenih zasebnih in trgovskih
nameštencev Slovenije, Zveze bojnikov in Pro-
svetne zveze so nato položili na grob lepe vence,
s čemer je bila priručna slovesnost končana.

Slovinci v Zagrebu

Zagreb, 6. oktobra.

Prva prireditev Slomškovega prosvetnega dru-
štva, ki je v nedeljo 3. oktobra s »Črno ženo« začelo
novo igralsko dobo, je iznova potrdila, da društvo
bujno živi in uspešno nadaljuje svoje delo. Ob takih
prilikah se namreč kažejo sadovi onega drobnega
in skritega dela, o katerem smo v zadnjem dopisu
rekli, da je o njem težko govoriti; sedaj so se vi-
deli uspehi vseh onih večerov, katere žrtvujejo vsi
od režiserja pa do zadnjega statista, vsa ona sto-
tara pota in skrbi, brez katerih ni v nobenem dru-
stvu. In čeprav je Slom. prosv. dr. letošnje poletje
izgubilo nekaj svojih najboljših igralcev in pevcev
(Rupnik Fr., Lampič Fr.), ki so odšli iz Zagreba,
je pa na drugi strani pridobilo nekaj prav sposobnih
novih članov, ki so stopili na izpraznjena mesta.
»Črna žena« so igralci dobro igrali in dramaturg
g. Redenšek Ivan, ki se je udeležil predstave, je bil
z uporičivostjo zelo zadovoljen in se je naravnost
čutil, da je v takih razmerah mogoče pokazati to-
liko uspehe. Dobro se je uveljavil tudi prepoznani
Rokov meč, pevski zbor, ki je krepko odpel »Tri-
glav« in »Ljubezen do domovine«. Posebej pa mo-
ramo omeniti globok govor predsednika g. Ranta
A., ki je govoril o idealnem namenu in vzvišenem
poslanstvu Slomškovega prosv. dr., ki v duhu ve-
likih slov. škofov Slomška (letos je 75 let od nje-
gove smrti) in Jegliča dela za ohranitev in poglo-

bitev verske in narodne kulture med zagrebškimi
Slovinci. G. sodnik je žel na svoj lep govor spontan
aplavz vseh poslušalcev. — Pogumno sta nastopila
tudi oba deklamatorja: Kramarjeva Angelca, ki je
pozdravila občinstvo z lepo prigodnico (zložil g.
Rant) in Pemičev Adolf, ki je povedal Medvedovo
»Slovensko govoricu«. Tako lahko rečemo, da je bil
ta popoldan prav lep in nam daje upanje, da bodo
prihodnje prireditve na enaki višini.

V nedeljo 17. oktobra bo Slom. prosv. društvo
proslavilo 20 letnico Krekove smrti, teden dni po-
zneje (24. okt.) pa bo imelo svoj redni letni občni
zbor (po večernicah v svojih prenovljenih prostorih
v Gajevi ulici 4-II), na katerega že sedaj vabimo
vse zavedne zagrebške Slovence in društvenike.

Žalostna statistika. Pred kratkim so prinesli
zagrebški listi statistiko ponarejevalcev denarja v
Jugoslaviji. Po tej statistiki je bilo v desetih letih
1926—1935 osebojenih zaradi ponarejanja denarja 434
ljudi, med katerimi je bilo 25 žensk. V letih 1931
do 1935 je bilo med ponarejevalci denarja kazno-
vanih največ Slovencev (140), za njimi šele priidejo
Hrvatke s Slavonijo (90), Vojvodina (57), Srbija
(42), Bosna in Hercegovina (19), Dalmacija (16),
Južna Srbija (15) in Crna gora, kjer je bil en sam
osebojen (l. 1932)! Nekaterih ljudi pač niti najhuje
kazni ne spametujejo in ne odvrnejo od tega početja.

Celje

c Te dni bo odšel na Dunaj priljubljeni g. No-
vak Jože v mednarodno šolo za hotelske direktorje.
Zelimo mu mnogo uspehov!

c Nesreče. Jesihu Alojzu, 62 letnemu žagarju
iz Dobrave pri Celju je pri delu odletel od cirku-
larke kos lesa in mu zelo ranil obraz. V Trličnem
pri Rogatcu je pri delu v kamnolomu padel Korez
Janez in si izpahnil levo roko v zapetju. Oba se
zdravita v celjski bolnišnici.

c Krajevni odbor Združenja vojnih invalidov
v Celju bo priredil v nedeljo, 10. oktobra tombolo.
Ker je čisti dobiček namenjen najbednejšim vojnim
žrtvam, vabimo občinstvo, da se te tombole s 500
lepimi dobitki v čim večjem številu udeleži. V slu-
čaju slabega vremena pa bo tombola prihodnje
lepo nedeljo.

c Licenciranje bikov. Licenciranje bikov za
mesto Celje bo v torek, dne 12. oktobra ob 8 na
sejmišču v Celju. K licenciranju je priprani vse
nad 15 mesecev etare bika, ne glede na to ali je
bil določen za plem ali ne. Priženejo naj se tudi
mladi bikji zaradi določitve event. bodoče sposo-
bnosti za plem. Za prav dobre bika, ki so bili pri
lanskem licenciranju odlično ocenjeni, bo občina
iz razpoložljivih sredstev prispevala vzdrževalno
nagrado. Lastniki rodovniških in subvencioniranih
bikov naj prinesejo s seboj rodovniške podatke.

c Savinja narašča in pada. Zaradi vednega
deževja je Savinja kakor tudi njeni pritoki precej
narasla. Ker od ponedeljka polagoma dežuje, je Sa-
vinja narasla za 2 metra, pritoki pa so že presto-
pili bregove. Pozna pa se že blagodejni vpliv
regulacije Savinje, kajti voda doosti hitreje oteka
kakor je prejšnja leta, ko je ekoro ob vsakem, ne-
koliko daljšem deževju prestopila.

Trbovlje

Komemoracijo za blagopokojnim kraljem Alek-
sandrom priredijo naše organizacije to soboto zve-
čer ob pol osmih v dvorani Društvenega doma.
Na sporedu je govor z nekaj skioptičnimi slikami,

„Slovenčeva“ podružnica

Ljubljana, Turševa cesta

(palača Poštni dom)

Dravsko polje

je treba izboljšati in osušiti!

Pragersko, 6. oktobra.

Med Pragerskim in Sv. Lovrencem, kjer teče
par potokov, je ob vsaki manjši »rosi« vse v vodi:
na travnikih nastanejo jezera, da seno ali otava
plava od meje do meje, po njivnih jarkih stoji voda,
da navadno segojne vse krompir, da na teh mestih
ne uspeva ajda ter drugo žito, hiše so kakor otoki
v morju. Od praga do praga jim stoji voda, vse ce-
ste so poplavljeni in tako je seveda tudi mnogak
poškodovano ali celo uničeno. Kadar je dež, pri-
hruje s Poljskavskega Pohorja precej vode, deloma
se pa zbere tudi na polju samem in v hipu je vse
pod vodo.

Pri proučevanju vzrokov naletimo na najvaž-
nejšo oviro rednega odtoka: ni urejene kanalizacije.
Mnogokje bi morali mostove razširiti, oziroma jih
podaljšati, potočne struge očistiti in jih poglobiti.
Naravno je, da najrazličnejša trava zadržuje vodo

Narodna skupščina kraljevine Jugoslavije in
senat kraljevine Jugoslavije sta sestavila in spre-
jela in je blagopokojni viteški kralj Aleksander I.
dne 17. januarja 1934 potrdil in razglasil Zakon o
obvezni telesni vzgoji.

Namen tega zakona je izražen v § 1., ki glasi:

V cilju telesnega, moralnega in nacionalnega
pogiba mladine se uvaža obvezna telesna vzgoja
mladine.

Namen obvezne telesne vzgoje je torej:

1. da bi se razvila nacionalna zavest mladine
in ljubezen napram domovini, kar naj se izraža
v pripravljenosti, doprinesei kakršnokoli žrtve za
njeno obrambo;

2. pomagati prirodnemu razvoju mladega orga-
nizma, preprečevati in uničevati slabe in škodljive
vplive in njih posledice;

3. da bi se razvila delovna sposobnost mladega
organizma, v prvi vrsti hitrost in okretnost;

4. da bi se izoblikovale duševne sposobnosti in
vrline, predvsem močna volja, prisotnost duha, hra-
brost, samoovladovanje, smisel za lepoto, tova-
ristvo, družabnost in pa občutek dolžnosti ter
discipline;

5. da bi se dvignila splošna zdravstvena od-
pornost in vojaška vrednost drž. snov, ki bodo
bodoči branilci domovine in da bi se mladina že v
mladih letih privadila na vse težkoje napore vo-
jaške službe.

Ta obvezna telesna vzgoja se bo izvajala za
vso moško in žensko mladino v državnih, samo-
upravnih, konfesionalnih in privatnih šolah, razen
univerze in nje enakovrednih visokih šol, za izven-
šolsko mladino pa se bo izvajala od končane ljud-
ske šole pa do končanega 20. starostnega leta. Pri
obvezni telesni vzgoji izvenšolske mladine so upo-
števani in obvezani le moški, dotim so ženske iz-
zete.

V šolah se bo ta obvezna telesna vzgoja vršila
po učnem načrtu, ki ga predpiše minister za teles-
no vzgojo naroda sporazumno s posameznimi mini-
stri, v katerih resor posamezne šole spadajo. Za
izvenšolsko mladino pa se obvezna telesna vzgoja
izvaja po posebnem, nalašč za to izdelanem načrtu
in programu v:

1. nedeljskih tečajih;

2. v sokolskih društvih in četah in vseh ostalih
udruženjih in ustanovah, katerih cilj je telesna
vzgoja, in ki dobijo od ministra za telesno vzgojo
naroda za izvajanje obvezne telesne vzgoje poseb-
no odobrenje. Ta društva morejo po prejemu tega
odobrenja v smislu zakona o obvezni telesni vzgoji
vzgjati le svoje člane.

Vsaka politična in kulturna agitacija pri ob-
vezni telesni vzgoji je najstrožje zabranjena in se
kaznuje po predpisih zakona o obvezni telesni
vzgoji.

Da bi se uvedla obvezna telesna vzgoja, je po-
trebno mnogo organizatornega dela. Vrhovno nad-
zorstvo nad obvezno letesno vzgojo vrši minist-
stvo za telesno vzgojo naroda preko svojih orga-
nov v ministru in obče-upravnih oblasti, kate-
rim se po potrebi dodeljuje strokovni referenti.
V smislu § 19. zakona o obvezni telesni vzgoji mo-
rejo na zahtevo ministra za telesno vzgojo naroda
resorni ministri, odnosno bani, odrediti posebne
državne, banovinske, kakor tudi ostale samouprav-
ne službenice, da vršijo poleg svoje redne dolžno-
sti tudi dolžnost strokovnega referenta, vadiatelja
ali kakšno pomožno dolžnost pri obvezni telesni
vzgoji. Ti uslužbenci morajo vršiti odrejene jim
dolžnosti vestno in marljivo, za vsako nepravilnost,
zanikrnost, nevestnost in prekršek službene dol-
žnosti, se kaznujejo v smislu zakona o uradnikih.

Vsi posli obvezne telesne vzgoje pri banskih
upravah spadajo v pristojnost bana dotične ba-
novine.

Vse posele obvezne telesne vzgoje v okrajih
vrši okrajni načelnik po navodilih in naredbah ban-
ske uprave.

Strokovni referenti obvezne telesne vzgoje pri
okrajnih načelnstvih naj bi bili aktivni oficirji glavnih
rodov vojske. Ker pa na sedežih vseh okrajnih
načelnstev ni rednih trup, zaradi tega se morejo na
sedežih takih okrajnih načelnstev postavljati za
strokovne referente tudi: a) učitelji ljudskih šol,
ki so zaposleni v prosvetnih pisarnah okrajnih na-
čelnstev, b) okrajni vojaški referenti, c) učitelji te-
lovadbe in gimnastike. Zeleti je, da bi bili strokovni
referenti, če že ne aktivni, pa vsaj rezervni oficirji.

Mesto poglavarstva naj osnujejo v svojem se-
stavu poseben odtsek obvezne telesne vzgoje, ki bo
vršil vse tozadnje posle. Tudi ostale občinske
uprave naj bi ustanovile poseben odtsek, a v malih
podeželskih občinah, kjer je le malo število ob-
veznikov, zadostuje, da se odredi iz vrst občinskih
uslužbencev eno do dve osebi, da poleg svoje red-
ne dolžnosti s pomočjo vadiateljev v nedeljskih
tečajih vršita posle v smislu zakona o obvezni te-
lesni vzgoji.

Obvezniki telesne vzgoje v nedeljskih tečajih
se za prekršek in neizpolnjevanje dolžnosti po
tem zakonu kaznujejo od občupravne oblasti l.
stopnje na prijavo vadiatelja v nedeljskem tečaju
z opominom, ukorom, za težje slučaje pa z globo
od 5 do 500 din, ali pa z zaporom do 5 dni. Z
isto kaznijo se kaznujejo njihovi starši, varuhi in
delodajalci, če povzročijo neizpolnjevanje dolžnosti
ali nepoelnost obveznika. Z isto kaznijo se kaz-

in to bi morali lepo osnažiti, pa bi glavni razlog
odpadel. Struge in zasilne jarko bi morali poglobiti,
da bi voda imela več prostora. Na ta način bi Po-
rečanci, ki se jih zdaj radi blata drži priimek, da
po blatu »kokoj«, pridobili več kvadratnih kilo-
metrov rodovitnega polja, zboljšali bi vrednost svojih
travnikov, ki jih voda vedno poblata. Take krme
ne je rada živina, pa tudi prodati je ne moremo.
Tudi kakovost (doslej blatnih) cest in poljskih po-
tov ter kolovozov bi se dvignila, sploh bi poskočila
vrednost celokovnega gospodarstva. Del k tej re-
gulaciji naj bi prispevale občine, kakšno vsoto bi
votirala tudi banovina, domačini pa bi pristopili z
brezplačnim delom ali vošnjami.

Treba je ustanoviti zadefno vodno zadrugo, ki
bi vse to prevzela, oziroma pripravljala podatke in
gradivo za prepotrebno regulacijo teh krajev. Kdor
je ob navadnem dežju zašel sem, ve, da je potreba
neodložljiva, da se stvar ne sme zavlačevati!

Sport

Organizacija obvezne telesne vzgoje

nuje tudi druge osebe, ki povzročijo na kakršen-
koli način neizpolnjevanje dolžnosti po tem za-
konu.

Kdor bi javno ali na kakršenkoli drug način
pozival bodisi obveznike, starše, varuhe ali delo-
dalce obveznikov na odpor ali neposlušnost na-
pram oblastem, ali kakšnemu uslužbencu, ki oprav-
lja dolžnost v smislu zakona o obvezni telesni vzgo-
ji, se kaznuje z zaporom do enega leta.

Kdor oblasti ali uslužbence pri vršenju njihove
uradne dolžnosti v smislu tega zakona zasmehuje
ali prezira, ali dā povod, da jih prezirajo in zasmeh-
ujejo drugi, se kaznuje z zaporom do 6 mesecev
in denarno do 5.000 dinarjev.

Da bi se strokovno izobrazilo zadostno število
vadiateljev za nedeljske tečaje, prireja ministru
tečaje za vadiatelje, v katere se sprejemajo: 1. učitelji
ljudskih šol, 2. rezervni oficirji, 3. učitelji te-
lovadbe in gimnastike in 4. tehnični organi organi-
zacij, ki so si za izvajanje obvezne telesne vzgoje
nad svojimi člani priskrbele odobrenje minist-
stva. — Ti morajo imeti vsaj srednješolsko malo
maturu. Dokler pa se ne formira potrebno število
kvalificiranih vadiateljev v tečajih, naj bi obvezno
telesno vzgojo vršili gori navedeni, ki pa se naj
postopoma prijavljajo v te tečaje, ki jih prireja mi-
nistru. Vadiatelje v nedeljskih tečajih predlagajo
občinske uprave okrajnemu načelniku, ki jih za
vadiatelje nato postavi po predhodnem odobrenju
kraljevske banske uprave.

Obvezna telesna vzgoja v nedeljskih tečajih bo
na odprtem prostoru, ali pa v prostorih državnih,
banovinskih, konfesionalnih in samoupravnih šol
ter ostalih zgradb, ki morejo služiti tej svrhi.

Učno leto v nedeljskih tečajih traja od 1. aprila
enega do 31. marca drugega leta. Pouk bo izvaj-
an ob nedeljah, izvenšolske državnne in velike cer-
kvene praznike, ki padejo na nedeljo.

Nedeljski tečaji se morajo vršiti tako, da se
obvezniki morejo udeležiti službe božje. Čas pri-
četka tečaja naj občinska uprava določi v spora-
zumu s cerkvenimi predstojniki z ozirom na kra-
javne prilike, a v mestih tudi v sporazumu z upra-
vitelji trgovskih, obrtnih in podobnih nedeljskih šol.
Pouk naj traja eno do dve uri, v slučaju izleta
ali posebne potrebe tudi dalj časa. L. A.

Lahkoatletski dvoboj:

Concordia : Celje

Kakor smo že poročali, se bosta v nedeljo po-
poldne srečala na Glaziji in preizkusila svoje moči
dva najmočnejša predstavnik jugoslovsanske lahko-
atletike: državni prvak Concordia in reprezentanca
Celja. Oba bosta postavila svoje najbolje moči
in bo borba sigurno napeta in zanimiva. Celjski
atleti so znani iz raznih tekmovalj v državi in tudi
izven nje, saj so Goršek, Pleterski, Urbančič in
drugi nastopili že večkrat v državni reprezentanci
in so v posebnih disciplinah državni prvaki. Na
800 m bodo nastopili za Celje Goršek, Soster, za
Concordio Srakar, Sindelar, skok v višino (Celje)
ing Marek, Martini, (Concordia) dr. Buratović,
Marcic, 100 m (Celje) Pleterski, Urbančič, (Con-
cordia) Augustin, Dremil, met krogla (Celje) Ose-
tič, ing. Marek, (Concordia) Kovačević, dr. Naran-
čič, tek na 400 m (Celje) Pleterski, Goršek, (Con-
cordia) Braun, Wischbach, met diska (Celje) Sla-
mič, ing. Marek, (Concordia) Manojlovič, dr. Naran-
čič, skok v daljino (Celje) Pleterski, Urbančič,
(Concordia) Dremil, dr. Buratović, tek na 3.000 m
(Celje) Končan I. Končan II, (Concordia) Starman,
Srakar, balkanska štafeta (800 + 400 + 200 + 100)
(Celje) Goršek, Pleterski, Urbančič, Vlado (Po-
tokar), Concordia bo postavila postavo za štafeto
šele na igrišču pred tekmovaljem.

Celjski sport

V nedeljo bo v Celju živahen športni spored.
Dopoludne bo na Glaziji lahkoatletski dvoboj med
reprezentancama zagrebške Concordie in Celja.
Popoldne ob dveh bo na Olimpijskem igrišču v Ga-
berju prvenstvena nogometna tekma med Laškim in
Zalcem. Ob treh popoldne prvorazredna tekma med
Celjem in Amaterjem iz Trbovelj na Glaziji. Ob
pol štirih popoldne prvorazredna tekma med Atle-
tiki in Olimpijom na igrišču pri Skalni kleti. Celjska
Jugoslavija pa bo igrala drugorazredno prvenstve-
no tekmo v Hrastniku.

Grafika : Mladika

V nedeljo ob 10 dopoldne se bo odigrala na
igrišču Hermes najvažnejša tekma v II. razredu.
Obe moštvi sta v svojem razredu brez poraza ter
vodi Grafika z lepo goldiferenco 28:1. Zmagova-
valec iz te tekme si bo zagisural jesensko prven-
stvo. Že to je dovolj vzroka, da bo tekma izredno
zanimiva in napeta, ter upajmo — tudi fair. Pri-
jatelji obeh klubov iskreno vabljeni! Vstopnina
4 din. Sodi g. sodnik Camernik.

Gorske kolesarske dirke na Turjak preložene.
Zaradi banovinskega prvenstva Maribor—Slovenj-
gradec in Celje—Slovenjgradec ter velike pro-
slave 50 letnice HKB, Zagreb, ki se vse vrše
v nedeljo, 10. t. m., kakor tudi zaradi neugod-
nega vremena, se gorske kolesarske dirke na
Turjak preložijo na kasnejši čas, o čemer bo pra-
vočasno javljeno. — Prireditveni odbor.

ASK Primorje (Lahkoatletska sekcija). Za
meeting Svobode v nedeljo, 10. t. m., ob 9.30 do-
poldne na našem igrišču so določeni naslednji
atleti (točen razpored nastopov je objavljen na
deski v garderobi): Poljšak, Jurca, Ribičič, Polak,
Zargaj, Kien, Simenc, Smodiš, Marine, Sušteršič,
Ster, Kovačič, Kušek, Zgur, Slanina, Kosce, Ba-
loh, Pogelšek, Krevs, Srakar, Tavčar, Nabernik,
Pogačnik, Kajfež, Curda, Skaza, Stok. Vsi imeno-
vani naj bodo v stalnici najpozneje pol ure
pred pričetkom tekmovanja. Načelnstvo.

SK Grafika. V nedeljo 10. t. m. ob 10 ure
proti SK Mladiki sledenje moštvo: Bažak, Boltau-
zer, Stupica, Potrat, Zagar, Pipan, Vili, Rone,
Kolarič, Rozman, Trobešek; rez. Marn, Usnik,
Bežan. Javite se pol ure pred tekmo na igrišču
ZSK Hermes.

Zveza slovenskih lahkoatletskih klubov. (Služ-
beno.) Danes v tajništvo ob 20.30 seja t. o., ob
21 seja u. o. Zveze. Tajnik I.

Hermes, motosekcija. Danes v petek ob 8 zve-
čer sestanek v Na-na, Tyrševa cesta, radi nujnih
končnih priprav za motorno dirko na grad. — Na-
čelnik.

Jesenice

Kino Krekov dom predvaja v petek in soboto ob 8 zvečer dvojni spored! Velik splošni film »Spion Azeve«, Olga Čehova in W. Liebenor, mož z dvojnimi življenji in dvojno vlogo! Drugi film »Champagne valček«, opereta dunajskih melodij in slagerjev. Predvaja se tudi predobjava filma »Samostanski lovec«, ki bo kot glavni film za otvoritev (14. oktobra) jesenske kinematografske sezone. Film je znan po romanu, ki je izhajal v »Slovenčevem« podlistku.

Smartno ob Paki

V proslavo 30 letnice obstoja priredi domače pevsko društvo Smartno ob Paki pod okriljem Pevske zveze v Ljubljani v nedeljo, dne 10. oktobra t. l. ob 3 popoldne ob vsakem vremenu v prostorih ge. Fojan v Rečici ob Paki veliki pevski koncert.

Poleg domačega pevskega zbora nastopijo tudi pevski zbori iz Braslovč, Soštanja, Sv. Jurija ob Taboru, Mozirja, Letuša in Smartna pri Velenju. Končno zapojejo vsi združeni zbori tri pesmi.

Prijatelji petja in lepe slovenske pesmi so najljubše vabljeni.

Pred koncertom govori slavnostni govor skladatelj in župan mesta Celja g. Alojzij Mihelič.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 8. oktobra: 11.00 Slovenska ura: Pridelovanje hmelja v Savinjski dolini (gosp. Oskar Hudales) — 12.00 Z naših gredic (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Pesmi z našega juga (plošče) — 13.45 Vreme, poročila — 13.50 Čas, spored, obvestila — 14.15 Pesmi z našega juga (plošče) — 14.45 Vreme, poročila — 15.00 Slovenska ura: Slovenska žena, njeno delo in življenje (gđ. Slava Lipoglavšek) — 15.30 Charlie Kunz igra slagerje na klavirju (plošče) — 15.40 Francosčina (g. dr. Stanko Leben) — 16.00 Nacionalna ura: O pokonju J. E. Kreku (prof. Ivan Dolence) — 16.30 Novice o izseljencih — 16.50 J. E. Kreku! (ob 20 letnici njegove smrti): 1) Dollinar: Koral; 2) Ferjančič: Himna delu (moški zbor, tenor, bariton s spremljevanjem višalnega seksteta); 3) Branje njegovih izrekov; 4) Koncert Radijskega orkestra — 21.15 Klavirski koncert ge. Elfrida Müller — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 8. oktobra, Belgrad: 20 Zagreb — 22.30 Plošče — Zagreb: 20 Konec zagrebških madrigalistov — 21.30 Harja — 22.30 Plesna gl. — Dunaj: 19.25 Klav. konc. — 20.05 Veseloigra — 22.30 Plošče — Budimpešta: 18.30 Hovanščina, opera Musorgski — 22.05 Cig. gl. — Trst-Milan: 20.40 Pesta gl. — 21 Glasba iz 17. in 19. stoletja — 21.10 Orgelski konc. — Rim-Bar: 21 Bar. Corbo, opereta — Praga: 19.15 Zab. gl. iz Mor. Ostrave — 20 Igra — 22.30 Sal. ork. — Varšava: 20 Prenos opere — 21.15 Sal. ork. — 22 Kom. glasba — Berlin: 20 Godba na pihala — 21 Opereta — Bratislava: 19.10 Rad. ork. — 21 Za Nemece v tujini — Frankfurt: 20.10 Komedija — 21.15 Služna prireditve — Hamburg: 19.10 Pesta zab. gl. — 21.10 Veseloigra — Köln: 19.10 Ork. konc. — 21.10 Kom. gl. —

Razpis službe.

Večje avtobusno podjetje v Sloveniji razpisuje mesto

pisarniškega uradnika

za samostojno upravljanje vseh pisarniških poslov. Prosilci s primerno strokovno tehnično izobrazbo imajo prednost. Znanje tujih jezikov, zlasti nemščine zaželeno.

Ponudbe pod šifro »A. M. S./16136«.



Klanjajoč se volji Najvišjega naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je odšla po plačilo moja draga mama, gospa

Marija Škerjanec

upokojenka tob. tov.

Pogreb nepozabne bo v soboto ob 14 iz hiše žalosti Tržaška c. 27 k Sv. Križu. Vsi, ki ste jo poznali, molite zanjo. Ljubljana, 7. oktobra 1937.

Zalujoča hčerka Angela.

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; žentlovanjski oglas Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglas se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoka polna vrstica po Din 256. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

TEL. 22-21 UNION

Danes poslednjič! Največji zgodovinski film

Marija Stuart

v glavnih vlogah Marjano Hepburn in Friedrich March

Šeden izmed obiskovalcev tega filma, ki ga bo določil tvoj bo dobil modern damski klobuk po vzoru Marije Stuart, model Salosa Truda. Klobuk je razstavljen v Unionu.

TEL. 27-30 SLOGA

Hči Samuraja

Prvi veliki nemško-japonski film v režiji znamenitega avstrijskega filmskega mojstra dr. ARNOLDA FRANKA.

SETSUKO HARA ISAMU KOSUGI

TEL. 21-24 MATICA

Danes poslednjič! Sljaj in nižine Pariza

v veličastnem genialnega režiserja

Zločinec iz Eden bara

Harry Baur — inkisnov

≡ Predstave ob 16., 19. in 21. uri ≡

Službodob

Katoliški inteligent

dobi takoj službo v Ljubljani. Znanje jezikov daje prednost. Samo pismene ponudbe s sliko, ki se bo vrnila, pod zn. »Inteligent« št. 16.161 upravi »Slovenca«.

Denar

Denar — sveto vladar! Le plačaj par oglasov, pa kmalu slaht časov zasije tibi sar.

Vrednostne papirje

vseh vrst kupuje Slovenska banka v Ljubljani. Krekov trg 10, tel. 27-52

Prodamo

Prilika ugodnega nakupa

trenchkotov, hubertusov, oblek itd. Presker, Ljubljana, Sv. Petra cesta 14.

Rabljenе vinske sode

prodam. Sprejem prodajalko, ki ima veselje do gostilne. Pačnik, Laško.

Platno za ruhe

kapne, blazine, prte, namizne garniture, brisače, ima največjo izbiro nova trgovina Gorčičar, Sv. Petra cesta 30. (1)

FIGE

letošnje dalmatinske, za žganjekuho, zopet na zalogi. Dalje tudi

kisló zelje, repa

in

glavice za sarmo

v sodih po 25, 50 in 100 kg.

— Najnižja dnevna cena.

I. Oražem

Moste, Ljubljana

Stanovanja

ODDAJO:

Trisobno stanovanje

oddam, Kleeče 2 pri Ljubljani. (6)

HRANILNE KNJIŽICE

vrednostne papirje vnovčuje po najboljši ceni in takojšnjemu izplačilu — izposluje vse bančne denarje, kreditne in blagovne posle

najkulantneje

ALOJZIJ PLANINŠEK

trg. ag. bančnih poslov

LJUBLJANA

Beethovnova ulica 14/1.

Telefon 35-10.

Vnovčujem

hranilne vloge vseh denarnih zavodov proti takojšnji gotovini zelo ugodno

Oblast. dovoljena pisarna

RUDOLF ZORE

Ljubljana, Gledališka 12

Telefon 38-10.

BANČNO KOM. ZAVOD

in MENJALNICA

MARIBOR

Aleksandrova ulica št. 40

vnovčuje

HRANILNE VLOGE

bank in hranilnic,

kupuje

vrednostne papirje, valute in zlatnike po najvišji dnevni ceni.

[Pohištvo]

Več spalnic

vezanih, orehovo politiranih, s petletno garancijo, po 6800 din nudi Malenšek, Dravilje, Slepi Janez.

Krasna orehova jedilnica

kredenca, raztegljiva, in majhna miza, svetiljka, vse novo, in 6 stolov na prodaj za 1500 din. Tudi več belih omar iz mehkega lesa. Skladišče Ranzinger. (8)

Posedstva

Pritlična hiša

stiri sobe, pritlikline, vrt, napredaj. Ljubljana, Moste, Društvena ul. 16. (P)

[SOBE]

ODDAJO:

Stalnemu gospodu

ali visokošolcu oddam s 15. oktobrom sobo, po želji s hrano. Kolodvorska ulica 8/L, desno. (6)

Čitajte in širite

»Slovenca«



Zahtevajte povsod naš list!



Po dolgem in mučnem trpljenju nam je včeraj umrla 70 letna dobra sestra in skrbna teta

Franciška Žužek

kuharka s Strmca pri Velikih Laščah

Pogreb bo danes, v petek, dne 8. oktobra ob petih popoldne. Priporočamo jo v molitev!

Kranj, dne 8. oktobra 1937.

Zalujoči sorodniki.



Bogu vdano je dotrpela naša preljuba mamica, stara mamica, gospa

Elza Lapajne

vdova po poštnem nadkontrolorju

Pogreb nepozabne bo v petek, dne 8. oktobra 1937 ob 4 popoldne iz mrliske veže zavetišča sv. Jožefa, Vidovdanska cesta 9.

Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, dne 8. oktobra 1937.

Zalujoči ostali.

Zahvala

Ob nenadomestljivi izgubi mojega dragega soproga

Josipa Aničič

šolskega upravitelja in rez. kapetana I. klase

izrekam vsem, ki so draga pokojnika v tako častnem številu spremili na njegovi zadnji poti, ter vsem onim, ki so mu poklonili nešteto cvetja, vencev in šopkov, mojo iskreno zahvalo. Posebno zahvalo izrekam čestiti duhovščini, učiteljskemu zboru in ostalemu učitelstvu, tovarišem in tovarišicam, vsem sokolskim društvom in četam, društvu Rdečega križa in gasilskemu društvu, nadalje vojaški godbi, častni četi in oficirskemu zboru za častno spremstvo, vsem pevskim zborom ter ostalim organizacijam in udeležencem. Izredno zahvalo izrekam še vsem faranom: udeležencem iz Poljsnika, ki so mu ob slovesu izkazali poslednjo čast ob pogrebu, kakor tudi v domačem kraju.

Sv. Jakob ob Savi, dne 7. oktobra 1937.

Tilka Aničič.

Agnes Günther:

111

Dušica - Rožamarija

Mali Henrik Friderik je že davno zapustil svojo košaro ter se izmotovil v pestri svet. Ze poizkuša postaviti se na lastne noge, toda oče mu vselej svarljivo zaščitja. Oči so mu svetlozlate. Tudi ima mnogo smisla za šaljivost, katerega še izraža precej nerodno in malce neotesano. Toda njegov oče je mnenja, da se bo vse to še umilišče.

Henrik se nagiba bolj na očetovo kot na materino stran. Ko so mu odpovedali pijačo ob materinih preih, je začel strahovito kričati. Z največjo odločnostjo je pognal v kot steklenico, ki bi ga naj odslej redila. Ker je v tej borbi kot slabšeji podlegel in ker je bil nekega dne svojo mater prisilil, da se je precej lotila njegove zadnje piati, se je končno javno odločil za očeta.

Smejal se je, kadar se je sklanjala nad njim mati, če pa je prišel oče, je ves vzradošen kričal ter motovil z rokami in nogami. Prva beseda, katero je izpregovoril in ki se je jasno izražala med drugimi jezikovnimi vezbami, je bila »Alo«. Kmalu so pa tudi izsledili, kaj hoče prav za prav s to besedo povedati. Nekega dne je sedel v naročju Rožamarija ter smel zreti skozi okno. Kar je prijel od nje v rancu njegov oče na dvorišče. Hipoma se je pojavila na njegovem obrazu sanjava radost ter je zaklical: »Alo, Alo!« Ko pa je oče izginil, je bridko zajokal. Krika njegove duše so prvič zarjotale in to je bilo bolešno za malo stvarco.

Ta dan so slavili in označili kot praznik v koledarju. Prizadevali so si, da bi malčka pripravili do pravilnega izgovaranja očetovega imena. Četudi je njegova jezikovna umetnost napredovala, vendar tega ni hotel pravilno izgovarjati. Harro je mnenja, da je podedoval materino trmo! Doslej se ga je razen staršev še malokdo dotaknil. »Le na ta način ga bova prav spoznala, Rožamarija, ko ga bova imela neprestano pri sebi in ako mu bova žrtvovala svoj čas in svojo zabavo. To je bila nesreča tvoje otroške dobe, da so te nenehoma obdajali plačani, tuji ljudje, ki so se pogosto menjavali in te niso pustili v bližino lastnega očeta. Tako ga bova spoznala v vseh položajih in ne samo, kadar bi ga nama pripeljali dresiranega in kadar je ravno dobre volje. Pri vsem tem pa sem imenitno proučil otroško telesce, kar sem nujno potreboval, četudi tvoj sin ni Rafaelov angel.«

Harro je napolnil dokaj debelih zvezkov s skicami, v katerih prikazujejo Henrika Friderika v najrazličnejših položajih.

Vidimo ga v mirni legi, kako motovil z rokami in nogami, v kopeli, kadar vpije in spi. In Rožamarija si ne želi boljšega življenja. Tudi se ji zdi čisto pravilno, da daje Henrik Friderik očetu prednost. »Jaz bi tudi ne bila drugače storila,« si misli Rožamarija. Prepričana je, da pripada del njegove male duše tudi njej. Harro pripada živahni, podjetni, veseli, divji Henrik; njen pa je tedaj, kadar zre s svojimi velikimi modrimi očmi v kakšno krasoto. V takšnih trenutkih ima angelski obrazek, kar se sicer o njegovih, če precej izrazitih potezah ne more reči. Tudi vse svoje bolečine prinaša k mamic. In marsikateri oblak zasenči dnevno občutljivo otroško dušico, če živi še v tako srečni okolici.

V ateleju ima svoj hlevček, v katerem so njegova zmeraj zmečkana preproga in njegovi medvedje iz klobučevine. Zvečer pa zaepi poleg očetove postelje. In če ga navsezgodaj ni mogoče več brzdati, ga odnesejo, da še more mamica spati. Zunaj ga umijejo in oblečejo, potem pa pride v svoj hlevček.

Ura za kopanje se mora previdno določiti, kajti potem osrečuje svoje starše z večurnim epinjem. Zvečer je zelo živahen in utrujeni očeta in mater toliko, da ei oba oddahneta, ko izgine v svoji zamerjeni postelji.

»Seveda ni mogoče, da bi šlo tako naprej, Rožamarija. Moral se bo navaditi, da bo nekaj zaporednih minut mogel živeti tudi brez naju. Toda v tej dobi se največ nauči. V prvem letu se priuči jeziku in rahel diš vseh čustev objame njegovo dušo. Ob koncu drugega leta si je že ustvaril lastno svetovno sliko. More se od nje odločiti, se pred njo postaviti in reči: »Jaz.«

Zima hitro mineva v zlati hiši. Harro oblikuje vosek. Namerava namreč upodobiti za jaslice Marijo, ki zakriva s svojimi lasmi spečega otroka. Ta bi naj bila za pol krajša od Rožamarije in tudi nosila njene poteze. Božiček pa bi naj bil podoben Henriku Frideriku.

Razen tega slika Harro poletni travnik, na katerem rajajo angelčki. Toda ti so še vedno brez kril, kar pa jih nikakor ne ovira.

XXXV. Nepridiprav.

V Braunecku je postalo ozračje tako težko, da je Harro v svoji nespoštljivosti pojedino, h kateri so ga bili povabili, primerjal z ono v Bannokburnu.

Na vso srečo je knez zelo zaposlen. V etolpu, v grajski knjižnici, eedi doktor Felsing, mlad, pegast gospod. Okoli njega ležijo kupi starih papirjev in s pečati opremljenih listin. Tu pa tam prihajajo h kosilu starejši gospodje v fraku, pravi in nepravi tajni svetniki.

»Kaj pa prav za prav hočejo ti gospodje?« vprašuje kneginja s pritenjavim zanimanjem. Knez ji odgovarja:

»Proučujejo neko pravno vprašanje.« nakar se kneginja ne zanima dalje.

Nekega dne pa je Harro vprašal, kakšno pravdo ima oče. Hipoma je zardela Rožamarija in zdajci je kneginja bila uverjena, da mora ta nekaj vedeti ter sklene, da hoče stvar budno zasledovati.

Tega ji prav za prav ne bo težko izslediti. Treba ji je samo iti enkrat ponoči v poletno sobo, odpreti skrinjico, ki stoji na pisalni mizi in v

kateri shranjuje knez pisma, ki so prispela čez dan in na katera on sam odgovarja. Če bi prvič ne imela zaželenega uspeha, lahko svoj obisk v poletni sobi ponovi. Enkrat bo že uspela.

Tako razmišlja kneginja v svoji brezdelnosti. Seveda se ne bo nikdar toliko ojunčila, da bi hodila ponoči po vseh teh hodnikih, po katerih vedno zdihuje kak veter in skrinja je tudi zaklenjena. Vendar pa se včasih ukvarja z mislijo, kako se skrinje odpirajo...

Ozračje v Braunecku je vedno neznošnejše in knezu je jasno, da bo treba nekaj ukreniti. Toda v tem si še ni na jasnem.

Kar je neko nepričakovano pismo izredno vzradostilo kneginjo.

Pisal ji je brat, njen najmlajši brat, njen nepridiprav, ki je že marsikatero imenitno službo nastopil, pa jo v najkrajšem času zopet izgubil. Slednjič je bil v kolonijah, kjer je obolel. Poelali so ga v domovino, ne samo na oddih, marveč za zmeraj. Domov prišedšega je sprejel razjarjeni oče in užaloščena mati.

Uboga grofica Brandenstein je imela preveč otrok. Dvema ali trem bi bila odlična mati, toda imela jih je sedem. Cim je oskrbela enega, že je prišel drugi na vrsto. Za prejšnjega se ni mogla več brigati. Le za predzadnjega se je še v drugo pobrigala in prav ta ji je pripravil najhujše skrbi. Sarlota je imenitno oskrbljena, in če ni zadovoljna s svojo usodo, je to njena lastna zadeva.

Njena pastorka, ki jo je toliko trpinčila, je tudi že omožena. Da je ta ostala brez otrok, je žalostno. Toda imeti sedem otrok, je tudi zelo mučno, posebno če si hipoma z njimi ne ve pomagati, kakor pravkar z ubogim Alfredom. Njegov oče ga ne nazivlje s preljubeznivimi imeni ter mu grozi dnevno, da ga hoče poslati v Ameriko s parnikom severnonemškega Lloydja, po progi Bremen—Baltimore, z vozno karto II. razreda. Razumljivo je torej, da se Alfred ni predobro počutil pod domačo streho.